

Jose Antonio Pastor (PSE)

“PPk, komunikabideen laguntzaz, jomuga seinalatzen die epailei”

ARGIA

ARGIA

2007ko otsailaren 18a | LXX. urtea | 2.076 zenbakia | 3,60 euro

www.argia.com Euskal Herriko astekaria

Distopiak

Begirada antiutopikoak etorkizunari

Memoria historikoa 1936ko Gerra

Mahai-ingurua
Iñaki Goiogana
Mikel Arana
Iñaki Egaña

Iritzia
Josu Chueca
Xabier Lasa
Pedro Barruso

“Gu ezer bagara da gogoratzen dugulako, iraganetik datorren kultura bat dugulako. Azken batean, memoria historikoa aldarrikatzen dugu orain arte esandakoa gustuko ez dugulako”

Iñaki Goiogana

“Egia da iskanbila handia sortu dela diru laguntzekin, baina uste dut intentzioa ona zela eta saiatu garela izan ditugun akatsak hasieratik zuzentzen”

Mikel Arana

“Espainiako Gobernuak Memoria Historikoaren Lege-proiektua parlamentura eraman zuenetik oztopoak izan ditugu berriro artxiboetan”

Iñaki Egaña

Gaiak

- 15** **36ko gerra: Eusko gudariak gara...** Oviedo askatzeko. Josu Chueca.
18 **Alberto Spagnolo. Argentinako langabetuekin bat egin zuen abade piketeroa**
 Alvaro Hilario Pérez de San Román.

Diana Lindsay

Iritziak

- 21** **Asisko Urmeneta.** Gora Pro Nobis.
22 **Itxaro Borda.** Tkakun (h)errenka.
23 **Joseba Barandiaran.** Desideologizazioa.
24 **Imanol Alvarez.** Frankismoaren beste biktimak.
Edu Zelaieta. Ttikien tamainaz.
25 **Xabier Mendiguren Elizegi.** Puig Antich, Ardotxi, Zabalegi.
Joxe Mari Ostolaza. Aspaldiko.
26 **Jon Maia.** Bertso berriak hitzak kateatuz jarriak.

Alberto Spagnolo

Jose Antonio Pastor

Erdiko kaiera

- 31** **Nontzeberri, sorkuntzaren leihoa.** Aizpea Amas.
33 **Argitalpenak.** Iker Barandiaran eta Pilar Iparragirre.
36 **Ezpalak.** Jon Torner.
38 **Denbora-pasak.** Ana Zambrano.
40 **Ihesi: Gipuzkoa-Bizkaia muga (II).** Gorka Azkarate.
44 **Makina bat kontu.** Jabier Agirre, Joxerra Aizpurua, Jakoba Errekondo eta Nagore Irazustabarrena.

E0Seko musikariak

Termometroa

- 50** **Siderurgia India eta Brasilen esku.** Daniel Udalaiz.
52 **UEMA: Etorkinak eta agente organoen demokrazia helburu.** Jon Gonzalo.
54 **Bero-beroan.** Xabier Letona, Onintza Irureta eta Juan Mari Arregi.
56 **Net Hurbil.** Munduko Gizarte Foroa Nairobin: balantze bat. Pello Zubiria.

4 | Distopiak

Errealitateak literatura berdintzen duenean

George Orwellen 1984 eleberrian, Aldous Huxleyk *Bai mundu berrian* eta beste hainbat idazlek beren lanetan aurreikusi zituzten: gerrak, boterearen kontrol neurrigabea, *reality show*ak, bortizkeria... Okerreko bidetik goazela aldarrikatzeko, etorkizun ilunak deskribatu zituzten, gizarteari kritika egin nahian.

47 | J. A. Pastor
Mikel Asurmendi

58 | Azkena
Iñaki Mendiguren

27 | Euskadiko Orkestra Sinfonikoa
Itsaso Ibarra

10 | Diana Lindsay

Eskoziar hau 1988an iritsi zen Euskal Herrira. Ordutik ingelese irakatsi du gurean eta orain gutxi berak eta bere taldekideek egindako lana saritu dute: Gipuzkoako Ikastolen Elkartek ingelesezko ikasmaterial onenaren ESU President's Awards saria jaso du Londresen.

Jabetza: Komunikazio Biziagoa, S.A.L. Lehendakaria: Joxe Mari Irazusta. Zuzendaria: Xabier Letona. Zuzendariaren albokoa: Pello Zubiria. Erredakzio-burua: Estibx Eizagirre. Erredakzioa: Urko Apaolaza, Jon Artano, Mikel Asurmendi, Gorka Bereziartua, Mikel Garcia eta Onintza Irureta. Argazkilaria: Dani Blanco. Produzioa: ANTZA, S.A.L. Sareko Argia: Lore Agirrezabal, Naiara Irureta, Eli Pombo eta Jon Torner.

Kudeatzailea: Berdaitz Goia. Salmenta Burua: Bego Zuza. Harpidetzak: Urtzi Azpiroz. Publizitatea: Igor Garmendia, Urko Vivar. Idazkaritza Teknikoa: Ixabel Bereziartua. Sustapena: Esti Parada. Administrazioa: Marijo Aiertza, Mari Karmen Loiarde, Aloña Soraluze. Bezeroen harrera: Olatz Korta.

Argitalpenak: Arantza Egaña. Zerbitzuak: Joxe Mari Irazusta.

HELBIDEAK: Gipuzkoa: Industrialdea, 15. 20160 Lasarte-Oria. Tel: 943 371545. Faxak: 943 373403 (erredakzioa), 943 361048 (komertziala). Lapurdi, Nafarroa Beherea eta Zuberoa: Xalbardin baita. 64122 Urruña. Tel: 559 476000. Faxe: 559 476001. Nafarroa: Gazteluko Plaza 44, 3 eskuina. 31001 Iruñea. Tel: 948 222285. Bizkaia: P.K. 140. 48.100 Mungia. POSTA ELEKTRONIKOA. Erredakzioa: kazeta@argia.com. Komertziala: komertzial@argia.com. Harpidetzak: harpide@argia.com. Interneten: www.argia.com. Lege gordailua: NA 80-1963. ISSN: 0213-909X. Batzorde parekidea: 72562 E. Inprimategia: Antza S.A.L. Informatika: Adur Software Productions. S.Koop. Elk. Urtebeteko harpidetza. Hego Euskal Herria: 130 euro. Ipar Euskal Herria: 160 euro. Espainia: 130 euro. Beste atzerriak: 165 euro. Airez: 260 euro. Komunikazio Biziagoa S.A.L. Ametzagaiña Taldeko partaidea da.

Azala: Antza. Azaleko argazkia: Dani Blanco.

KULTURA SAILA
Hizkuntza Politikarako Sailburuordetzak
diruz lagundua

Gipuzkoako Foru Aldundia

kutxa

• ASTERO GAIA •

Distopiak

George Orwellek idatzitako *1984* eleberrian, mundua hiru estatu erraldoitan banatuta dago. Hirurak ari dira elkarren aurkako gerra amaiezinean.

Idazleek aurreikusi ziguten etorkizun iluna

Utopia hitza literaturaren esparruan sortu zen, orain dela ia bost mende, eta literaturan landu da batik bat hark adierazten duen ideia. Baita, teknologia horretarako beta ematen duenetik, zineman ere. Hortik kanpo, mundu errealean alegia, ez da behin ere gauzatu eta ez da gauzatuko, hitzaren esangurarik zabalduenean –etimologia ere bat dator– horixe delako utopia: egoera desiragarri bezain ezinezkoa. Askoz berriagoa da, ez du oraindik mendea bete, distopia edo utopiaren kontrakoa, hori ere literaturaren alaba: inola ere desiragarria ez den etorkizuna. Are beldurgarriagoa da, ordea, distopia eta utopia bereizten dituen beste ezaugarri bat: distopia ez da ezinezkoa, gerta liteke. Ehunka edo milaka azterketa egin dira, zorrotzak batzuk, erdipurdikoak asko, garai bateko distopiagileek zertan asmatu zuten jakiteko. Hona lan eskerga horren laburpen xumea.

UNAI BREA

AURTEN 75 URTE beteko dira Aldous Huxleyren *Bai mundu berria* argitaratu zela. Ia kritika-ri guztien esanetan, eleberri hori da, George Orwellen 1984rekin batera, distopia generoaren gailurra. Distopiez hitz egiteko, baina, hobe da lehenik utopiaz aritzea. Thomas More idazleak sortu zuen hitza, 1516an izen bereko nobela argitaratu zuenean. Generoa, beraz, Morek bataiatu zuen, baina asmoa lehenagokoa da. Platonen *Errepublikak*, esaterako, gizarte idealaren antolakuntzaz dihardu. Ildo beretik doa *Utopia*, baina aldi berean bere garaiko gizartearen kritika egiteko baliatu zuen Morek. Utopia hitzak “inon ez” esan nahi du. Egia bada izenean dagoela izanaren funtsa, hasieratik esaten digute utopia lortu ezineko helburua dela. Baina behintzat, bere garaikideek eredutzat balia zezaten nahi zuen Morek, inguruan ikusten zituen bidegabekeriak zuzentzeko.

Hortaz, asmo bertsuak aurkitu daitezke utopien zein distopien muinean. Distopiaren bat idazten dutenen nahia, Morena bezala, beren gizarteak kritikatzea da. Zehatzago esateko,

1984n, Anaia Handiak gerra behar du, kanpokoarekiko gerrak bere estatuko biztanleak zapaltzea ahalbidetzen diolako

Bai mundu berrian nahikoa da jendeari eduki lezakeen bizimodurik onena daukala sinetsaraztea eta jostagarriak ematea, gehiegi pentsa ez dezan

okerreko bidetik goazela aldarrikatzea. Eta horretarako, okerreko bide horretatik nora heldu gintezkeen erakusten digute. Laudorio gehien jaso dituzten distopia ontzaileek ez dituzte sekulako irudimen ariketak egin fantasiatzeko etorkizunak asmatzeko. Haien etorkizunak, egia esan, orainaz beteta zeuden. Orwellek berak, 1984rentzat izenburu bat aukeratzeko, liburu amaitu zuen urtearen (1948) azken zenbaki biak lekuz aldatu besterik ez zuen egin.

Nork egingo lioke uko etorkizunaz ari den eta gainera arrakasta eduki duen liburu batek zertan asmatu duen –eta zertan ez– aztertzeari? Tentazioa politegia da, eta Aldous Huxleyk berak hala onartu zuen, *Bai mundu berriaren* argitalpen berantiar baten hitzaurrean: “Etorkizunari buruzko literatur lan batek modu bakarrean beregana dezake gure arreta: bertan iragarritakoa noizbait bete daitekeela eman behar du”.

Denbora nahikoa igarora zela iritzi bezain laster dozenaka –edo ehunka– kritikarik, profesional edo zale hutsek, euren gizartearen azterketa egiteari ekin zioten, ea distopia ezagunenetan

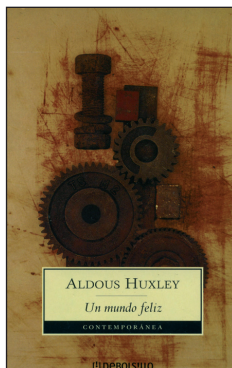
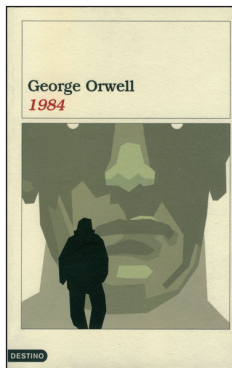
Distopiak

emandako iragarpenen zantzurik atzeman zezaketen. Zalantzarik gabe, *1984* izan da arreta handienaren merezient, Orwellek urtea eta guzti esan zigun. Autoreari esker, 1984ak izugarritzko ospe txarra erdietsi zuen, hasi baino lehenago ere. “1984 ez delako *1984* bezalakoa izango”, zioen informatika enpresa baten publizitateak garai hartan. Zorioneko urtea hasi bezain laster, ganorazko egunkari eta aldizkari guztiek erreportaje zabal eta sakonak argitaratu zituzten, *Zer bete da?* eta jite bereko izenburuekin.

Zer bete da?

1984 irakurri edo ez, gutako gehienok ondo gogoratzen dugu haren argudioetako bat: Anaia Handia guri begira dago, nonahi, noiznahi. Neuronak gehiegi astindu gabe konturatu gaitezke hala dela. Ez da Orwellen meritu handiena horretan asmatzea, eleberria idatzi zuenerako ere hala baitzen. Gaur egungo Anaia Handiak, hori bai, Orwellenak baino begi gehiago ditu, eta txip gehiago. Herritarren mugimenduak adi-adi batzen dituzten zaintza-kamerak izozmendiaren tontorra dira. Azpian, gure datuak gordetzen dituzten baseak daude, egunero milioika elkarrizketa entzun eta aztertzen dituzten tramankulu, satellite eta abarren ondoan.

1984 eleberrian, telebista da estatuak darabilen behaketa-tresna. Norabide biko telebista. Alde batetik, herritarrek Anaia Handia etengabe goraipatzen duten saioez “goza” dezakete; bestetik, Anaia Handiak gozatzena go du, herritarrei begira. Heterodoxia izpirik txikiena berehala antzemango litzateke pantailaren beste aldetik. Baina gaurko telebistak *1984*koak baino botere handiagoa daukala erakutsi du, ez baitauka norabide biko fluxuaren beharrik. Bakarra nahikoa du, herritarren pentsamoldea nahieran taxutzeko. Halaxe gogorarazi digu Eduardo Angulo EHUko biologia irakasleak. Angulo distopiazale amo-

Goiko irudietan, Orwelren *1984* eta Huxleyren *Bai mundu berriaren atzeriko edizio bat. 1984n, Anaia Handia guri begira dago, nonahi, noiznahi, egun gertatzen denaren antzera (beheko irudian, satellite bat).*

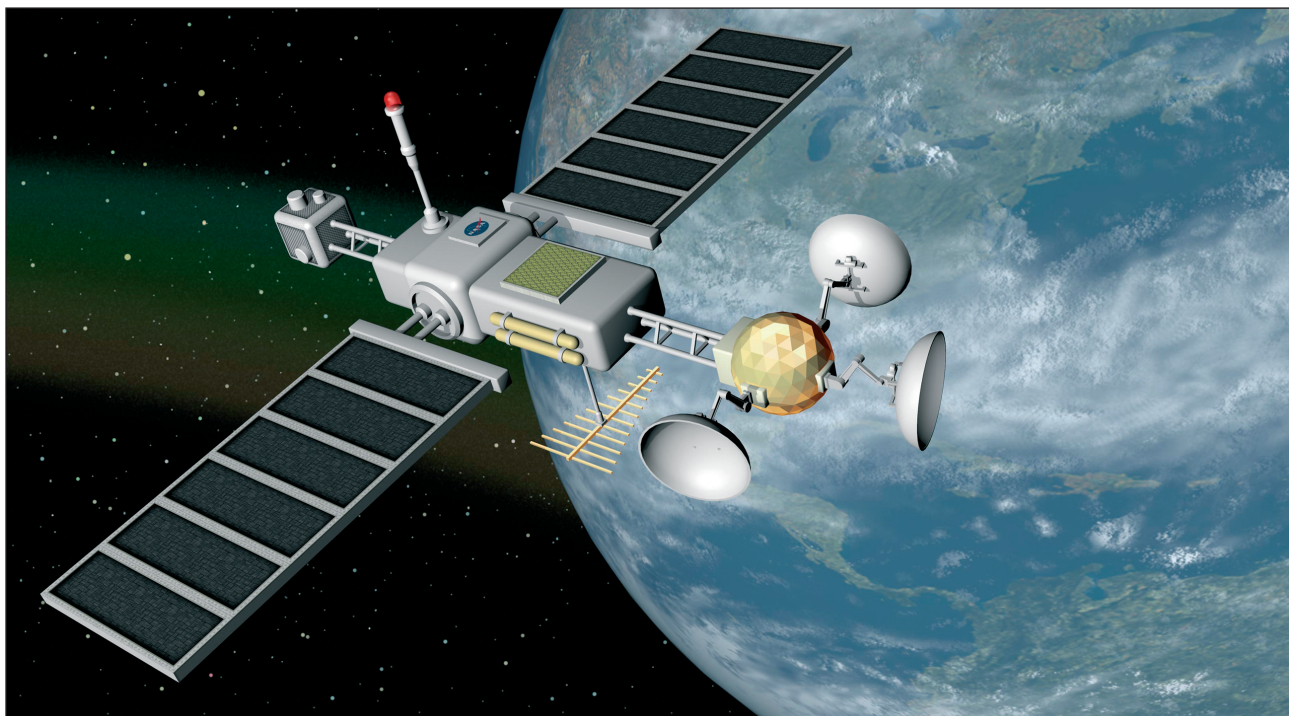
rratua da, eta haiei buruzko hainbat jardunaldi antolatu du unibertsitatean.

Gerra Hotzetik Gaizkiaren Ardatzera

Eleberriaren beste alderdi batzuk, ezezaguna- goak izanagatik, interesgarriagoak dira. Batetik, blokeak. *1984n*, mundua hiru estatu erraldoitan banatuta dago. Hirurak ari dira elkarren aurka-ko gerra amaiezinean; hain dira indartsuak, ezinezkoa baita bata bestea garaitzea. Horretan mahuka zuten 1984ko analistek: AEB eta SSSB, NATO eta Varsoviako Ituna, zein baino zein aurrez aurre, gerra betean ez bada ere, bai behintzat gerra hotzean. Bloke biek beren burua prestatzen zuten alegiazko borroka bate- rako, nor bere ganbaran gero eta arma gehiago eta suntsigarriagoak gordetzen, infinituraino. Antzekotasunak agerikoak ziren oso.

Baina hara non Gerra Hotza amaitu egin zen, eta harrezkerotik bloke garaileak etsai berrien bila abiatu behar izan duen. Asmatuz, hartarako beharra egon denean. Eta horrek *1984*ko beste alderdi interesgarri batera gara- matza. Anaia Handiak, eta beste blokeetan dituen baliokideek, gerra behar dute, baina ez etsaia menperatzeko asmoa dutelako, kanpoko- arekiko gerrak beren estatuetakoz biztanleak zapaltzea ahalbidetzen dielako. Batetik, etsai- renganako gorrotoak norberarenganako opre- sioa ahazten laguntzen duelako. Bestetik, inor oposizio politikoa egitera ausartuko balitz etsaiaren lagun izatea leporatuko lioketelako.

Zertan dauka antza egoera horrek 2007ko honekin? Bada, *1984*ko protagonistek ez dutela sekula etsaia ikusi, gerra ez dago euren etxean, oso urrun baizik. Egia esan, ez daukate frogarik benetan gerra bat dagoela esateko, noizean behin buru gainera erortzen zaien bonbaren bat edo beste ez bada. Etsaia dagoela esan diete, egunero ikusten dute telebistaz, baina ez dute sekula ukitu. Irudimen ariketa bat eginez, etsai horri Gaizkiaren Ardatza deitu geniezaiokie. Fikzioan

ala fikziotik kanpo, Anaia Handiak aurkariak behar ditu, botereari eutsiko badio.

Boterearen neurriko hizkuntza berria

Orwellen lumak sortutako estatutzarrean, edozein matxinada gogo hutsezkoa da. Estatuaren tresneria ahalguztidunak jaio baino lehen itotzen du edozein ekintza. Anaia Handiarenaganako atxikimendua erabatekoa ez dela susmatu bezain laster –haren irudi baten aurrean behar adinako poza adierazten ez bada, berbarako–, susmagarriak Pentsaeraren Poliziaren bisita jasoko du. Handik laburrera, ez da gehiago existituko.

Baina polizia ez da 1984ko boteredunek herritarren gogotak estu hartzeko daukaten tresna bakarra, ezta garrantzitsuena ere. Estatuak, apurka-apurka, hizkuntza berria ezarri doa, protagonisten jatorriko ingelesa ordezkatzeko: *Newspeak* (hizkuntzaberri). Hitzak lehengo berak dira, edo lehengoan aldaerak gehienez. Baina hitz kopurua gero eta txikiagoa da, eta adieraz dezaketen kontzeptu kopurua gero eta murriztagoa. Denboraz, *newspeak* erabat onduta dagoenean, ideologia ofizialarekin bat egiten duten ideiak besterik ezin izango dira adierazi.

Analista batek baino gehiagok nabaritu du Orwellek asmatu egin zuela boterea hizkuntza bere mesedera makurtzen saiatuko zela esatean, baina erabat erratu zela horretarako aukeratutako bideari dagokionez. www.genaltruista.com web gunean aurkitu dugun George Steinerren artikuluak dioenez, “hizkuntza-ekonomia axioma hori dateke Orwellen aurreikuspenetan guztiz zuzena ez den gauza bakarra. Gaur egungo *newspeak*ak hitz-inflazioa dauka oinarri: inteligentzia zerbitzuetan, hilketari ‘kalte handidun aldentzea’ esaten zaio. Baina asmoa bera da: pentsaerazko herexia ezabatzeko, hura adieraz lezakeen hizkera nahaspilatzea”. Orwellen *newspeak*ean, hitz batek esanahi bat baino gehiago edukitzea kaltegarritzat jotzen da. XXI. mendekoan, zenbat eta esanahi gehiago hobe; azkenerako inork ez du jakingo zer esan nahi duten. Zabaldu edozein egunkari eta ohartu zaitezte zenbat adiera des-

Zenbait distopia aipagarri

✓ **Make room!, make room! (Egin leku!, egin leku!)**: Izenburu horrekin argitaratu zen, 1968an, Harry Harrison eleberria. Bost urte geroago, zinemara eramane zuten *Soylent Green* izenez, Charlton Heston eta guzti. Distopia batek baino gehiagok izan du gainpopulatzea oinarri, baina gutxiak emango zuten honek bezain erretratu gordina. Janari nahikorik ez eta, mundu beteegi bateko biztanle gehienek *Soylent Green* izeneko pilulak dituzte elikagai ia bakararra. Estatuak, behartzen ez baditu ere, konbentzitu egiten ditu zaharrenak beren buruaz beste egiteko, hartarako propio atondutako etxeetan. Manifestazioak sakabanatzeko, jendea harrapatzen duten induskagailu moduko batzuk erabiltzen dira; hala hartutakoak desagertu egiten dira betiko, non eta buru-hilketa egoitzetan. Azkenean, protagonista konturatu egingo da bertan hildakoen gorpuak egiten direla *Soylent Green* direlakoak.

✓ **The penultimate truth (Azkenaurreko egia)**: Phillip K. Dick zientzia-fikzio maisuak 1964an idatzitako liburua. Etorkizun hurbilean, Hirugarren Mundu Gerra planeta gaixo hau suntsitzen ari da. Lurraren azala birusak eta erradio-aktibitateak jota dago, eta ezin da dagoeneko inor bizi bertan. Hala uste dute behinik behin munduko biztanle gehienek. Lur azpian ezkutatuta daudela, aldiro-aldiro albistegiekin esaten dietena besterik ez dakite kanpokoaz. Gezurra da ordea. Gerra aspaldi amaitu zen, eta Lurra paradisu berdea da. Jakina, zenbat eta biztanle gutxiago, paradisuago paradisu.

✓ **Limbo (Linboa)**: Bernard Wolfe hainbat gauzarengatik da aipagarria. Batetik, Trotskyren bizkartzaina izan zen. Bestetik, nobela bikain hau eman zuen argitara 1952an. Gerra atomikoa amaitu da, eta gizakiek ez dituzte, antzadenez, lehengo hutsak errepikatu nahi. Herrialdeen arteko liskarrak beren onetik ateratako Joko Olinpiko moduko batzuen bitartez konpontzen dira; “erlijio” berria *vol amp* da, alegia, norberaren borondatez hanka-besoak moztea. Horren arabera neurtzen da pertsona baten ospea, horren arabera ezartzen gizarte mailak. Zenbat eta adar gehiago moztu, orduan eta gorago.

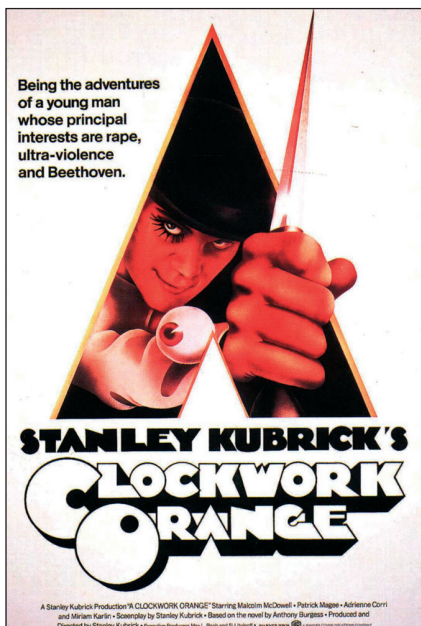
berdin eduki dezaketen *bakea, demokrazia, eskubide...* berbek.

Huxley, alfatik delara

1984rekin batera, *Bai mundu berriarenak* dira gehien aztertu diren iragarpenak. Akaso, Huxleyren mundua Orwellena baino are ikaragarriagoa delako, axaleko begirada batek gozoagoa dela pentsaraz diezagukeen arren. Edo horrexegatik, hain justu. 1984ko estatuak opresioa darabil bere biztanleak mende hartzeko. *Bai mundu berrian*, boteredunek askoz gauza zailagoa lortu dute: herritar guztiak zoriontsuak dira, egokitu zaien bizimodua maitatzeko programatuta daudelako. Eta “egokitu” diogunean, zozketa batez arituko bagina bezala diogu, halaxe banatzen baita zoria

Huxleyren *mundu berrian*: pertsona guztiak prozesu artifizial baten ondorioz sortuak dira. “Haurdunaldi” horrek dirauen bitartean, umekiek tratamendu desberdinak jasango dituzte, edukiko duten zereginaren araberrako ezaugarriak izan ditzaten. Hala, bost mailako antolamendu soziala dugu: alfak dira gailurrean, adimen handikoak,

Distopiaren bat idazten dutenen nahia beren gizarteak kritikatzeko da, okerreko bidetik goazela aldarrikatzeko

A *clockwork orange* eleberrian –Stanley Kubricek film bihurtua– bortizkeria bizi-ardatz bihurtu duen gazteria ageri da. *The Island* filmean berriz (eskuineko irudian), *Bai mundu berriaren* ideia errepikatzen da: gizateria zoriontsu bizitzeko programatua dago.

gainerakoak zuzentzeko sortuak. Piramidean behera egin ahala, adimena urrituz doa, eta lan gogorretarako gaitasuna handituz. Gizartearen hondoan, delta mailakoek egiten dituzte lanik higuigarrienak.

Ikaragarriena, *Bai mundu berria*, ez da antolamendu hori, hari eusteko erabiltzen den sistema baizik. Ez norabide biko telebistarik, ez Pentsaeraren Poliziarik: herritar guztiak zoriontsuak dira, maite dute beren bizitza. Txikitatik, eta hipnosibidez, hala irakatsi diete; beta mailakoek ez dute alfa mailakoen bekaitzik, gamma batek ez luke inola ere beta izan nahi.

Badaezpada hipnosia nahikoa ez den –eta hau da, beharbada, Huxleyk hobekien aurreikusitua– zoriontasuna egunero elikatzen da. Sexu-harremanak gaitzetsi ordeztatuak –hala gertatzen da gaiaz diharduten distopia gehie-

netan–, estatuak bultzatu egiten ditu. Hori bai, debekatuta daude, alfa mailan behinik behin, bikote iraunkorrak. Sexua eta gero, lelo zaharrez bezala, droga. Aldiro, herritar guztiek jasotzen dute beren soma dosia. Drogaren gauza on guztiak ditu somak, baina txarrik bat ere ez. Zoriontasunaren hirugarren zutabea ez da rock and rola, neurrigabeko kontsumismoa baizik. Kontsumitzea herritarren betebeharra da.

Mundu berriak ez du errepresiorik behar. Nahikoa da eduki lezakeen bizimodurik onena daukalarik sinetsaraztea jendeari, eta jostagarriak ematea, gehiegi pentsa ez dezan. Huxleyk urruneko garai batean kokatu zuen etorkizun hori, baina hark esandako batzuk iritsi dira. Kontsumismoa, gogoaren atsegin-bideak baztertu eta gorputza-renak soilik goratzea... Bai mundu ezaguna!

Gaurko distopia eta ukroniak

Distopia edo utopiaren aurkakoak etorkizunaz mintzatzen dira, baina erroak orainean dauzkate. Era honetako lan bakoitza egileak bere gizartearen eta bere garaian antzeman dituen egoeretan oinarritzen da. XXI. mende hasierako idazleak ez dira salbuespena; euren ere gaur egungo kezak dituzte idazgai. Hala, petrolioak guztiz agortu den mundu batera garamatzate, edo emigrazioaren kariak lehengo oreka guztiz hautsi den batera. Juanjo Aroz bilbotar argitaratzaileak hainbat izen erabiltzen ditu honelako liburuak definitzeko: politika-fikzioa, fikzio espekula-

tiboa, zientzia-fikzioa, hurbila... "Hots, inguruan daukagun gauzetatik abiatuta hamar edo hamabost urte barruko egoera irudikatzea. Eta zeintzuk dira gaur egun gauza horiek? Bada, informatika, genetika, globalizazioa, petrolio falta... Edo, esaterako, zer gertatuko litzateke Front National balego Frantziako Gobernuan?". Generoaren beste adar bat ukroniak dira; oraina etorkizunean proiektatu beharrean, iragana orainean proiektatzen dute. "Zer gertatuko zatekeen, adibidez, Espainiako Errepublikak iraun bazuen?".

Guk zabaldu zuen bidea

Zenbait kritikariren ustez, harrigarria da *Bai mundu berria* eta 1984 goraiatzat dituzten askok eta askok *Gu* ez ezagutzea. Hala da ordea, XX. mendeko literatur lan onenen zerrenda batzuetan aurkitu daitekeen arren. Bestalde, distopiez zerbait esan nahi duenak derri- gorrez hartu behar luke kontuan Yevgueni I. Zamiatin errusiarrak 1920an idatzitako eleberri hau. Baliteke hori ez izatea genero hone- tako lehenengo liburua, baina bai lehenengo liburu bikaina, eta ondo- ko askoren eredia. 1984k, batez ere, ageri-agerikoa du *Guren* eragi- na, eta Orwellek berak ez zuen lotsarik Zamiatinen lanarenganako miresmena aitortzeko.

Guk aurkeztu zuen, estreinakoz, ospe handiagoa lortu duten beste distopia batzuek erabilitako egitura. Hala da *Bai mundu berria* eta 1984ri zein *Fahrenheit 451* edo *Logan's runer* (Loganen ihesal- dia) dagokienez, batzuk aipatzearen. Guzti-guztietan, protagonista koska bat da itxuraz inolako pitzadurarik ez daukan gizarte antola-

mentu zurrunean. Are gehiago, atal garrantzitsua izaten da botere- dunek egoera hori iraunarazteko sortu duten tresnerian. Hasieran, erabat dago sistema horretan txertatuta. Apurka-apurka, haren aur- kako bihurtuko da. Aldaketa eragiten duen txinparta, gehien-gehie- netan, eleberri hasierako gertakari bat izaten da, gertakari xumea maiz. Azkenean, gure heroiak porrota baizik ez du lortuko estatuaren kontra hasitako borrokan.

Gun, sistemaren koska hori D-503 izeneko gizona da. Haren bitartez ezagutuko du irakurleak mundu honetako bizimodu latza. Saretak beti altxatuta eduki behar dira, zaindarien une oro jakin dezaten zertan ari diren herritarrek; sexua aurrez programatuta dago; lan-baldintzak esklabutza- ren parekoak dira; "ni"-a ezabatuta dago, "gu"-aren mesedetan... D-503, noski, zoriontsu bizi da mundu horretan, ikuspegia aldaraziko dion emakume ilun bat eza- gutu arte.

Beste iragarpen aipagarri batzuk

Distopien unibertsoa, zorionez, ez da liburu bik osa lezaketena bezain murrizta. Hamaika lan bikain eman ditu generoak. Ray Bradburyk, esaterako, *reality show*ek liluratutako gizartea aurkeztu zigun *Fahrenheit 451* bikainean, noiz eta 1953an. *A clockwork orange* (*La naranja mecá- nica*, *L'orange mécanique*) Anthony Burgessen eleberri ospetsuan eta hartan oinarrituta Stan- ley Kubricek zuzendutako pelikulan, bortizke- ria bizi-ardatz bihurtu duen gazteria agertzen zaigu. "Film hori ikusita, berehala datorkit

gogora gaurko gazte askoren jarrera", dio Eduardo Angulok. EHUko irakasleak beste alderdi bat ere ekarri digu gogora, soziologiare- kin baino paisaiarekin zerikusia duena: "Phillip K. Dick idazlearen *Do the androids dream with elec- tric sheep?* (Ardi elektrikoekin amets egiten al dute androideek?) nobela laburrak —hura izan zen *Blade runner* pelikularen hazia— 2019 urtean kokatzen ditu bertan gertatzen direnak. Orain- dik ez gara horraino heldu, baina dagoeneko munduko hiri handi batzuek badute pelikulako itxura bera. Ilunak, jendez gainezka...". ■

jaso astero Argia etxean

Abantaila ugari izateaz gain, Harpidedunen Gune-ko kide ere izango zara

Urtebeteko harpidetza
2007ko prezioak
130€ Hego Euskal Herrian
160€ Ipar Euskal Herrian

harpidetza eskaera

Izen deiturak:
Helbidea: Posta kodea: Herria:
Herrialdea: Jaioteguna:
N.A./I.F.K.: Tel./Faxa: e-posta:

Ordainketa mota: ☐ Bankuz
☐ Taloiez
☐ Transferentziaz KOMUNIKAZIO BIZIAGOA S.A.L.ren kontura (ARGIA): 3035 0036 14 0360048647

Bankuz ordaintzekoek betetzeko soilik

Banku edo aurrezki kutxa:
Titularra: N.A./I.F.K.:
Titularraren helbidea: Titularraren telefonoa:
Entitatea: Sukurtsala: K.D.: Kontu zenbakia:
Data: Sinadura:

aukeratu gure ongi etorri oparia

☐ "Garxot" komikia

☐ "Lauburua" mahai-jolasa

☐ "Txoriak txori" lamina

☐ %25eko beherapena
ikasle bazara*

Bete zure datuak eta bidali helbide honetara: 142 PK. - 20.160 Lasarte-Oria

Diana Lindsay

«Euskal Herriak jaso balu bezala izan da Londresko saria»

Telebista pantailan ikusi genuen joan den azaroan. Koldo Izagirre eta Joseba Tapiarekin batera Buckingham Palacen ikusi genuen, Euskal Herriko ikastolen ordezkariekin eta Ingalaterrako printzearen eskutik entsalada-ontzia jasotzen. Diana Lindsayren begien argiak gurea ez beste arraza bat adierazten digu. Ingelesa zelakoan geunden. Ingeles hiztuna da, baina eskoziar leinukoa. Munduaren lau kornerrak ibilitakoa, Euskal Herrian zainak egin dituen arte.

MIEL A. ELUSTONDO

Argazkiak: Dani Blanco

Diana Lindsay, beraz.
Eskoziarra.

Scottish! Lindsay, baina ez McLindsay...

Ez. Kar, kar, kar... Diote gure leinua Frantziakoa dela jatorriz. Nonbait, Eskoziara jo zuten XII. mendean edo hor nonbait. Badut beste izen ttipi bat ere, Clare. Deitura, berriz, Lindsay izan dut luzaro baina, behin halako, bigarren deitura ere erabiltzea pentsatu nuen, amarena. Hil zen, eta orain, haren deitura ere erabiltzeko joera dut: With. Oso izen eskandinaviarra da With.

Diana Clare Lindsay With. Eskoziarra.
Baina Londresen jaioa.

Lehena berriz ere gaude. Ingalaterran.
Bai. Londresen jaio nintzen baina lau urte bete arte besterik ez nintzen han bizi. Guraso-

ak irakasle ziren. Berez, aita hezkuntza ikuskatzailea; ama, irakaslea. Haiek Afrikara, gu hiru umeok hartuta. Ugandan egon ginen lehenengo eta gero, zortzi urte nituela, Kenya joan nintzen, kolegioa egitera, barnetegian. Handik, Ingalaterrara, beste eskola batera. Horrela, batetik bestera ibili nintzen. Idi Aminek estatu kolpea jo zuenean itzuli ginen Ingalaterrara.

Hauxe zorabioa. Zure bideari ezin segiturik nabil.

... Ez ginen luzaro egon Ingalaterran. Kenya itzuli ginen. Garai hartan, ama hil zitzaigun, istripu batean. Eta orduan bai, Ingalaterrara itzuli ginen. Ikasketak segi, unibertsitatea Edinburgon...

Atzera Eskozian gara.

Malvinetako gerraren sasoia izan zen. Ez zitzaidan gustatzen Britainia Handian, oro har, zegoen garaia. Thatcherren agintepeko garaia! Eta Italiara joan nintzen lanera, hiru urtez. Handik Txinara, eta Txinatik Euskal Herrira.

Zer dela eta hainbeste jira eta buelta?

Bizitza. Horrelaxe gertatzen dira gauzak. Lagun bat nuen Italian, DBHko eskola batean irakasle ari zena. Eta harengatik. Txinara, berriz, lanean joan nintzen.

Gure herrian pausatu zinen, beraz.

Bai. Urte asko daramatzat hemen: hemezortzi. 88an etorri nintzen.

Nortasun agiria

Diana Lindsay (Londres, 1960). Eskoziar leinukoa. Ingalaterran ez ezik hamaika leku bazterretan bizi izandakoa. Ugandan eta Kenyan. Italian eta Txinan. Historia eta Hizkuntzalaritza Aplikatua ikasketak eginak ditu. Euskal Herrian da 1988az gero, ingelesa irakasten. Eusko Jaurleariarekin, EHUrekin eta Gipuzkoako Ikastolen Elkartearekin kolaboratu ohi du, eta Gipuzkoako ikastolekin Eleanitz-English zuzendaritza pedagogiko taldean da 1993tik. Gordean ari zen ikertzailea argitara etorri zen joan den azaroan, Londresko Buckingham jauregian. Ikastolek jaso zuten sari handia zen aitzakia eta "Tuntuna ni!", esan digu, erdi barrez. Donostian bizi da Phil senarrarekin eta Harry eta Lili seme-alabekin.

Zure bidea askoz ere ohikoago zela uste nuen. Ingalaterratik hona etorri eta kito. Aldiz, eromena begitantzen zait. Dena dela, non edo nondik hasi behar eta eman dezagun Euskal Herrira etorri zineneko garaitik.

Txinan nengoela beka bat irabazi nuen, itsasoz haraindiko lurraldeak garatzeko administrazioarena eta profesionalak, adituak, Hirugarren Mundura bidaltzen zituena. Ni Hirugarren Munduko herrialde batera bidaltzeko asmoa zuten. “Berriz!”, esaten nion neure buruari, ze Txinako egonaldia zaila egin zitzaidan. Orain egoera asko aldatu da, baina 80ko hamarkadako Txina... Zaila zen han bizitzea. Hortaz, orduan ezetz, ez nuelako horrelako herrialde batera joan nahi esan nuen, denbora tarte bat behar nuela. “Afrikara? Geroago, beharbada. Orain ez”, esaten nuen nik. Horretan, lana inguratu nuen British Council-en, Bilbon. Eta hona bidali ninduten. Euskal Herriko Unibertsitatearekin eta Eusko Jaurilaritzarekin jardun nuen, irakasleak prestatzeko ingeles ikastaroetan. Hezkuntza erreformaren garaia zen, eta ingeles irakasleak prestatzeko premia handia zegoen.

Zerk gerarazi zintuen hemen? Zergatik ez zinen hegan joan Afrikara edo dena delako lurraldera? Beharbada nekatuta nengoelako. Beti hizkuntzak aldatzen, beti lagunak aldatzen, leku berriak... Bestalde, Hizkuntzalaritza Aplikatua

Ez ‘nacionalistic’

“Gertatu izan da inork gure seme-alabei galdetzea: ‘Zer zarete zuek, ingelesak ala euskaldunak?’. Harryk, nola den kontua. Ingelesa dela igual esango du, baina futbolaz ari direnean hemengoa da, eta euskal selekzioaren aldekoa. Lili, biak da. *‘Basque and English’*, dio hark. Gu, berriz, ez dakit zer garen ere. Ez naiz oso *nacionalistic*, ez naiz oso ingelesa eta, dudarik gabe, ez naiz euskalduna. Europarra! Horixe! Txinan bizi izan nintzen garaian konturatu nintzen: ‘Ez naiz asiarrak, europarra baizik!’”

mastera egiten ari nintzela Phil Ball ezagutu nuen, nire gizona. Ni Euskal Herrira etorri eta hura Omanera joan zen, Perutik, han ari baitzen lanean. Kontua amaitzeko, ni Euskal Herrira etorri nintzenetik bi urtera Phil bera ere hona etorri zen. Eta hemen gaituztu harrezkero. Batetik, egiten dudana oso interesgarria da. Herrialdea, zoragarria. Itsasoa behar dut, itsasoan igeri egin urte osoan. Janaria ere, bikaina. Hemen izan behar, nola ez!

Badakit bi ume dituzuela, hemen jaioak eta bertan hazten ari direnak.

Bai. Eta umeak tartean direnean askoz zailago dira mugimenduak. Ez mugimenduak bakarrik... baita identitateak ere. Gu elebidun edo eleaniztunak gara, onenean, baina umeak, eleaniztunak ez ezik, kultur aniztunak dira. Gutxienez bi kulturatan ari dira hazten. Nagusian kasuan ezberdina da. Guk hemengo kultur eta bizimodutik gustatzen zaiguna hartu eta gainerakoa baztertu egiten dugu. Umeen-tzako zailagoa da: hemengoak dira.

1991n heldu zinen Euskal Herrira, esan dugunez. Ordurako, ingelesez ez ezik, italieraz eta txineraz ere, gutxi-asko, hitz egiten zenuen. Hemen, gaztelania eta euskara topatu zenituen...

Italieraz banekienez, pixkanaka-pixkanaka gaztelaniaz ere ikasi nuen. Nahiko erraza izan zen hori. Gero, neure buruari esan nion: “Euskaraz ikasten hasiko naiz orain!”. Beharbada, etorri eta bigarren urtean hasiko nintzen. Baina oso esperientzia tristea gertatu zitzaidan.

“Tristea”.

Bai. Euskaltegi batean ari nintzen. Ikastaroaren hasieran jende mordoak ikasgelan. Denak oso motibatuta. Gehienak, asko zekitenak. Tira, jendeak dio ez dakiela, baina ezer ez dakiela esaten duenak ere asko daki: taberna izenak, agur esateko formulak, hitz solteak... Alegia, asko zekiten, nire aldean behintzat. Hori batetik. Bestetik, oso jardun aspergarria zen euskaltegikoa: hainbeste gramatika, eta komunikazioa zero! Eta lehenengo hiruhilabetekoa bukatu zenerako, bi pertsona baino ez ginen taldean! Oso tristea izan zen niretzat.

Horrela ikasi zenuen?

No! Hasi egin nintzen. Pixkanaka-pixkanaka ikasi dut dakidana, osmosi bidez esango genuke. Etxean ingelesez hitz egiten dugu. Eta lanean ere bai.

Lanean ere bai? Hemen, Gipuzkoako ikastolen etxean?

Bai, nire inguru-ingurukoekin bai, hizkuntza departamentuan. Izan ere, nire lankideek oso

ondo hitz egiten dute ingelesez! Alegia, nik euskaraz baino askozaz hobeto moldatzen dira beraiek ingelesez. Bestalde, ingeleseko materialak lantzen jarduten dugu eta, beraz, normalean ingelesa dugu lan hizkuntza. Nirekin, behintzat, gehienbat ingelesa erabiltzen dute. Aurreko batean, frantses mintegia izan genuen. Orduan, euskara, ingelesa eta frantsesa, denak nahastu nituen. Hortaz, euskara ikasteari dagokionez, prozesuaren hasieran ez, baina hortxe-hortxe nago.

Euskaraz ari zara behintzat, kolkoan dituzunak garbi adierazten, eta bejondeizula zuri! Euskaltegiko esperientzia hori dela eta, hain gaizki erakusten al da, edo zen, euskaraz?

Ez, nire esperientzia besterik ez zen izan. Esperientzia jakin bat. Are gehiago, beste ikastaro bat egiteko gogoak nago. Barnetegira joango nintzateke gustura. Lazkaora, adibidez. Gainera, lagun bat dut bertan eta ez nuke zaila izango. Denbora da kontua. Eta badakit murgiltzeak funtzionatzen duela.

Deigarria zait esan duzuna, osmosi bidez ikasi duzula, alegia. Imanol Lazkano bertsolariari entzuna diot garai batean, Azpeitian, guardia zibilen semeek (ez dakit zer zioen haien alabez) euskaraz ikasten zutela herriko kalean.

Osmosia. Umeak bezala! Esperientzia tristea kontatu dizut lehen, eta esperientzia polita kontatuko dizut orain. Duela urte asko ikastola bateko gelan sartzea erabaki nuen, zortzi bat urteko umeekin batera. Horrek bai, funtzionatzen zuen. Txarrena, umeen erritmo mantsoa. Izan ere, helduena azkarragoa da. Hori bai, esperientzia polita izan zen, haiekin batera matematika lanak egiten jardutea eta! Content Language Integrated Learning. CLIL.

Nola esan duzu?

Content Language Integrated Learning. DBHko ikasleek ikastola askotan egiten dutena: arlo jakin bateko edukiak beste hizkuntza batean ikastea. Horixe egin nuen nik. Edo saiatu nintzen. Polita izan zen, nahiz eta prozesu mantsoa izan. Denbora asko behar da horretarako.

Ez dugu euskaltegiaren izena eman...

No, no, no! Kar, kar, kar...

Ikastolaren izena ere ez...

Ikastola horrena esan liteke: Donostiako Jakintza ikastolan egin nintzen.

Inportanteena, zeure euskara maila sendotzeko gogoak zaudela oraindik.

Bai, bai, irakaskuntza formalagoa behar dut. Eta nahi dut.

Monarkiak

"Saria jaso eta Buckingham jauregira joan behar nuela familiari esan eta hura errierta! Oso

antimonarkikoak dira, eta lehenengo esan zidatena: 'Ez joan! Joan pankarta handi batekin!'. Joaten banaiz garbitu egingo naute etxean! Kar, kar, kar... Bestalde, bitxia da euskaldunen jarrera. Espainiako erregearen aurrera joan beharko balute, kontzientziako pisua izango lukete. Baina ingelesen erregearen aurrera joan behar zutenez, bost inporta! Bitxia!"

Hizkuntzalaritza Aplikatuan aritua eta aditua zaitugu. Euskara ikaslea ere izana. Zer diozu, teoriatik eta praktikatik, euskararen zailtasunari buruz?

Ez dakit hizkuntza erraza ala zaila den. Badakit, ingelesa adibidez, hitz egiten hasteko nahiko erraza dela. Alegia, ez duzu askorik behar filmetako indiarrek bezala hitz egiteko: *me, teacher, you, no...* Euskara, aldiz, hizkuntza eranskaria denez, ikasleari zailago zaio hitz egiten hastea. Bestalde, ordea, ingelesa oso zaila da: lokuzioak, aditz esaldiak, jerga, preposizioak... Hortaz, euskara zaila? Ez. Hizkuntza bera ez ezik, norbera dago: ni, adibidez, nahikoa lotsatia naiz, eta kosta egiten zait. Senarra, aldiz, kontrakoa da: bi jakin eta hiru esaten du. Berdin dio hari. Hitz egiteko lotsarik ez du.

Urte asko da ikastolekin lanean hasi zinela...

Bai. Gipuzkoako Ikastolen Elkarteak Xabier Garagorri ingelesaren irakaskuntza goiztiarrari ekin zion Josep Maria Artigalekin 1991 inguruan. EHU proiektuaren ebaluazioa egiten hasi zen, kanpo ebaluazioa. Ni lan horretan jardun zuen taldekoa izan nintzen. Hurrena, irakasleen prestakuntzan laguntzeko eskatu zidan Garagorri. Ondoren, poliki-poliki, Europako proiektua lantzen hasi ginen, EHU, zenbait ikastola eta Gipuzkoako Ikastolen Elkarteak. Materiala prestatzen hasi ginen, eta irakasleen prestakuntza lantzen. Lau urteko haurrentzako materiala egin eta gero, 6 urtekoentzako egin behar izan genuen. Ondoren, 8 urtekoentzako. Eta horrelaxe jardun genuen, proiektuan hasi ziren

haur haiek derrigorrezko hezkuntza amaitu zuten arte.

Zein ingeles maila bereganatu zuten ikasle haiek? Nahiko maila ona. Komunikatzeko gaitasun egokia. Eta gainera, ikasle guztiei eskaintzen zaien aukera, gehienak maila komunikatibo ona garatzera iristen dira.

Hainbeste urte ikastolentzako lanean, ingelesaren irakaskuntzari dagokion proiektuan ari, eta nahiko ezkutuan igaro zara, oro har; gure herriko ingeles irakasleen begietara izan ezik, alegia. Oraindik orain, berriz, Buckingham jauregian ikusi zaitugu, sari handia jasotzen. Ezkutuan zinena, agerian zara orain. Tuntuna ni!

Aurreak erakusten omen du atzea nola dantzatu. Hori da eta muntaia! Hurrena beste sari bat jaso behar dudanean isil-gordeka joango naiz. Nik banekien sariketa hori hor zegoela. Bestalde, gustatzen zait gure metodologia eta landu dugun materiala. Paper euskarrian daukagun materiala ez da oso ortodoxoa, prestakuntza handia behar duzu ondo baliatu ahal izateko. Nik banekien testuliburu arloan ez genuela sari aukerarik. CDak lantzen hasi ginenean, berriz, bai oraingo saria irabazi duen *Space Search* hau eta bai lehenengoa, *Welcome Aboard*, oso egokiak dira: produktu autonomoak dira, oso erraz ulertzeko modukoak.

AZKEN HITZA

Euskaldun berriak

Jose Mari Aranalde zenak behin edo behin esandakoaren haritik, alegia, euskaldun berriek monumentua beharko luketela:

“Ni lotsatu egin naiz, hainbeste urte hemen eta euskaraz hobeto ez jakiteagatik. Askoz gehiago jakin beharko nuke. Ondo hitz egin nahi dut, baina kostatu egiten zait. Baina euskaraz ikasten saiatzea, etorkin izanda, normala iruditzen zait. Saia- tzea, gutxienez. Dena dela, egidazu berriz galdera hogei urte barru!”.

Harry/Harri eta Lili

“Harry eta Lili ditugu seme-alabak. Harry esatea oso zaila da. Ingeleseztan esaten dugun moduan esatea, behintzat. Hortaz, askotan, Harry ez baina Harri da gure zaharrena. 11 urte ditu. Bigarrena Lili dugu. Izen errazagoa aukeratu genuen. Zortzi urte ditu honek. Ingeleseztan mintzatzen dira etxean, eta euskaraz ikastolan. Ondo hitz egiten dute euskaraz. Gaztelaniaz ere nahiko ondo dakite. Dena den, ezberdina da bata eta bestea gaztelaniaz hizketan hasi ziren modua. Esan nezake Harryk kolpeka hitz egiten zuela gaztelaniaz. Dena zen hots eta zarata: *ioye!, itio!, ieh!, itronco!*... Lilik, aldez, sekulako hitz eta esaldi kateak egiten ditu, berritsu-berritsu. Hizkuntza zaletasuna du Lilik. Laugarren hizkuntza ikasten hasi da: frantsesa”.

Sariketara bidali genuen. Ingeleseztan ikasteko produktu interaktibo mordera dago merkatuan. Baina ingelesa bigarren hizkuntzatzat irakasteko materialak ez dira hainbeste. Aukera ikusi nuen. Bidali, eta saria jaso!

Berriz, bejondeizula!

Epaimahaiak, gainera, natiboei ere baliatzeko moduko materiala dela esan zuten. Politu dela, alegia.

Talde handia dago lan horren atzean, ala? Buckinghameko argazkian mundu bat zegoen, behintzat.

Bidaia merkea! Kar, kar, kar... Eta, badakizu, hamahiru euskaldun Londresen eta: “Non bazkalduko dugu? Non afaldu behar dugu?”... Hara, benetan: guretzat inportantea izan zen, oso polita. Ez da diruzko saririk izan. Garaikurra ere... ikusi duzu: entsalada-ontzia. Baina sariak esan nahi duena. Geuk baloratzen dugu gure lana, baina kanpotik aitortza hori egiteak zigilua jotzea bezala da, gure lanaren balioa egiaztatzea. Munduan badira beste sari batzuk ere, baina, beharbada, haxe da prestigiorik handienekoa.

Sariak, dudarik gabe, ginga, txapela jartzen dio zuek, ikastolek, egindako lanari. Aldez edo moldez, saria Euskal Herriak beretzat hartu duela esango nuke.

Harrituta nago! Niretzat oso polita izan zen saria jasotzea, eta GIEko jendeak pozik eta harro jaso zuen. Alabaina, GIEkook ez ezik, ikastolek, gurasoek, bizilagunek... beretzat hartu dute. Euskal Herriak jaso balu bezala izan da. Oso gauza polita izan da. Eta, esango dizut, ikastolekin ez ezik, Eusko Jaurlaritzarekin eta EHUarekin ere kolaboratzen dut zenbait lanetan eta esateko moduan nago: ingeles irakaskuntzarako oso material onak egiten dira Euskal Herrian. Oso onak. Europar mailako saria jaso genuen guk 1998an, Madrilan, eta ondoren, Mondragon CIMEk irabazi zuen. Eusko Jaurlaritzak ere jaso zuen sari bera beste batean. Oraindik orain, berriz, guk Londresen jaso dugun sari hori. Horrela gabilta. Ikusiko dugu zeinek jasotzen duen hurrengoa... ■

36ko Gerra. Otsaileko kronika

Eusko gudariak gara...
Oviedo askatzeko

Euskal armadak oso gutxitan izan zuen jite erasotzailea. Legutiano hartzeko burutu zuen erasoaldi antzua kenduta, bakanka egokitu zitzaion aurrera egitea lurrak edo helburu militarrek eskuratzeko eta gerrak iraun zuen bitartean, ohikoena defentsari eustea izan zen. Erasoaldi bakan horietako bat Santander eta Asturiasko errepublikanoekin batera egindakoa dugu, Asturias aldean 50 egun iraun zituen.

JOSU CHUECA

GERRA HASI ZENETIK, Oviedo Asturiasko hiriburu nazionalen esku zegoen. Antonio Aranda koronelak kontrolpean zuen eta pasabide estuez baliatuz, zilbor-hestea balitz bezala, lotura zuen Galiziako tropa eta atzeguardia frankistarekin. Hain zuzen, handik heldu zitzaizkion indar militar laguntzaileak: soldadu galiziarrek eta legionarioak nahiz erregularrak. Azken horiek, 1934ko urriko iraultza odolez eta indarrez amatatzera etorriak, 1937an ere Asturiasko meatzariak eta ezker-tiarrek aurrez aurre aurkitu zituzten. Izan ere, Oviedo frankisten hatzaparretatik libratzeko, alde errepublikanotik erasoaldia prestatu zuten Francisco Llano de la Encomienda, Vladimir Goriev eta Miguel Ciutat buru militarrek eta gonbitea luzatu zioten Euskal Gobernuari, hainbat batailoien bitartez ekimen horretan parte har zezan.

Eskari horrekin bi gauza frogatuko ziren: batetik, Iparreko armada errepublikanoak –Santanderreko, Asturiasko eta Euskadiko tropak bil-

Beheko irudian,
miliziarrek Oviedo
kanpoaldean,
erasorako prest.

tzen zituenak– zenbateko eraginkortasuna zuen, eta bestetik, euskal gudariak Euskaditik kanpo borrokatzeko zein neurritaraino zeuden prest. Eskaeraren aurrean iritzi eta jarrera desberdinak azaldu ziren buruzagi politiko eta gudarien lerro artean. Jose Antonio Agirre lehendakariaren esanetan, Asturiasera bigarren aldiz joan behar izateak –1936ko urrian jada hainbat batailoi joan zirelako– ezusteko handia eragin zuen Eusko Jaurlaritzan. Gainera, Legutioko eraso antzueren eskarmentua bazuten ere, Gipuzkoako eta Arabako fronteetan zeuden gudariak galdetzen zuten Oviedora joan beharrean zergatik ez zuten erabiltzen saio hori euskal lurrak berreskuratzeko. Azkenean, Agirrek berak amore eman eta boluntarioz osatutako bi brigada bidaltzea lortu zuen. Batean, Amayur eta Euzko Indarra batailoiak eta Ariztimuñoko metrailadore konpainia joanen ziren, Saseta komandantea buru zutela. Bigarrean, Samaniegoren aginduetara, Pereza-

EUSKAL NAZIONALISMOAREN AGIRITEGIA

36ko Gerra. Otsaileko kronika

gua, Prieto, Celta eta Rusia batailoi ezkertiarrek arituko ziren.

Fronteetan zituzten lekuak utzi eta otsailaren 12an batzuek eta besteek Asturias aldera jo zuten. Printzerri zaharrean, gerra piztu zenetik martxan zegoen iraultzaren hainbat ondorio gertutik ezagutzeko aukera izan zuten. Kokaleku izan zuten Trubia herrian, esaterako, lantokiek gerrarako jo eta ke ekoizten zuten eta dirua indargabetua zegoen, trukerako bertako kontseiluak indarrean jarritako txartelak baino ez zuten balio. Helburu eta mehatxu hiriburua zuten ordea, eta berehala Oviedo aldera abiatu ziren.

Nalon ibaian aurrera eta atzera

Oviedoren aurkako erasoak otsailaren 21ean hasi zen, goizaldeko 4:30ak aldera, eta egun berean Perezagua, Rusia eta Celta batailoioek Pando mendia eskuratu zuten. Beste euskal brigadek berriz, Nalon ibaia zeharkatzeko gorabehera handiak izan zituzten. Ibaia gauez eta ustekabez gurutzatzeko asmoa zuten, baina ez zen hala gertatu. Zubigileek ez zuten prestatu aurreikusitako behin behineko zubia eta beraz, ibaia gabarran zeharkatu behar izan zuten, goiza argitzear zegoenean. Estualdi horretan, Euzko Indarrako gudariak, Tomas Mitxelena komandantea buru, aitzindari izan ziren, atzetik Amayurkoak eta I. Prietokoak zituztela. Nalonez bestaldean lehorreratu bezain laster, Arecesera eta Premuñora jo zuten, alde nazionalekoen aurka borrokan ari zirela. Gudarien orduko helburua Oviedo eta Galiziaren arteko komunikazio gunea zen Grado herria hartzea zen.

Baina Premuñotik aurrera jarraitu ordez, atzera egin behar izan zuten, gune horretan gotortze lanak burutzea ezinezkoa suertatu zitzaielako; Arecestik bidea alderantziz egin zuten. Herri horren ingu-

Goitik behera, Nalon ibaia zeharkatzeko zubigileek eraikitako zubia; Oviedo hiria errepublikarren lubakietatik ikusita; eta Candido Saseta komandantea. Obus baten metrailak hil zuen, otsailaren 23an, eta kolpe latza izan zen errepublikarrentzat.

ruan, eraso eta kontraeraso bortitzak txandakatu ziren eta gudari anitz hil ziren. Horien artean buruzagi ezagunenetakoa eta lehen brigadako burua: Candido Saseta. Otsailaren 23an, komandante karguan bi aste betetzear zela, obus baten metrailak hil zuen. Kolpe latz horren ostean, egun pare bat gehiago iraun zuten aipatu eremuan eta azkenean, 25ean ibaia berriz zeharkatu zuten, baina gibelera eginez. Olaizolaren aginduetara Euzko Indarrako zubigileek prestatu zuten egurrezko zubiarri esker, itzulia joaneko bidaia baino erosoago egin ahal izan zuten.

Dena den, Oviedoren aurkako setioa amaitu ez zenez, beste hainbat lekutara bidali zituzten euskal gudariak. Amayurkoek, adibidez, Pando mendira jo zuten, bertan zegoen Perezagua euskal batailoia laguntzeko. Martxoaren 25a arte –etenaldi txiki bat kenduta– hor arituko ziren biak. Tarte horretan, Oviedo kanpoaldeko auzo eta eraikinetan (zezen plazaren inguruan, La Cadelladan, Mercadin deiturikoa edo Buenavista futbol zelaian), bonbez eta metrailez, batzuk erasoan, besteak defentsan jo eta ke aritu ziren. Baikortasunez, Llano de la Encomienda buruak egun haietan ondorengoa erran zion Cruz Salido kazetari sozialistari: “Oviedo gurea izanen da”. Hala zirudien eta kazeta askok beren berriemaileak fronte horretara bidali zituzten: *Tierra Vasca*koek Francisco Turrillas jarri zuten frontean eta *Euzkad*koek, Jose Maria Azkarraga *Lur Gorri*.

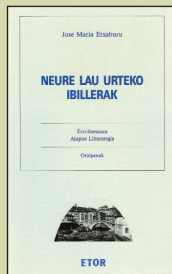
Oviedoko kanpaina, arantzarik mingarriena

Errepublikanoak behin eta berriro sartu ziren hiriburu asturiarrean, baina frankistek hiriguneari eta zituzten kuartelei eutsi zieten. Are okerrago, 1936ko urriaz geroztik bereganatua zuten Naranco menditik, aurrez aurre zituzten errepublikanoen lubakiak eta lehen lerroko gotorlekuak bonbardatu zituzten, artilleria baliatuz. Hala, Oviedo, bi

Literaturaren argitan

Jose Mari Etxaburu *Kamiñazpi*. *Neure lau urteko ibillerak*. (Auspoa 1989)

Ihesi beharrean

"Baten, maian aurrean neukan (...) izeneko elantxobetar mutil gazteak, nire aurka berba egin eban; ni gudan ibili ez nintzelako, euren ondotik bialdu egin bear nindukeela..."
Kamiñazpi (1914-2006)

Jose Mari Etxaburu "*Kamiñazpi*" ondarrutarrak 1936tik 1940ra bizitutakoak kontatzen ditu, 1963an idatzi eta 80ko hamarkadan argitara eman zuen liburuan. Irakurrita, guztiz ulergarria zaigu kronika liburu honen ibilbidea.

Hil berria den *Kamiñazpi*, gerratik ihesi, Ondarroatik Donibane Lohizunera heldu zen. Jarraian, Ziburun, Iratzederren aitaren bodegan sardinak gertutzen ibilitakoa, Landesetan pinuak botatzen, JElen menpeko Itsasuko Etxedoian aterpetua, Venezuelara joatea ortzmugan, azkenean, Ondarroara itzultzea erabaki zuen *Kamiñazpi*. Hegoaldean, kartzela, kontzentrazio-esparrua, langileen batailoiak...

Sorterritik atera zenean, harriturik zioen *Kamiñazpi*, "ogetalau ordu inguru egin genduzan Ondarru'tik Donibane'ra. Bide ori bear

dan lez eginda, lau-bost orduko bidea da". Hegoaldera itzuli ahal izateko, *Kamiñazpi* Cardeniako kartzela, Mirandako kontzentrazio-esparrua eta langile batailoiak jasan behar izan zituen; Arizkun, Gaintxurizketa eta Aritxulegi, sekulako *birea* Itsasutik Ondarroara iristeko.

Etxaburuk berak dio: "Mutil gazteak gudeari iges egiteak arritu egiten eban. Baiña, al izan balebe, euneko larogeirek iges egingo eustsala ez da ezpairik...". Oker geundeke, Etxabururen *Neure lau urteko ibillerak* Isasmendiren *Nire denboraldiko ibillerak* kronikaren ifrentzutat hartuko bagenu. Ezer izatekotan, elkarren osagarri dira. Garai hura egokitu zitzaion. Ba al da egungo talaiatik hura epaitzerik?

Borroka molde batzuk gerta ez daitezen lan egitea da erronka, borroka latza inondik ere. Ez da lerro zuzenik, hariak dira, ez besterik. Nor gara gu horiek zalantzan jartzeko, inoren intereseko al da, Amayur batailoioek Asturiasen egindakoa, Gernikakoek Cernay la Villen prestaturikoa edota *trabajadorietakoek* Arizkun egin lana epaitzea? Ez da afera, galdera da.

Patxi Larrión

lekutatik setiatua, egunak pasa ahala hiri suntsitutako paisaiaren itxura hartzen joan zen. Dena den, martxoa inguruan agerian geratu zen Arandaren soldaduek eta lagunek setioari eutsi egingen ziotela eta alde errepublikanoan erasoaldi horren aurkako iritzia indartzen joan zen. Egunkari ezkertiarrek lehen egunetako informazio zabala gutxitzen joan ziren eta beste guda fronteei leku gero eta handiagoa egiten. Halaber, euskal abertzaleek zentsura latza pairatu zuten, beraien kritikak azaldu ez zitzaizten. *Euzkadi* kazetakoak, esate baterako, martxoaren 12ko alean lehen orriaren heren bat ezabatzea behartu zituzten, Asturiasko erasoaldiaren gainean 49 galdera kritikotik plazaratu ez zitzaizten. Zentsurara bidalitako probetan, besteak beste honako galdera arruntak irakur zitezkeen: "Noiz hartuko dute Oviedo? Noiz itzuliko dira hara bidalitako euskal batailoiak?". Horrez gain, Alderdi Komunistak eta bere aginduetara omen zeuden Goriekek eta Ciutatek zeramaten norabide politiko-militarra oso gogor astintzen zuten, baita Asturiasko kanpaina ere. Nazionalisten haserrea eta egonezina ez ziren hor amaitu. Egun gutxira,

Euskal Gobernuak Oviedon parte hartzeko eskariak Iparreko armada errepublikanoaren eraginkortasuna eta Euskaditik kanpo borrokatzeko euskal gudarien borondatea frogatuko zuen

beste kolpe larri bat jaso zuten Oviedoko frontean, Jose Maria Korta gudarien batailoietako kapilau nagusia hil zutenean.

Hala eta guztiz ere, martxoaren 26ra arte tinko jarraitu zuten euskal batailoiek bertan. Egun horretan, Euzko Indarrak, eta bihamu-

nean Amayurkoek, etxera behin betiko buelta hartu zuten. Oviedo frankisten esku utzi zuten arren, ongi merezia zeukaten txandakatzeta eta nolabaiteko atsedenaldia. Pazko astearen eta Aberri Eguna bezpera zenez, ekitaldi ugari zeuzkaten Bilbon ospatzeko. Baina fronte gerra ere, ziurrenik, pentsatzen zutena baino askoz gertuago zegoen, hil horretako azken egunean, martxoaren 31n, Mola jeneralak Bizkaia erasoaldi hasi zuelako. Hortaz, laster mendebaldeko frontetik ekialdeko lubakietara joan beharko zuten, Euskadi autonomoaren defentsan, behin betiko gudaldiak burutzera. Nolanahi, Asturiasko frontean egondako Julio Ugartek idatzi zuen legez, bizirik bueltatu ziren gudarien bihotzean herrialde hori eta Nalon ibaia arantzarik mingarriena bihurtu ziren hortik aurrera. ■

aurrera doan
herria

ETXEBIZITZA ETA GIZARTE
GAETAKO SAILA

Alberto Spagnolo

Argentinako langabetuekin bat egin zuen abade piketeroa

Ezagutu nuenean, 2002ko abuztuan, Argentinako hedabideetan etengabe agertzen zen Alberto Spagnolo (Buenos Aires, 1965). Lau presidente bota zituen matxinadak eta langabetuen elkarretaratze batean poliziak eragindako sarraskiek argi utzi zuten Argentinako politikan piketeroek zuten garrantzia. Spagnolo Behargin Langabetuen Mugimenduko (MTD) partaidea da eta gertaera haiek guztiak bete-betean bizi izan zituen. Beti mota guztietako beharretan dabil sartuta, eta beti dago solasaldirako prest.

ALVARO HILARIO PÉREZ DE SAN ROMÁN

HASIERA BATEAN IGELTSERO IZAN ZEN Alberto Spagnolo, eta aita eta anaiarekin lanean zegoela sartu zen San Isidroko katedralean. Argentina diktaduratik irteten ari zen, eta Spagnolok, katedraleko arkitekturak liluratuta, seminarioan sartzeara erabaki zuen. Bertan, Hirugarren Munduan lanean ari ziren apaizak eta askapenerako teologia ezagutu zituen, ezkerreko pentsamenduetarantz eramango zutenak. 1995ean, Solano herriko Nuestra Señora de Las Lágrimas elizara bidali zuten abade. Garai hartan, hasiberria zen Carlos Menem presidente peronistaren bigarren agintaldia eta eredu liberalak eta pribatizazioek guztiz txikituta zuten Argentinako industria, langabezia tasak igoaz. Bere hitzetan, “ez zegoen horiek oztopa zitzakeenik. Diru errazaren kultura eta sindikalismoaren kolaborazioa protestari gailendu zitzaizkion. Urte haietan oso indartsua zen Denok Aberriaren Alde Mugimendua (MTP) eta azpiegitura eta gaitasun handiko jendea zuen, baina Gorriaran Merlo iritsi zenean, joera militaristak nagusitu ziren. 1988ko abenduan, militarrek matxinatu zirenean, jendearen erantzuna bere-

halakoa izan zen: kalera atera eta kasernak edo koartel militarrek inguratu zituzten. Hurrengo urtean, Gorriaranez pentsatu zuen beste eraso bat eginez antzeko egoera eragingo zuela eta La Tabladako kuartela erasotzea erabaki zuen”. Erasoak, ordea, kale egin zuen eta errepresioak ezker berri hura deuseztatu zuen. Menemek ez zuen inongo oztoporik izan bere politika garatzeko.

1996an, langabezi tasa izugarria zen.
“Zer egin zitekeen pentsatzeko bilerak egiten hasi ginen Solanoko auzokideok, jendearen lokarriak berpiztu ziren, sareak eraiki genituen. Horrela jaio zen MTD”

1996an, langabezia tasa izugarria zen. “Egoera ikusita, zer egin zitekeen pentsatzeko bilerak egiten hasi ginen Solanoko auzokideok; jendearen arteko lokarriak berpiztu ziren, sareak eraiki genituen. Lana, osasuna, jakiak... Horiek guztiak faltan genituen. Horrela jaio zen, 1997an, Solanoko Behargin Langabetuen Mugimendua” (MTD). Buenos Aires probintziako gobernadoreak, Eduardo Duhalde peronistak, protesta asetzeko eta jauntxokeria sustatzeko, Plan Trabajar izeneko 50 euroko diru laguntza urriak asmatu zituen. “Beste talde askorekin hitz egin genuen; planak onartzea eskupekoa hartzea zela esan ziguten, 600 pesoko (200 euro) herri soldataren aldeko borroka garatu behar genuela. Harekin ados

Alberto Spagnolorekin solasean, parean Laura Giussanni idazlea eta eskuinean Neka Jara MTDko kidea dituela.

egon arren, zelan lortu? Legebiltzarrerara joanez? Sinadurak bilduz? Esan genien helburu handiak erdiesteko funtsezkoa zela talde indartsuak sortzea. Borroka, helburua baino, tresna genuen. Diru laguntzak eskuratzeko borrokan, helburu handiagoak lortzeko prestatuko genuen gure burua”. Oso denbora gutxian, Argentinan borroka haiek orokortu egin ziren. Errepideak moztea zuten ezaugarri nagusi: errepideak moztuz itotzen zuten Argentinako ekonomia. Tresna hartaz baliatuz, jakiak ez ezik, piketeroek diru laguntzak kudeatzea ere lortu zuten.

Batzarrak parrokian

“Parrokian egiten genituen bilerak –azaldu du Spagnolok–. Pena zen leku handi hura ez erabiltzea. Horrela, etxe barik ziren bost familiek ere

aterpe hartu zuten eliza. Duhalderentzat onartezina zen bere menpe zegoen parrokia batean –bera baitzen Elizari sosak ematen zizkiona, Elizak bere lan soziala zeukan– bere politikaren kontrako piketeak antolatzea. Geu ateratzeko

presionatu zuen Novak gotzaina eta inolako azalpenik eman gabe, alde egin behar genuela esan zidan Novakek. Solanoko batzarrak gotzaina bera joan zedila eskatu zuen” eta parrokiak bi urtez okupatuta jarraitu zuen. 2000ko ekainaren 22an, Farrel gotzaina eta abade berria agertu ziren, meza emateko jantzita eta Buenos Aireseko poliziak lagundurik. Haiek hustu arazi zuten Nuestra Señora de las Lágrimas. Spagnolo ez zen gehiago abade izango. Bitartean, krisialdi ekonomikoa areagotzen zen heinean, handiagoa zen talde piketeroen protagonismoa. Spagnolo

Duhalderen garaian, errepideak moztuz itotzen zuten Argentinako ekonomia. Tresna hartaz baliatuz, jakiak eta diru laguntzak kudeatzea lortu zuten piketeroek

Argitalpen honen edizioan lankide:

 kutxa

ezaguna egin zen urte haietan, kazetarientzat piketero bitxia baitzen. *Abade piketeroa, abade anarkista* eta bestelako ezizenak ipini zizkioten prentsakoek. Solanon, bitartean, talde piketero- en hazkundera etengabekoa zen.

2001eko abenduko *El Argentina*z matxina- daren ostean, krisialdiak eraginda, piketeroei erdi mailako klasekoak gehitu zitzaizkien. Legebilzarrak presidente izendatutako Duhal- deren Gobernuarentzat egoera zaila zen: Nazioarteko Moneta Funtsak (NMF) 2002ko aurrekonturako aurreikusitako 8.000 pesoko egokitzea aurrera ateratzea ezinezkoa zen pro- testa guztiak bateratuz gero. 2002ko ekainean, piketeroak Pueyrredón zubia moztera zihoaze- la, poliziaren errepresioak bi hildako eragin zituen. Eskandaluak Duhalde hauteskundeak aurreratzea behartu bazuen ere, kolpea eman- da zegoen eta beldurra zabalduta. Hurrengo presidente Nestor Carlos Kirchnerrek egoera baretzeko hainbat bide erabili zituen arren, bide erdia Duhaldek egin zuen.

“Kirchner azkarra izan da –dio Spagnolok–, aurea hartu du eta estatuak berriz bere lekua hartzea lortu du, bide asko erabiliz, besteak beste goseaz eta beharraz baliatuz. Taldeei diru laguntzak eta bestelako onura materialak eskain- tzeaz gain, botere eremuak emanez ere talde asko bereganatzen jakin du”. Protesta mugimen-

Spagnolo, barkuan egunkaria irakurtzen. Alboan, Neka Jara MTDko kidea.

duen inguruan dio lana, gosea eta horrelako behar zehatzek sortutako taldeak zirela, jende arruntak osatuak: “Ez ziren, alderdi askok pentsatu bezala, abangoardia iraultzaile berria. Estatuak berak hainbat behar asetzeko ardura hartuko balu, lekuz kanpo geratuko lirateke, bitartekaritza lana baino ez bai- tute egiten, estatuak ematen duena banatzen dute eta horrek estatuari ez dio kalterik egiten, mesede baizik”.

Kapitalismotik aldenduz

Solanon ere gauzak aldatu egin dira; 1.800 pertsonen osatutako taldeak 200 kide ditu orain. “Bagenekien hainbat gauza lortu ostean talde txikiak besterik ez zirela geratuko. Erronka beti izan dugu kapitalismoak dakar- tzan ereduak ez errepikatzea. Apurketa, haustura, askatasuna

esperimentatzea gogorra da. Bada aspaldidanik datorkigun pentsamoldea: ahalik eta ahalegin gutxiena eginez, ahalik eta atarramendu gehien lortzea. Gizakia berez ez da gaiztoa, baina izaera horri buelta emateko oso aldaketa handia egin behar da eta badira egiteko gai ez direnak, edo egin nahi ez dutenak. Askatasunean bizitzea norberak desiratu behar du eta ezin da inor behartu desiratu ez duena egitera, horrek autori- tarismoa erabiltzera bultzatuko gintuzke eta guk bakoitzak nahi duena egitea nahiago izan dugu, baina argi dago sistemaren tresneria erabiliz ezin dela gizarte berririk sortu”.

Zenbait talde piketero Kirchnerren alde kokatu dira. Hego Amerikan sortzen ari diren gobernu “aurrerakoien” artean ere kokatzen dute Kirchnerrena. “Lehenengo eta behin –argi- tu du Spagnolok–, bizi baldintza hobekoak ekarri dituen arren, argi izan behar dugu betiko ondasunen banaketa bera daukagula. Talde askoren ustez, indarrak metatzeko momentua da, aurrera segitzeko baldintza materialak meta- tzeko momentua. Baina boterearekin bat egiten ez dugun heinean, baztertuta gaude: hobekuntza materialak lortzeko zirkulutik at gaude. Aldi berean, zerbait berria egiteari eta haustura espe- rimentatzeari eusteko gai izaten jarraitzen dugu. Arriskutsua da besteek ikusten ez dutena ikus- tea; oraingoa ez da etorkizuna, hau ez da herri gobernua. Zapatistek berdin egin dute, hau ezkerre ez dela esanez, horrela bakartuta geratu diren arren. Orduan, sektarioak eta dogmatikoak garelako esaten digute. Guk, egiten dugun guztia ikuskatzen jarraitzen dugu, ondo egin duguna jakiteko eta kapitalismoaren sareetan erortzen ez diren politikak garatu ahal izateko”. ■

“Kirchnerrek lortu du estatuak berriz bere lekua hartzea, besteak beste goseaz eta beharraz baliatuz”

Delenda est Kartago

Ez nuen latinik ikasi nik eskolan eta harritzen nau ene Ttakun-kideen jakitateak. Oroitzen naiz anaiak eta biok nola ziminokatzen genuen mezan entzuniko latin apurra *loriapatriefilioizpirituaisanto* marmarikatzen genuela, arratsaldeko askariko txokolate prixa klikatzean. Eta segitzen genuen kantuz orroaz *aleluiadantzakunia* errepikarekin. Bazterretan, adinekoen ahotik aditzen genuen, latina-rekin zinpurtzera deitzen ez gintuen perpaus hau ere, alegia gure astoak latina bezala... Enetzat halatan, latinararen eta astoaren irudiak elkarri uztartuak daude.

Astoak gustatzen zaizkit, badakizue, ipularreretarik zintzur-arramantzaka alha ibiltzen direnean, mantso. Latinez gogoratzen dut bakarrik gaurkoan aipagai dugun borroka armatuaren xede bakunari doakion ez dakit zein erromatar buruzagiren manua: *delenda est Kartago*. Kartago punikoa xehekatu zuten eta lurrean gatz heda-tu, bertan gerora, hiri gehiagorik eraiki ez zedin. Berrogei urtez ETak ez du helburu ezberdinik ukan, Kartagoren ordeztu Paris eta Madril errauts gai jartzen zituela. Ongi ikusi dugu Madrilgo azken atentatu penagarrian kea, horma eroriak eta hautsa zein moldetan nahasten ziren, etsipena areagotuz.

Galdea zera liteke: zergatik behar dute Kartagok, Babiloniak edo Parisek eta Madrilek suntsituak? Gure nortasun politiko-ideologikoa atsolutu erraldoian berma arazteko soilik? Nolzaz bizitu eta bizi-tu da euskaldungoaren zatirik eraginkorra beti besteei konparatuz, egundaino besteen aurka? Errotik eroak gara, arrazoi duzue Angel eta Inazio. Hargatik errotikako erokeria horrek erotikotasun izpirik ez daukala iradoki nahi nuke. Alabaina, bortizkeria militarizatua inpudikoa da, pornografikoa, eta oheen hondar mugetaraino Hizkuntzaren mihiseak oro kutsatzen ditu. Hain kinka larrian dabil-

Itxaro Borda

Erro

Mujika

kigun mintzairak berak aditzetan dakar Kartagoren herra, Kartagorekiko mesprezua, Kartagoren apaleste higuin-garria. Hanna Arendt-ek azpimarratu zigun, eta bazekien leku segurretik zertaz ari zen, hizkuntzak berez ez zuela errurik, erabiltzaile eta baliatzaileek baizik.

Latinari edo antzinako grekoari nola, euskarari jagoitik hala, errealtate antzinaren erra-

teko anbiguitatea falta zaio. Euskaraz ez da eztabaidatzen jadanik, begiak hertsirik eta haginak trinko irensten den borrokaren tresnatzat hartzen baita. Euskara guduaren eramateko bide premia-koena da: euskararen erabilpenaren arabera jukatzen da norbanakoa, sailkapenak eta salaketak egiten dira, kexuak plazaratzen egunkarietan eta maskaradetako kauteren predikuetan. Nor harrituko da euskara *privatizatua* izan dela idazten badut hemen? Alta, *privatizatzaileak* ez dira urrundik ere derrigorrez euskaraz ari, hautua arrazoi-tzen dute erranez arrotzek, atzerritarrek, Mixel Labegueriek abesten zituen kaskoi eta maketok gure borrokaren funtsa zehatz ulertzea komeni dela. Arduradun hauentzat erdarara pasatzea estrategiaren arabera hautatzea da, herrestontzat kontrola ez dezakegun lerratze animikoa delarik.

ARTE katean, asteazkenean arretaz segitua-dan emankizunak ukitu nau: Victor Klemperer Dresdeko hiritarrak, 1933-1945 artean egutegi bat atxiki zuen alemanak, naziek onartezina onartarazteko nola aldatzen, eufemizatzen eta metaforizatzen zuten notatuz. 2006ko otsai-lean Frantzian Eric Hazan-en eskutik *la propagande du quotidien* liburuxka argitaratu zen, V. Errepublikaren mintzaira ikertuz, erkatuz, zula-tuz. Zinez interesgarria liteke, gure astoaren latina bailitzan, ETaren garaiko euskararen analisiaren egi-ten hastea. Euskararen one-rako naski. ■

Euskaraz ez da eztabaidatzen jadanik, begiak hertsirik eta haginak trinko irensten den borrokaren tresnatzat hartzen baita. Euskara guduaren eramateko bide premia-koena da: euskararen erabilpenaren arabera jukatzen da norbanakoa, sailkapenak eta salaketak egiten dira, kexuak plazaratzen egunkarietan eta maskaradetako kauteren predikuetan

LUPARENKID
Josela Barandiaran

EKONOMIALARIA

Desideologizazioa

Duela ehun urteko Euskal Herriaren postala: industria indartzen batik bat Bizkaia eta Gipuzkoan. Sabino Aranak “Euzkotarren aberria Euzkadi da” borobildu berri-tan, EAJ eta Athletic Club bi talde sortu-berri ziren eta “Euskaldun fededun” erretraua ez zen zaharra. Txapela buruan eta ibili mun-duan, koloniak galduberri ziren Espainiako bazterrean edo auzoan.

Industriaren loraldia pasa eta zerbitzuen ekonomiak bizi gaitu egun. Euskal Herria hiru eremu administratibotan zatikatuta dago eta ezberdintasun nabar-menak dira herrialdeen artean. Bi gerla handi eta Espainiako zibilaren ondoren, Lapurdi, Nafarroa Beherea eta Zuberoan euskara fosilizatzeaz dago, eus-kaldun elebakarren eskutik. Hainbat euskal herritarrentzat irudikaezina da EAJ eta Athletic gabeko Euskal Herriak. Erlijio katolikoak gurean azken men-dean baina, nagusiki, azken 30 urteetan izan duen gainbehera itzela da. Arantzazun nahiz ingu-ruetan 50 urtez azpiko fraide edo abaderik apenas dagoen eta euskal txapela polizi autonomikoaren eta erretreta hartutakoen buruetan baino ez da ageri. Aisia eta dirua ditugu jainko berriak, telebista eta Internet bizimodua irauli diguten gailu bi.

Mundua aldatzeko sortutako marxismo eta komunismoa komu-neko zulotik behera joan dira eta egungo gazte gehienek ez dakite/gu haien berri. Erlijio kezka eta gizakia mendez mende kezkatu duten galderen inguruko hausnarketa ia erabat desager-tu da gure jendartearen hizketagaitatik. Inoiz baino prestakuntza akademiko handiagoa eta informazio gehiago dugu, hemen eta munduan; baina ezberdintasun sozialak, bidegabekeriak, herrialdeen inbasioak, nahiz arrisku nuklear nahiz ekologikoak, sekula baino handiagoak dira.

Euskal senaren ordezkartza hartu duen aber-tzaletasunak, mende osoan gatazka bizi eta hein batean eragin duenak, krisia bizi du. Aldarrikape-nak plazaratzeko orduan, jendartearen desideologi-

INIGO AZKONA

zazioa nabarmena da eta ongizate materiala nagusitu da gehiengoaren helburu ia bakar. ETA erakundea Europan terrorismoa darabi-len azken taldea da ia. Prozesuak prozesu, hil-dako, odol jario, malko isuri, sufrimendu eta gehiegikerien lekuko izan da euskal lurra azken mendean eta, balizko demokrazia aurpegiz, bi estatu boteretsuren zanpagai izaten jarraitzen du. Eskutik hartuta gainera, behar den aldi oro.

Emakumearen askapena ez da eman eta, itxurazko libertatearen aitzakian, etxe-tik at ere lan egitera behar-tuak dira egun bikotekide guztiak, etxebizitza duina lortuko badute. Dena den, ohikoak dira bi etxebizitza edo gehiago dituzten famili unitateak ere eta etorkinak dira, nagusiki, baztertuak, diskriminatuak eta lan txar-renetan dabilzanak; emaku-me izateaz gain etorkina dena, zer esanik ez.

Aberats kopurua nahiz behartsuenekiko dagoen lei-zea, hazkorra biak. Eroso bizi den gehiengo batek agintzen du eta neurri erregre-siboak ohikoak dira. Indibi-dualizazio olde batek nabar-men kutsatu du Mendebaldea esaten diotena, baina munduko nagusigoa lortze bidean den Txina, bestelako sistema batekin dabil —hala ote?—. Munduan ener-gia kontsumoa eteteko saio bat edonork antolatu dezake eta klima aldaketari egozten zaizkio diren eta ez diren arazoak. Ez dugu errauskai-lurik nahi, baina zaborra ezin konta ahala produzitzen dugu. Umeak bezala-koak gara.

Baina gurean bada aldatu ez den gauza bat. Inork ez dugu hil nahi. Ez lehen, ez orain. Eta euren burua lehergailuz jantzi eta sarraski bat eragiten dutenei, ero eta itsu adjektiboak opari-tzen dizkiegu, ezin ulertzearen ezinez. Baina, geronen noraeza (maila guztietan), desideologi-zazio —Apolo lagunak esango lukeen lez—, hori ulertu eta eramaterik, ba al da? ■

Gurean bada aldatu ez den gauza bat. Inork ez dugu hil nahi. Eta euren burua lehergailuz jantzi eta sarraski bat eragiten dutenei, ero eta itsu adjektiboak oparitzen dizkiegu, ezin ulertzearen ezinez. Baina, geronen noraeza (maila guztietan), desideologizazio hori ulertu eta eramaterik, ba al da?

Imanol Alvarez

IRAKASLEA

Frankismoaren beste biktimak

Aspaldion, frankismoaren biktimak gora eta behera, artikulatu ugari idatzi da, ekitaldi askotxo antolatu eta baita oroitarriren bat ezarri ere. Esan gabe doa ederto baino edertoago iruditzen zaidala. Baina –beti egon behar *bainaren* bat–, nortzuk dira frankismoaren biktimak?

Gaur egun, medioetan-eta, *biktimak* berba erabiltzen denean, euskal gatazkaren biktimez aritu nahirik, gehien-gehienetan ETaren ekin-tzek eragindakoez bakarrik aritu ohi da. Hitza- ren erabilera erredukzionista egiten dute. Nahi- ta eta kontzienteki egin ere.

Antzeko zerbait gertatzen da frankismoaren biktimez hitz egiten denean. Gehien-gehienetan gudari edota ezkerreko alderdi eta sindikatueta- ko kide izanagatik gartzelaratu edo fusilatu zituzte- nak omentzen dira. *Frankismoaren biktima* termi- noaren erabilerak ere askoz zabalagoa izan beharko luke. Izan ere, oroitzapen goibeleko erregimen totalitarioaren biktimak beste asko eta asko izan zirelako. Edo direlako. Edo garelako, ez baitaukat batere argi erregimen haren astin- duek ez ote duten egun arte iraun.

Frankismoan milaka lagun izan ziren espe- txeratuak, adibidez, beraien ustezko nahiagota- sun afektibo-sexualagatik. Hots, esan ohi den bezala, *homosexual* izateagatik. Asko eta asko erbestera behartuak izan ziren, Miguel de Moli- na esaterako. Edo baita fusilatuak ere, García Lorca kasu. Halere, beste milaka lagunek kalee- tan eta komisaldegietan, lege edo epaileen

DANI BLANCO

laguntzarik gabe jasan zituzten laidoak eta jipoiak betiko polizien aldetik, delitu bakarra zutela: modu zehatz batean jantzi, mintzatu edo mugitzea. Zantzu horietan oinarritzen zuten homosexual izan zitezkeelako susmoa, ondorioz, umiliazorian basatiena bideratu eta justifikatzeko.

Badirudi gizarteak ahaztu egiten dituela bestelako biktima hauek. Badirudi biktima guztiak ez direla/garela maila berekoak. Lehendakariak izugarritzko oroitarria inau- guaratu du Artxanda mendian frankismoaren bik- timen oroimenez, gonbidatuak eta aipatuak, ordea, gorago esan bezala, lehenengo mailako- ak: gudariak eta alderdi eta sindikatutakoak edo beren ondorengoak baino ez.

Nahi gabe edo nahita egindako iraina nola- bait arintzearen, kide naizen taldeak 2005ean ohorezko saria eman zion euskal gay mugimen- duaren hastapenetan –oraindik ere trantsizioa- ren hastapenetan geundelarik– manifestazioe- tako lehen lerroan joaten ziren *trans* haietako bati. Haiak izan ziren era zuzenean zapalkuntza fisiko bortitza jasan zutenak, ezin baitzuten beraien “delitua” ezkutatu. Ildo beretik, Durangon laster inauguratuko dugu, Udalaren eta Justizia Sailaren laguntzaz, beste biktima horien omenezko oroitarria. Artxandakoa baino apalagoa, aurrekontu-arazoak medio, baina hura bezain esanguratsua eta hunkigarria edo are esanguratsu eta hunkigarriagoa. Ea horretara ere datorren lehendakaria. ■

TXANDAN

Edu Zelaia

Horrelako mira- riak egin ohi ditu botereak. Orain

ageriago, orain gordeago, baina presente beti. Botere larria ikusten dugu hedabidee- tan, politikeroak elkarri bostekoa ematen edo enpres- buruak elkarri balakuka ari direla prentsaurrekoren batean. Aitzitik, gizon zuri zahar horiek munduko botere guztia kudeatzen dute? Deus ere ez dugu guk eguneroko egoera arruntetan? Botere larria kritika- tzeak botere *txiki* desjabetzen ote gaitu betiko? Ez dut uste. Zenbait pertsona arrunt, musikari aurrerakoi, idazle ziniko, intelektual altermundialista edota artista

Ttikien tamainaz

esperimental ez dira bada faxista bihurtzen botere dosirik ttikienaz. Ez jendau-

rreko emanaldia dutenean, jakina, baizik eta bikoteare- kin, lagunekin, ezagunekin, lankideekin...

Gure arteko harremanak maiz botere-erlazio hutsak izaten dira. Erraterako, kosta ahala kosta norbait itzali edo barregarri utzi nahian gabiltzalarik. Egin kasu: per- tsona baten funtsa kalibratzeko, emaiozue botere pixka bat ea nola kudeatzen duen, pixar batekin aski baita ari- maren zola bistaratzeko. Neuri behintzat, harrokeria tintaz betetako idazluma batzuk eta soraio doinuak jotako gitarra zenbait flakatu zaizkit bidean. ■

Xabier Mendiguren Elizegi

IDAZLEA

Puig Antich, Ardotxi, Zabalegi

Hauxe ikusiko diat”, esan nuen neure artean; periodikoa itxi eta zinemara abiatu nintzen. Aukeraturiko filma, *Salvador*, anarkista katalanari buruzkoa. Manuel Hurgaren pelikula ikusi duenak edo estatu espainiarreko historia hurbila apur bat ezagutzen duenak jakingo du Salvador Puig Antich lepoa eginda hil zutela frankistek 1974an, borreroak *garrote vil* delako tresnaz hildako azkena izan omen zen gainera, gorabeheraz beterik eta bermez husturik egon zen auzibide militar baten ostean.

Zinemaren ahalmenetako bat da aurpegiak ipintzen dizkiola zuk ize-nak baizik ez zenituen istorioari, sentipenak eransten dizkiola aurretik zeneukan datu-sorta hotzari. Horregatik da tresna indartsua, eta beharbada horrexegatik ukatzen zaigu oraindik ere euskaldunoi —*Segoviako ihesa* filmatu zenez geroztik, ia 30 urte dira gure historiari loturiko filmik egiteko gauza ez garena; eta okerrago, egin den apurra, sarri, etsaiaren ikuspegitik—.

Zinemaren faltan eskura dugu literatura behintzat: arte minoritarioagoa tamalez, baina merkeagoa ere bai zorionez. Film horren lehen partean gazte urduri eta sentibera baten kontzientzia hartzea kontatzen zaigu, antifrakismotik

DANI BLANCO

aktibismora, eta buruan jiraka zebilkidan etengabe *Mentxakaren aitorpena*, Ardotxiren eleberri-lekukotasuna: garai bera, kezka bertsuak, ekintzak ere antzekoak. Alderik izatekotan, Puig Antichen taldeak makarragoa ematen zuen euskaldunen aldean; ez dakit ideologia anarkistari ala mediterraneartasunari egotzi behar zaion hori...

Pelikularen bigarren erdiak beste tonu bat hartzen du: Salva espetxean dago, heriotza-zigorra ezarri diote, eta abokatua barkamena lortzeko borrokan dabil, presoak ziegazainetako batekin harreman berezia lotzen duen bitartean. Heriotzaren korridoreko film amerikar pila aipa liteke hemen, baina, euskalduneko konparazioan hasi garenez, *Hamaika pauso* ekarriko dut gogora, Saizarbitoria Anjel Otaegiren gainean-edo osaturiko nobela (ezinbestean, Gari Berasaluzek Txikiren biografia amaitzen ez duen bitartean). Katalanaren kasuan presoaren arrebek hartzen badute indar dramatiko, ama bakartia zen elementu hunkigarria Otaegi-Zabalegiren.

Filmak film eta liburuak liburu, desberdintasunik nabarmenezkotan haxe nagusia: katalanak beren iragana kontatzen dabilatzala, kontuak garbitzeko, eta hemen, berriz, zauriari zornea dariola oraindik. Ez dadila izan luzerako. ■

Segoviako ihesa filmatu

zenez geroztik, ia 30 urte

dira gure historiari loturiko

filmik egiteko gauza ez

garela; eta okerrago, egin

den apurra, sarri, etsaiaren

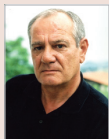
ikuspegitik

HIRUKO TXIKIAN

Joxemari Ostolaza

Aspaldiko

Partez berri batek poztu du gure ingurua. Baigorriko Filipe kanpoan ikusteko aukeran gara. Hilaren hamalauan utziko du presondegia

hemeretzi urte pasa igaro ondoren. Dagoeneko lagunak ongi etorri beroa ari zaizkio prestatzen konfinatu deserrian, Beziarsen antolatu bazkaria aitzaki. Eta niri buruak aspaldiko garaira eramán nau, Parisera hamabostero egiten nuenekora. Dozena erdi bat aldiz topatu nuen Bidart jauna Baionako geltokian hartzen zuen gaueko trenean. Inoiz, Itxaro Borda ere, hau lanera zihoala ikusteko aukera izan nuen. Bidaia kuxetan etzanda egin ondoan, lotan

esatea gehiegi litzatekeenez, Austerlitzeko ondoko braserian gosaltzen genuen elkarrekin. Ez nuen inoiz Filipen aita triste ikusi. Are, beti harritzen ninduen bere umoreak. Urteak joan urteak jin, ezin izan dio joateari utzi, hirurogei urteko zurgin sasotsua laurogei urteko agure erretretatua bilakatua jada. Ez du, kanpotik begiratura noski, bere umorea galdu eta kantatzeko grina. Izan ere, semearen aldeko bazkarietan erakutsi izan digu bere tenor ahotsaren azkartasuna eta kantatzeko sena. Ez dut dudarik egiten Beziersekoan ere, entzuteko aukera emanen digula, hemendik goiti Parisera nahi duelarik eta ez bortxatuta joan ahalko dena. ■

Hitzak kateatuz jarriak

I

Zibilizazioa
gauza ederra
pakea egiteko
behar du gerra (bis)
galtzaileen bandora
ez zaitez lerra.

V

Jatorki famatzeko,
ume maitea
Ez zazu ikasi jotzen
klarinetea (bis).
Zertarako da euskal
karaokea?

II

Izan eszeptikoa,
izan alaia
zure eskutan dago
zure talaia (bis)
lorategia edo
guda zelaia.

VI

Karaokea bada
gaurko kultura
goazen ba arrantzara
basamortura (bis)
itsasoa agortu
duten lekura.

III

Zelai zabalak nola
burdin hesia
zibilizazioak
demokrazia (bis)
bidetik kanporako
dena sasia.

VII

Itsasoa oraindik
ez dela agortu!
zenbat bandera urdin!
ta kirol portu! (bis)
Saiatzen gara baina
ez dugu lortu.

IV

Sasiaren lorea
da lehiakorra
izenak behar duen
deitura horra (bis).
Kaka artean hil zen
tipo jatorra.

VIII

Sartu trenak mendien
erraietatik!
egin superportuak!
baina ahatik... (bis)
babestu kutxazainak
Jainkoagatik!

Nontzeberri
Interneteko
ikus-entzunezkoen
erreferentea

▣ *Ezpalak*
▣ *Argitalpenak*

▣ *Denbora-pasak*
▣ *Makina bat kontu*

Thesi
Ibilbide historikoa
Elgetako
mendietan

ARGIA

erdiko kaira

kultura eta aisia

Mende laurdenez ondutako doinuak

EOS

Euskadiko Orkestra Sinfonikoak aurten beteko ditu 25 urte eta jakina denez, 25. urtebetetzeak ez du aurreko ospakizunen antzik izaten. Mende laurdenaren koska gairitu izanak urteen aberastasuna ematen dio berez gazte eta fresko denari. EOS gaztea da adinez; heldua berriz, urte hauetan guztietan bizi izandakoak kontuan hartuz gero.

ITSASO IBARRA

2007ko otsailaren 18a

ARGIA

27

Gazte baina heldu

1982KO APIRILAREN 5EAN hasi ziren musika-riak notak afinatzen eta ekainaren 24an eskaini zuten Euskadiko Orkestra Sinfoniko-ko kideek lehendabiziko kontzertua Irungo Junkal elizan. Ordutik 25 urte igaro dira eta aurten hainbat ekitaldi egingo dituzte urteu-rena ospatzeko.

“Tradizio sinfonikoa edo orkestrarako tradizioa ahaztua zegoen eta Euskadiko Orkestra Sinfonikoa iristearekin badirudi hori berpiztu egin zela”. Hala dio Iñigo Alberdi EOSeko zuzendari nagusiak eta

datuek ere hala erakusten dute: orkestraren lehen abonatu denboraldiak 250 harpidedun izan zituen; egun, abonatu zikloak 7.000 jarraitzaile ditu.

Europako hainbat herrialdetan orkestrek mendeetako ohitura dute eta 200 urte dituztenak ere badira. Beraz, horrelako tradizioan 25 urte ez dira asko. “Gu orkestra gaztea gara. Gaztea baina heldua. Sendotasuna daukan proiektua da gurea. Gazteak gara, umeak ez. Heldutasuna duen proiektu kontsolidatua da, musikalki kalitatezkoa eta

EOS

gizartean presentzia handia daukana”, azaldu du Alberdik.

25 urte hauetan emandako aldaketa handia izan da. Hiru egoitza izan ditu orkestra sinfonikoak, hirurak Donostian. Lehendabiziko hilabeteak Miramar Jauregian igaro zituzten eta gero Arte Ederren egoitzara aldatu ziren. 1989an sartu ziren egun etxea duten Miramongo egoitzan. Kontzertuak emateko lekuak ere aldatu dira urte hauetan. Hasieran antzokietan izaten ziren EOSen emanaldiak. Orain berriz, musika saioetarako bereziki egokituriko auditorioak dituzte; besteak beste, Kursaal (Donostia), Euskalduna (Bilbo) eta Baluarte (Iruñea) aretoak. Musikarien aldetik ere geroz eta gehiago dira plaza lortzen duten euskal herritarrak: “Euskal Herrian azken urteetan hobekuntza handia eman da, eta horren erakusle dira orkes-

Aurretiko hitzaldiak

Musika entzuteko aukeraz gain, entzungo dituzten doinuak hobeto ezagutu ahal izateko informazioa jasotzeko aukera ere izaten dute kontzertuen aurretik gerturatzen direnek. Abonu denboraldiko zenbait kontzertutan emanaldiaren aurretiko hitzaldiak ere izaten dira. “Musikaren aurretik denbora bat badago eta denbora daukan horrentzat ondo dago informazioa ematea”, dio Alberdik. Obrei buruz, bakarlarien inguruan eta musikari buruz hitz egiten da hitzaldi haue- tan ondoren entzungo duten kontzertuan kokatu eta musikaren historia ezagutuz.

tran sartzen diren musikari gazteen zati bat bertakoak izatea”, dio Alberdik. Orkestra 90 musikarik osatzen dute, horietatik herena Euskal Herrikoak dira eta beste bi herenak atzeritarrak.

%92ko okupazioa

Entzule asko ditu orkestra sinfonikoak: eskaintzen dituen kontzertuetan %92ko okupazioa lortzen du. Musika klasikoa beti lotu izan da entzule elitistekin baina hori ere aldatuz doala uste du Iñigo Alberdik: “Ezagutzen ez duenarentzako musikak badu nolabaiteko anbar kutsua. Baina hori ez da horrela. Badaude musikaren inguruan errito batzuk arkaikoak direnak. Musika beste kultur ekintza bat da, aisialdirako beste aukera bat”. Nahiz eta musika klasikoa entzuteko ohitura zabalduagoa izan, entzule berriengana hurbiltzeko bidean errepertorioan estilo berriak sartzeak badu garrantzia: “Orkestra batek musikaren ondare unibertsaleko obrak jotzen ditu eta jo behar ditu, baina gaur egungo sorkuntza eta euskal konpositoreen lana ahaztu gabe, eta zergatik ez, musika klasikotik kanpo dagoen musikaren moldaketa baztertu gabe”.

Denboraldi bakoitzean obra berri asko sartzen dituzte eta musika aukeratzeraokan beti hautatzen dituzte euskal konpositoreen obrak. Aurten, Francisco Escuderoren *Gernika* opera grabatuko dute azaroan lehendabizikoz. “XX. mendeko euskal musikaren barruan obra nagusienetarikoa da”, azaldu du zuzendariak.

Urteko programazioa erabakitzerakoan beti izaten dute eragina musikarien urteurrenek. “25 urte ez dira gehiegi eta gauza asko ditugu egiteke. Egile askoren obrak ez dira jotzen, arlo zabala dugu ezagutzeke baita euskal konpositoreen artean ere”, dio Alberdik.

Gazteei begira

Heldutasuna duen orkestra gaztea da EOS eta entzule gazteenen bila abiatuko da aurturteurrena ospatzeko. “Guztion urteurrena” dela adierazi dute behin eta berriz orkestrako kideek eta hala gizartearengana hurbiltzea dute helburu aurtengo denboraldian. Urtero hegoaldeko lau hiriburuetan, Bilbo, Gasteiz, Iruñea eta Donostian eskaintzen dituzte abonua denboraldiko kontzertuak. Aurten horiek amaitzean, ekainean, ganbera talde txikietan banatuko da orkestra Euskal Herriko hainbat herri-tan kontzertuak eskaintzeko eta hala, normalean iristen ez den tokietara ailegatzeko. “Orkestra zerbitzu publikoa da, denek ordaintzen duguna eta jendeak ezagutzea nahi dugu. Gainera, horrela entzule aldetik aniztasuna lortzeko aukera ikusten dugu”, adierazi du Alberdik.

Entzule berriengana heltzeko antolatutako ekintzen artean, gehienak etxeko gazteeni begira prestatu dituzte. Batetik, *Tempo di Martxa!* autobusa ibiliko da ikastetxeetan Euskadiko Orkestra Sinfonikoa haurrei gerturatuz. Musikariek Donostiako egoitzan egin ohi dituzte entseguak eta kontzertuetara joateko autobusean ibili ohi dira alde batetik bestera. “Autobusa orkestraren instrumentu bat gehiago da. Horregatik zentratu dugu *Tempo di martxa!* autobus batean”, adierazi du zuzendariak. Autobusa musika gela bat izango da eta bertan 10 eta 12 urte bitarteko haurrek musika klasikoa nahiz garaikidea eta euskal konpositoreen lanak ezagutzeko aukera izango dute.

Txotxongiloek eta ipuinek ere izango dute tarterik haurrei zuzenduriko ekintzen artean. Batetik, *kontu kontari* liburu eta CDA argitaratuko du orkestrak Serge Prokofie-

KARLOS CORBELLA

Iñigo Alberdi EOSeko zuzendaria: “Orkestraren nazioarteko presentzia garrantzitsua da. Euskal Herriko enbaxadore sentitzen gara, ez dakit hala garen baina hala sentitzen gara”.

venen *Peru eta Otsoa* eta Camille Saint-Saënen *Animalien ibauteria* narrazio musikalak jasoz. Bestalde, Shakespearen *Romeo eta Julieta* obraren egokitza pen eskainiko du Per Poc txotxongilo taldeak. Azkenik, TVEko *El concierto*, haurrei zuzenduriko musika klasikoko saioaren hainbat programa grabatuko dituzte Juan Jose Oconen zuzendaritzapean.

Enbaxadore lanetan

Gazteei begira prestatutako ekintzez gain aurtengo kontzertuen artean Hego Amerikara egingo duten bira aipatu du zuzendari nagusiak. Bere hitzetan, “orkestraren nazioarteko presentzia garrantzitsua da. Euskal herriko enbaxadore sentitzen gara, ez dakit hala garen baina hala sentitzen gara, eta alor horretan bira egingo dugu”. Sortu zenetik helburutzat izan du orkestrak euskal kulturaren enbaxadore izatea eta nazioarte mailan present egotea. Europako hainbat lurraldetan kontzertuak eskaini dituzte eta besteak beste, Alemanian, Britainia Handian eta Austrian izan dira. Hego Amerikan berriz, 2000. urtean izan ziren azkenekoz eta aurturte berriro itzuliko dira hainbat kontzertu eskaintzeko. Brasilen, Uruguayn eta Argentinan izango da orkestra. ■

Lan gatazka

Urteurrenaz gain, Euskadiko Orkestra Sinfonikoa beste gai batengatik ere albiste izan da azken asteetan. Joan den urtarilaren 22an eskaini behar zuen orkestrak 2007ko abonua denboraldiko lehen kontzertua Donostiako Kursaal aretoan, baina bertan behera geratu zen musikarien greba zela-eta.

EOSeko langileek oinarritzko soldataren igoera eskatzeko egin zuten aipatutako lanuztea, zuzendaritzarekin egindako bileretan akordiorik lortzen ez zutela ikusi ondoren. Afera aspalditik dator, baina joan den urteko urrian langileek hedabideen aurrean egindako agerraldiaz geroztik abiadura hartu du. Ordukoan, soldata igoerarik egon ez zela “neurriak” hartzeko prest zeudela adierazi zuten langileek, eta greba izan da norabide horretan emandako lehen urratsa.

Nontzeberri sorkuntzaren leihoa

Teknologia berriek eta Internetek bideak erraztu dizkiete beren ikus-entzunezko lanak argitaratu nahi dituzten sortzaileei. Sarea aurrerapauso garrantzitsua izan da alor horretan ari direnentzat, norberak egindako film laburrak “eskegitzeko” aukera ematen duten web gune ugari sortu baitira. Horien artean azken urteetan nazioarteko sortzaileen artean oihartzuna lortu duen Nontzeberri (www.nontzeberri.com) atari euskalduna dago.

AIZPEA AMAS

ZINE INDUSTRIAREN negozioan sartzea oso zaila da. Dirua, prestigioa, fama... oso urrun geratzen zaizkigu. Baina jende askori ez zaio bere lanak egin eta lau haizetara zabaltzeko gogorik falta, zinema industria baino askoz gehiago dela erakutsi nahian.

Laburren krisia

Urte askoan laburren mundua bigarren mailakoa izan da, film luzeen itzalpean. Hollywoodeko ekoiztetxe handiek daukate monopolioa eta zinemetan ez dugu film komertzialik besterik ikusten. Pelikula luzeen inguruan sortu den industria oso indartsua da eta oso erro-tuta dago gizartean. Panorama horren aurrean film laburren munduak bizi-rautea oso zaila du. Produkzioak egoe-ra honetara ohitu eta irtenbide berriak bilatu behar izan ditu. Film luzeen industria monopolistarekin lehiatzerik ez duten arren, laburrek beren txokoa bilatu dute gure artean, beren ezaugarri propioak indartuz. Azken finean, David Lynchek esaten zuen bezala “irudi pobre bat daukazunean amets egiteko espazio handiagoa aurkitzen duzu”.

Internetek ematen dituen aukerak

Gaur egun gauzak aldatu egin dira ikus entzunezkoentzat, eta onerako gainera. Alde batetik filmen produkzio eta post-produkzioarako teknologia berriak edonorentzat eskuragarri bihurtu direlako, eta bestetik zinemaldiek etxeko egileei beren lanak erakusteko ateak ireki dizkietelako.

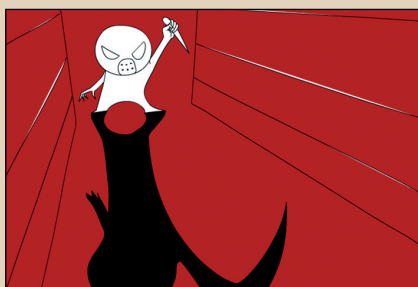
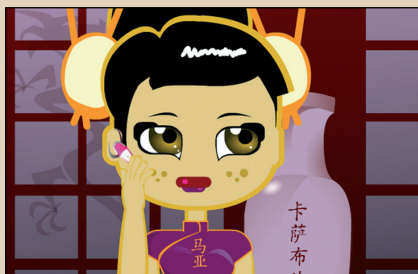
Gainera sareak aukera berriak eskaini ditu: blogak, podcastingak, videocas-

tingak... Sorkuntza esku gutxitan egotetik edonork testu edo bideo bat egin eta segundo batzuetan munduko edozein txokotara bidali ahal izatera pasa gara.

Aldaketa horiei esker, laburrek Interneten aurkitu dute beren tokia: pisu eta denbora gutxi-ko lanak direnez errazagoa da deskargatu eta eskegitzea, eta proiektio handia daukate. Sareak ematen dituen aukerak aprobetxatuz, sorkuntza berpiztu eta egileen motibazioa sustatzeko hainbat lehiaketa agertu dira. Beraz, inoiz baino errazagoa da lanak egitea, erakustea eta horretarako motibazioa edukitzea. Hiru elementu horiek uztartzen ditu Nontzeberrik Euskal Herriko ekoizpenak sustatzeko.

Zer du Nontzeberrik?

Nontzeberri kulturaren inguruko aldizkari digitala da. Musika, artea, literatura eta ikus entzunezkoak lantzen dituzte besteak beste. Erabiltzaileek beren lanak jar ditzakete bisitariaren eskura: kantak, argazkiak eta filmak esate baterako. Ikus entzunezkoek garrantzi berezia dute web gunean, bi lehiaketari esker: animazio digitaleko Nontzeflash eta benetazko irudiz osatutako lanen Nontzefilm. Parte hartzea librea, doakoa eta mundu mailakoa da eta parte hartzaile bakoitzak nahi beste lan aurkez ditzake. Horregatik hiru hizkuntzatan aurkituko dugu web gunea: euskaraz, gaztelaniaz eta ingelesez. Nontzeberriko arduradun Lutxo Egiaren ustez “horrelako lehiaketa bat eginez gero nekez mugatu ahal ginen euskarara”. Hogeita hamar herrialde baino gehiagotatik jasotzen dituzte lanak eta beharrezkoa zen gutxienez beste bi hizkuntza sartzea.

Bide batez, “euskara prestigiatzeko modu bat izan da”, mundura euskaratik egin baitute salto.

Nontzefilmen irudi errealez eginiko film laburrek parte har dezakete. Lehiaketaren egitura nahiko finkatua dagoen seinale, aurtan *Euskal Herriko Unibertsitateko film onena* saria izan da nobedade bakarra. Unibertsitatearekin akordio batera iritsi dira eta “eurek ere ahalegina egin dute Nontzefilmen sari bat jarritz” dio Egiak.

Nontzeflashek berriz, bere laugarren edizioa beteko du aurtan eta animazioan eginiko filmak ditu protagonista. Bi kasuetan helburuak mantendu egin dira. “Guretzat garrantzitsuena leiho bat zabaltzea da” Egiaren esanetan.

Nontzefilm eta Nontzeflashera aurkeztu diren lanik onenak FANTen (Bilboko Zinemaldi Fantastikoan) erakutsiko dituzte ondoren. Nontzeberriko pelikulen erakustaldiak hiru urte daramatza jaialdi horretan eta bertako “saiorik arrakastatsuen” dela dio Lutxo Egiak. “Aretoa gainezka egon izan da eta gure lanek oso harre-ra ona izan dute pantaila handian”. Bi lehiaketen arrakasta ikus-entzuleengan eta parte hartzaileen artean antzeman da. Iaz 300 film labur baino gehiago jaso zituzten bi lehiaketen artean: animazioan 173 eta fikzioan 164.

Zer egin parte hartzeko

Nontzefilm:

Lanak hiru minutu eta erdi iraun behar dute gehienez eta .mov, .mpeg, .avi, .asf edo .wmv formatuan aurkeztu beharko dira. Bestalde, filmaren irudi adierazgarriren bat ere bidali beharko da .jpg artxibo batean. Lanak Nontzefilm-en web gunean eskegi beharko dira 2007ko otsailaren 21a baino lehen. Lehiaketak banatuko dituen sariak honako hauek izango dira:

Nontzefilm Saria film onenari: 2.000 euro

Bigarren saria: 1.000 euro

Hirugarren saria: 900 euro

Euskal Herriko film onena: 900 euro

EHUko film onena: 500 euro

Informazio gehiago www.nontzefilm.com-en.

Nontzeflash:

Lanak SWF formatuan aurkeztuko dira eta artxiboak ezin du 2.5 Mb-koa baino handiagoa izan. Honekin batera laburraren irudi adierazgarriren bat ere igorri behar da .jpg formatuan. Lanak bidaltzeko epea 2007ko otsailaren 28an amaituko da eta Nontzeflash-en web gunean eskegi beharko dira. Lortu daitezkeen sariak honako hauek dira:

Nontzeflash Saria animazio onenari: 2.000 euro

Bigarren saria: 1.000 euro

Hirugarren saria: 900 euro

Euskal Herriko animaziorik onena: 900 euro

Informazio gehiago www.nontzeflash.com-en.

Nola irabazi?

Nontzefilm eta Nontzeflasheko epaimahaia antolatzaileek aukeratutako ikus-entzunezko arloko hiru adituk osatuko dute. Lutxo Egiak aipatu digunez, “normalean ez dugu argitaratzen nortzuk izaten diren”, baina aurreko edizioetan Ernesto del Rio Zinebiko zuzendaria eta jaialdi horretako beste langile batzuk izan ziren epaimahakide. Epaimahakideek kalitate tekniko oso onekoa ez zen lan bat saritu zutela azaldu du: “lehiaketa amateurra dela esaten dugunean hori guztia kontutan hartzen dugu”.

Filmetatik bizitzea oso zaila den arren lehiaketek sari potoloak lortzeko aukera ematen dute eta diru horrekin beste proiektu bat egin dezakete zinegileek. Horretarako ordea, irabazi egin behar. Hala ere, Egiaren hitzak hartuz, “leiho bat zabaltzea” behintzat lortu du Nontzeberrik. Ez da gutxi. ■

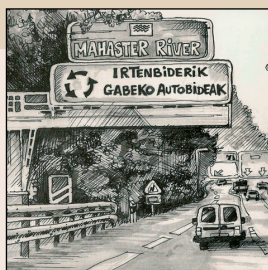
Argitalpenak

Diskoteka

IKER BARANDIARAN

Sustraietako soinetara jotzen duen hirukotea

Bergarako hiru lagun hauek herriko proiektu indartsu eta zalapartatsuetan ibiliak dira iraganean (Fly Shit, Cool Panic...). Halako batean, ia oharkabean taberna eta ospakizun berezietan jotzeko elkartu eta ezohiko eskaintza sendotzen hasi ziren, gaur egun indartuta dagoena. 12 sokako gitarra akustikoa, eta baxu eta gitarra elektriko bana batuta, bateria gabe, sustraietara jotzea erabaki zuten, bluesa, flamenkoa eta rock-and-rolla egitera. Taldeari izena ematen dion auzunetik hurbilekoak egiten zaizkigun istorioak kontatzen dituzte, eta gorputzak eskatzen dienaren arabera ingelesa eta euskara erabiltzen dute. Ez dute mugarik jarri nahi, eta beraien gustu eta eskaintza aniztasunaren adibide, Ennio Morricone, Bo Diddley eta T-Bone Walkerren bertsioak ere grabatu dituzte disko honetan.

Irtenbiderik gabeko
autobideak
Mahaster River

GAZTELUPEKO HOTSAK

Iraupena: 47'29"
11,70 euro

UNAI AZKARATE - MAHASTER RIVER

«Punk-rocka, hardcorea eta bestelakoak egin ondoren, bolumena jaitsi eta akustikoak egin nahi genituen»

Bateria gabe aritu nahi zenuten?

Gure apustua bateriarik gabeko formatu akustikoaren alde egitea da, eta ez da bateria jotzailerik aurkitu ez dugulako bakarrik. Kontzertuak egiterakoan ere horrek erraztasun asko ematen dizkigu, eta bestelako taberna edo lekuetan jotzeko aukera ematen digu. Gainera, traste gutxiago mugitu beharra askoz ere erosoagoa da.

Irtenbiderik gabeko autobideek nora eramaten gaituzte? Indibidualismoaren kontrako abestiak dira?

Bai, abesti hori indibidualismoaren kontrako salaketa da. Pertsona bakarti asko dago, eta bakardadearen gaiak kezkatu egiten nau. Orain dela 30 urte autoa

modernitatearen ikurra bazen, gaur egun pilaketa eta auto ilara amaigabeen sinboloa da. Gehiegizko modernitateak aldrebeskeria ugari ekartzen dizkigu, eta hala gabiltza.

Musikari hitzei baino garrantzia handiagoa ematen diezue?

Nik ez, baina Mikel eta Fernando taldekideek bai. Baina hasi gara hori poliki-poliki aldatzen. Are gehiago, formatu txikietan hitzek pisu handiagoa hartzen dutela pentsatzen dut. Baina azken finean musikariak gara eta idaztea gehiago kostatzen zaigu.

Bluesa, flamenkoa, rocka eta bestelakoak lantzen dituzue, baina bat hartzekotan zein aukeratuko zenukete? Hurrengo lanean norantz joko duzue?

Oraingoz ez daukagu hurrengo proiektuetan nondik joko dugun pentsatzeko astirik. Disko hau aurkezten jarraituko dugu.

Bitxia da hiru taldekideok iraganean punk-rock, hardcore eta halako soinuak egiten ibili izana...

Bolumena jaisteko gogoa genuen eta hori da egin duguna. Formatu akustikoko proiektuak oso aberatsak dira eta mundu horretan ari gara murgiltzen.

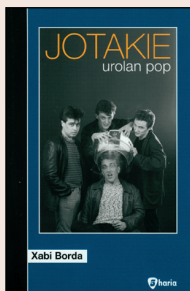
Haritz Harreguyrekin eta Martxel Arkarazorekin grabatu duzue. Gustura geratu zarete?

Bai, oso gustura. Jende ona eta profesional ezin hobeak dira. Eta estudioa oso dotorea da, paraje ederrekin inguraturik. Ezin dugu gehiago eskatu.

Liburutegia

PILAR IPARRAGIRRE

Jotakie. Urolan pop

Xabi Borda

HARIA

154 orrialde

12 euro

Jotakie taldearen pop-rock estiloaz

Azkoitiko eta Azpeitiko rockaren jatorria bilatzen hasteko asmoari jarraituz osatu du Xabi Bordak *Jotakie*. *Urolan pop* izenburuko liburua. 1981eko ekainaren amaieran Makokik, Lukak, Pellok, Patakik eta Elortxak *Jotakie* izenarekin jendaurrean beren aurreneko kontzertua eman zutenetik, 1990eko irailaren 14an, Bergaran, eskainitako azkeneko emanaldian musika munduari agur esan zioten arte doa kontakizuna. Denbora horretan, Fran Iturbe gitarristaren laguntza ere izan zuten. Estiloari dagokionean, Euskal Herriko beste talde garaikideetatik bereiztu eta pop-rock musika lantzeari

heldu zion *Jotakiek*. Emaitza, han-hemen eskainitako emaldi mordo eta entzuleek hainbeste eskertu zituzten lauzpabost diskoak. ■

Iruñeko Udalaren literatur lehiaketak. Saritutako lanak

Batzen artean

IRUÑEKO UDALA

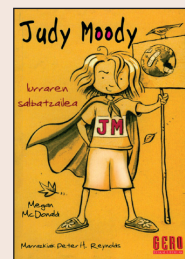
174 orrialde

Gazteen narrazio labur, olerki, bertso-paper eta antzerki lanak

Duela gutxi kaleratu da Iruñeko Udalak 2005. urtean antolatutako Artista Gazteak lehiaketako sari guztien bilduma. Lehiaketa horrek hainbat atal ditu. Batetik, egile berriak zuzendutako dago, eta hor Igor Arroyo Leatxeren *Ganguinek ero zegoela amestu zuen* eguna narrazioak, Alazne Juaniz Ezpeletaren *Graffittien berba* olerkiak eta Jon Berberenaren *Europa aldetik dator Thaimiren gutuna* bertso-paperrak jaso zuten lehen saria. Bestetik, haurrentzako antzerki testuen lehiaketa dago, zeinean Juantxo Urdiritzen *Bake-roak nekez erortzen dira muturrez aurrera* lanak irabazi zuen. Eta Iruñeko gazteentzako lehiaketa ere bada, Ander Perezen *Iraulitza kea* narrazioak eta Lander Majueloren *Goizaldean* olerkiak irabazi zutena. ■

Neska aparta baten abenturak

Lurdes Auzmendik eta Koldo Bigurik euskaratu dituzte Gero argitaletxeak plazaratu dituen Judy Moody neskatoren gorabeherekin osatutako bildumako ale guztiak. Megan McDonald idazle estatubatuarrek sortutako pertsonaia da Judy Moody, eta harekin batera liburuz liburu Peter H. Reynoldsen marrazkietan agertzen diren beste pertsonaia guztiak. Nor izateko asmo sendoa du neskak, eta gauzak berak nahi bezala ateratzen ez zaizkionean oso umore txarrean jartzen da. Baina laster alboratu behar izaten du jarrera hori, inguruko guztiek ondotoxo ezagutzen dutelako, eta agertzen duen kopeta beltzari kasu eskasa egiten diotelako. *Lurraren salbatzailea* atalean, mundua denontzako leku garbiagoa izan dadin ahaleginduko da gure neskatok. ■

Judy Moody. Lurraren salbatzailea

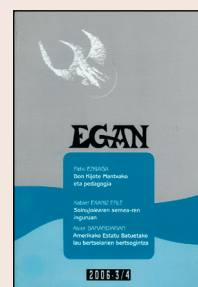
Megan MacDonald, Peter H. Reynolds

GERO

174 orrialde / 6 euro

Zubimendi, Jose Artetxeri buruz

Euskalerraren Adiskideen Elkarteko buletinaren *Egan* euskarazko gehigarriaren azkeneko alean *Artetxe, begiramenez* lana kaleratu du Jose Ramon Zubimendik, azpeitiarrak euskalgintzan egin-dako lanari darion argi iraunkorra azpimarratuz. Bestalde, Patxi Ezkiagak *Don Kijote Mantxako eta pedagogia* eskaini du; Xabier Etxaniz Erlek Bernardo Atxagaren *Soinujolearen semearen inguruan* idatzi du; Asier Barandiaranek *Ameriketako Estatu Batuetako lan bertso-larien bertsogintza* aztertu du oraingoan, eta Felix Gerenabarena Artamendik *Mitoxa, literatura eta semiosferak* ditu hizpide. Gainera, sorkuntzari ere egin diote tarterik alean, Gariren *Luzea naiz* eta Luis Mari Mujikaren *Bariatzio berriak* poemak argitaratuz. Azkenik Iñaki Zubeldiak haur-liburutegiek daukaten garrantzia nabarmendu du bere idazlanean. ■

Egan

Batzen artean

EUSKALERRIAREN ADISKIDEEN ELKARTEA

230 orrialde

18 euro

El actor creativo.
La actriz creativa...

Jesus Jara, Alfredo
Mantoani

ARTEZBLAI
286 orrialde
14 euro

Antzezleak bere sormena lantzeko eskuliburua

Antzerkiaren munduan eskarmentu handiko pertsonak dira Jesus Jara eta Alfredo Mantoani. Mundu horretan antzezle eta pedagogo gisa ikasi dutena beraiek bezalako antzerki zaletasuna duen orori eskaini nahi izan diote elkarren artean osatutako *El actor creativo. La actriz creativa. Manual para conseguirlo* lanean. Antzezle sortzailea izateko asmo sendoa duen guztiari zuzendutako lana da. Bai oraindik taula gainean jartzeko aukera izan ez duenari, baita urteak horretan eman izanagatik beti ikasteko zer edo zer dagoela pentsatzen duenari. Antzezlanen bat zuzentzeko asmotan dabilenarentzako ere baliagarria da argitaratu berri den liburu hau. ■

Ostadarren koloreak dituen herriko neska-mutikoen bihotza

Haxe da Ana Urkizak sortu eta Jokin Mitxelenak marraztutako kontakizunaren izenburua: *Nire herriak ostadarren koloreak ditu*. Leku batean jaio baina beste batean bizi den pertsonari inoiz, edo behin baino gehiagotan gertatzen zaion arazoaz mintzo da: bere bihotzak nongoa dela sentitzen du bene-benetan? Badira munduan leku bakar bat baino maite ez dutenak. Badira alditan hemengoak eta bestetan hangoak sentitzen direnak. Eta are, munduko edozein bazterretan bertako direla uste dutenak ere. ■

Nire herriak...

Ana Urkiza

ELKAR
48 orrialde / 7,25 euro

OSKAR ARANA

«Zahartzaroari buruzko gogoeta oso polita dago liburuan»

Zein da Austerren azken lanaren berezitasuna?

Behin, birritan eta hirutan irakur daitekeen liburu bat dela. Istorio dentsoa da. Irudi literario bat egin beharko banu, bada, *Brooklyngo erokeriak* jatordu oparo samar eta atsegina baldin bazen, hau arratsalde erdian hartzen duzun kafe motz baina zapoetsua da; gero afalordura arte aho sabaian gustua uzten dizun kafe hori da liburu bat, gogoeta ugari egiteko bidea ematen duelako.

Zer-nolako gogoetak?

Badago, nire ustez, gogoeta oso polit bat zahartzaroari buruz; badago ere gogoeta oso sakon bat idazlearen eta kontatzailearen ofizioari buruz; beste bat krudelkeriari buruz da... eta hainbat eta hainbat irakurketa gehiago onartzen ditu liburu honek **Itzultzaile bezala, zer azpimarratuko zenuke?**

Ahalik eta leialen izatea da literatur lan batek itzultzaileari egiten dion eskakizun handiena. Paul Austerren lan honek baditu bi kontakera molde-edo: bata istorio nagusikoa, eta bestea halako leku atemporal batean kokatzen dena, askoz estilo klasikoagoan idatzia. Badira hor bi istorio, bi hizkuntza molde bezala. Pertsona zahar baten istorioa da. Gela oso soil batean agertzen da, nor den ere ez dakiela; eta nor ote den oroitzeko saioan gela horretan egiten dituen harat-honaten bilduma da kontakizun nagusia. Horregatik deitzen da *Bidaia scriptoriumean zehar*. Tratamendu antzeko bat utzi diote gizonari, eta agindutako eginkizunen barruan dago gelan dauden argazki batzuk begiratzea eta eskuizkribu batzuk leitztea. Eta hain zuzen eskuizkribu horietako batean dago beste istorioa.

GARI GARAIALDE

Buruak behar bezala erantzuten ez digunean

Brooklyngo erokeriak eleberrarekin bezala, Alberdania argitaletxeak Paul Auster idazle esta-

tubatuarraren azken lana euskaraz kaleratzea lortu du gaztelaniazko, katalanezko, gailegozko eta frantsesezko bertsioekin batera. *Bidaia scriptoriumean zehar* izenburuko nobela hau, aurrekoa bezala, Oskar Aranak euskaratu du. Adinean aurrera joandako gizon bati gertatu zaion ez-beharra agertzen da eleberrian. Gizon hori zehaztugabeko eraikin bateko gelan aurkituko du irakurleak, non dagoen eta nor den ez dakiela. Giltzapean ote dago? Ala bizi guztia bertan emana du? Leihu bat du gelak, sareta batek estalia ordea, eta gizonak gogoratzen duenaren arabera, ez du inoiz leihotik kanpora begiratu ahal izan. Bestalde, atea giltzaz itxirik ote dago? Ikertzeke dauzka kontu horiek, hori egiteko unean gogoia beste non-

Bidaia scriptoriumean zehar

Paul Auster

ALBERDANIA
144 orrialde
16 euro

bait duelako beti, haurtzaroko oroimenetan galduta. Enigma asko dauzka argitzeko, eta *tratamendua* deitzen dioten horrekin pozoitzen ari zaizkiola uste du. Emeki-emeki bere buruaz baliatzeko ahalmena osten ari zaizkiolakoan dago. Bera nor den argitzeko, jasotzen dituen bisitak eta oroimena pizteko baliagarri argazkiak eta izkribu moduko orri mordoa baino ez ditu. ■

egileari galdezka

Ezpalak

JON TORNER

Amaia Aierdi iruindarrak irabazi du Euskara Kultur Elkargoak (EKE) eta Pamiela argitaletxeak antolatutako I. Mikro Ipuinen Saria. Lehiaketa horretan Lehen eta Bigarren Hezkuntzako eta Batxilergoko ikasleek hartu dute parte. Orotara 110 ipuin aurkeztu dituzte eta parte-hartze eta maila handia ikusita, lehiaketa berriro antolatzea erabaki dute EKEk eta Pamielak.

Teatro Paraiso taldeak *Bremengo musikariak* obraren euskarazko bertsioa estreinatuko du hilaren 17an Zornotza Aretoan. Gaztetxo-ei zuzendutako antzezlan honetan Italiako Accademia Perduta / Romagna Teatre konpainiarekin aritu da Teatro Paraiso elkarlanean.

Oskar Aranak Paul Austerren *Travels in the Scriptorium* eleberria euskaratu du. Alberdania argitaletxeak kaleratu du *Bidaia* scriptoriumean zehar izenburupean.

Txuma Murugarrenek eta Julen Gabiriak *Mathilde maitatzeko moduak* ikuskizuna estreinatuko dute hilaren 15ean Donostiako Ernest Lluch Kultur Etxean. Murugarrenek hainbat kantu eskainiko ditu Rafa Aceves eta Natxo Beltran musikarien laguntzarekin. Kantuen artean istorio bat kontatuko du Julen Gabiriak.

Karen Amaia artista alemaniarrek Gas-teizko Ignacio Aldecoa kultur etxean jarri ditu ikusgai bere argazkiak, *Iru-dizko paisaiak* izeneko erakusketan. Barazki eta fruituak nahastuz, alegiazko paisaiak osatu ditu Amaiak. Bere irudietan tipula eguzki bihurtzen da, platanoa eta limoia ilargi, mahats eta piperrak zuhaitz, pikuak sumendi, patatak harkaitz, lekak itsaso, madari eta sandiak mendi, azenarioa belar... Erakusketa bitxi hau martxoaren 3a arte izango da zabalik.

Jose Sacristan aktoreak irekiko ditu Eibarko Antzerki Jardunaldiak

Jose Sacristan eta Ana Labordeta aktoreek eskainitako *Un Picasso* obrak emango die hasiera Eibarko XXX. Antzerki Jardunaldiei, hilaren 27an. Bezperan, Jose Sacristan berak *El juego eterno* izeneko hitzaldia emango du

Portale kultur etxean. Aurten 17 taldek parte hartuko dute Eibarko Jardunaldietan, horien artean Txalo, Tanttaka, Antzerkiola Imaginarioa eta Tarteak euskal konpainiek. Jardunaldien baitan, antzerkiarekin estuki lotuta dauden filmak proiektatuko dituzte eta hilaren 21ean, Unzaga Plazan eta Toribio Etxeberria kalean giza irudien erakustaldia egingo da. Antzerki Jardunaldiak martxoaren 3an amaituko dira.

Luis Haranburu Altunak *El Diario Vasco*: «Ez zara jeltkidea, ez zara ohiko abertzalea, eta markatuta gelditzen zara. Herri hau txikia da, komunikabide exkakak ditu, eta hemen egiten den kritika literarioa oso mugatua da eta, horrez gain, oso sektarioa. Ondorioz, zu ez zara, eta kitto».

Jon Andueza *Berria*: «Ez dut neure burua Madrilén ikusten. Kontrakoa: ez dut ikusten neure burua ezta Donostian ere! Ez nioke arima deabruari salduko zinema egiteagatik. Ez da nire helburu bakarra; helburuetako bat da. Etortzen bada, fenomeno! Eta ez badugu atea zabaltzea

lortzen, topatuko dugu beste zirrikituren bat! Ezin zara bizitza guztia etsita egon, lortu ez duzulako burua hormaren kontra jotzen, ez?».

Antton Olariagak *Nabarra* aldizkarian: «Komertzialki errentagarria egiteko *nobela grafiko*a terminoa sortu da. Horrekin literaturari hurbilketa egiten zaio, eta gainera *grafiko* terminoarekin irudiaren munduari keinua egiten zaio. Komertziala da, baina ni baliatuko naiz horretaz hori aldarrikatzeko eta hortaz hitz egiteko. Azken finean, *komikia* horren da termino aberatsa, ezen denari eusten dio».

Guikuri Nekazal Etxea

Guikuri, 1 Tel.: 945 464084
01138 Murua (Araba) 615 782323
guikuri@euskalnet.net · www.guikuri.com

Klasikoen Gordailuan hobekuntzak egin ditu Susa argitaletxeak

SUSA ARGITALETXEAK Klasikoen Gordailua jarri zuen abian 2005ean, euskararen altxor idatzia biltzeko asmoz. Lehen urtean 200 liburu sartu zituzten. Egun, 374 daude. Testuak sareratzearekin batera jarri zuten abian corpus arakatzailerak ere. Orduan, 200 liburu haietako testuak sartu zituzten corpusean. Orain, bigarren fasean, gainerako 174 liburuetakoko testuak sartu dituzte. Baina horrez gain, hemendik aurrera gehitutako testuak automatikoki corpusari erantsiko dizkion tresna informatikoa jarri dute abian. Klasikoen Gordailua: <http://klasikoak.armiarma.com>.

Ufaka zarpaka ikuskizun “eroa” estreinatuko dute Uztaritzen

BURRUNKA TALDEAK gaitaren doinuak, perkusioa, mitologia, antzerkia eta dantza uztartuko dituen *Ufaka zarpaka* ikuskizuna estreinatuko du otsailaren 17an Uztaritzeko Kiroleta aretoan, Hartzaro jaialdiaren baitan. Musika Beñat Amorenak landu du eta koreografiak Izartxo dantza taldeko Jose Casaubon eta Ainhoa Labeyriek. Hain justu, talde horretako hogeitazazpi parte hartuko dute *Ufaka zarpakan*. Hartzaro jaialdia otsailaren 16tik 20ra bitartean egingo da. Ohi bezala, hamaikagarren edizio honetan ere inauterien tradizioak –“izaera eroak”– eta sorkuntza berriek bat egingo dute Uztaritzen, eta *Ufaka zarpaka* horren adibide da. Lau egunez hamaika kontzertu eta kale-ikuskizun izango da herriko auzo guztietan.

VLC programa euskaratzen. Info 7 irratiak eta Libre-zale.org web guneak VLC Media Player programa euskaratzeko deialdia egin dute. Programa horrek audio eta bideo formatu guztietako fitxategiak irakurtzen ditu, edozein sistema eragilerekin dabil eta software librekoa da. VLC euskaratzen lagundu nahi duenak www.librezale.org:8080/eu/vlc helbidean izena ematea besterik ez dauka.

Victoria Eugenia eraberri-tuta. Ekitaldiz betetako egitarauarekin hasiko du ibilbide berria Donostiako Victoria Eugenia antzokiak. Sei urtez birgaitze eta eraberritze lanengatik itxita egon ondoren, martxoaren 1ean irekiko dute berriro. Hamaika eguneko inaugurazio berezia eskainiko dute.

kulturagenda

Otsailaren 16tik 28ra

Urdaneta kalea, 9 | 20006 donostia

Erakusketak

Dokumentuak

Etorkizuneko memoria

Urtarrilaren 25etik martxoaren 17ra

Bisitaldi gidatuak taldeentzat

Tfn: 667 346 025

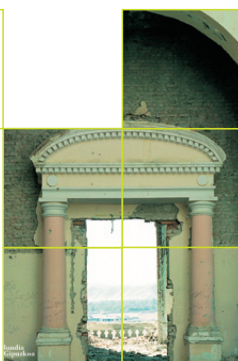
The Atlas group/Walid Raad, Bleday Rosa, Luc Delahaye, Juan Manuel Echavarría, Jacques Fournel, Sebastián Friedman, Brian McKee, Ann-Sofi Siden, Alec Soth

Dokumentuak... zibilizazio baten hondarrak... kolektiboa eta partikularra... Geronen zatiak dira... artistek bildu eta eraikitzen duten memoria... etorkizuneko memoria

Suite Erotique. J.A. Sistiaga

Urtarrilaren 31tik martxoaren 24ra

Ganbaran

SISTIAGA

Kristobaldegia, 14 | 20014 donostia | www.arteleku.net

Animac Artelekun

Tailerra Animaziozko soinuak:

Nola landu soinua animazioan

Martxoak 6-8

Gonbidatuak:

Josep Maria Baldomà i Monesma,

Xabier Erkizia, Babar Sheikh

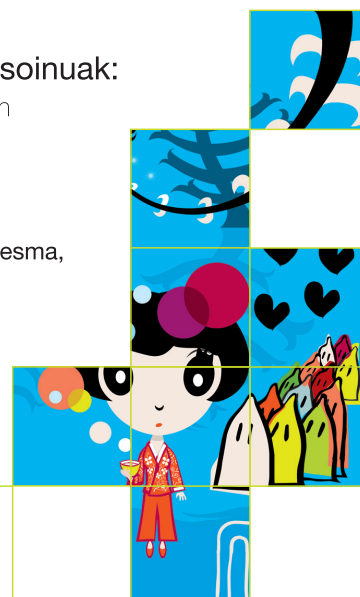
Ordutegia: 10:00-13:00

Taldea:

20 lagun gehienez

Izena emateko epea:

otsailak 28

Denbora-pasak

ANA ZAMBRANO

Hitz gezidunak

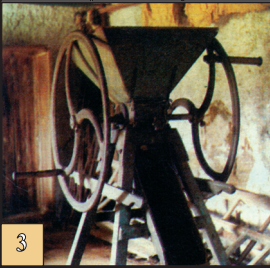
* GAIA: SAGARDOA

ALBERTO ELOSEGI

MIKEL SAIZ

JOXE URIA

ALBERTO ELOSEGI

	BEHAR DEN UNEAN 1. ARGAKZIA	NEURRIA, HEDADURA GURTZEA	ORASKA ROENTGEN	BETEALDIA, OKADA BUKAERA	
	RONA IRAKASLE GIZONEZKO		SORTU ZINTUENA ANTIMONIOA		
2. ARGAKZIA SU EGITEKO ERABILTZEN DEN GAI	BIZK., ARMIARMA GRAMOA			GIPUZKOAKO HERRIA GORDEAN, ISILPEAN	ARRAINAREN AZALEKO PLAKA TXIKI ATSEKABE
		IBAIAREN ONDOKO ALDE ZUHAITZA- REN BESOKA			
FOSFOROA EZER EZ	UKAN NIHAUR (ALDERAN- TZIZ)		GARAUAK, BIHIAK 4. ARGAKZIA		
		EGUNA ARAUA, ERREGELA		ORTOGRAFI ZEINUA TOPEKADA	
BIGUNA, EZTIA ELIKATU			GARAITU ERABATEKO, BETE-BETE		IZAN EZIK, SALBU ANPEREA
		OINAREN ATZEALDE PLATER HANDI		ZATIA, PUSKA JOAN DEN URTEA	
	3. ARGAKZIA GAUZAK ESKEGITZEKO PIEZA				
			MEDEBAL- DEAN, ZEN		

Sudoku

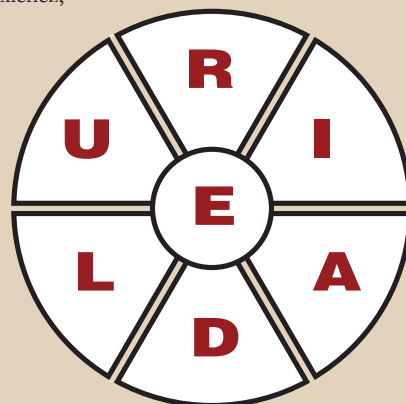
9 arteko zenabakiak jarri 3x3 lauki bakoitzean, koadro osoko lerroan errepikatu gabe.

3			6	1				
	4	2		5				
	6			4		5		
9		7	4		6	3		1
6	1							
	7		6				2	
			8		9	3		
			7	9				5

Pastela

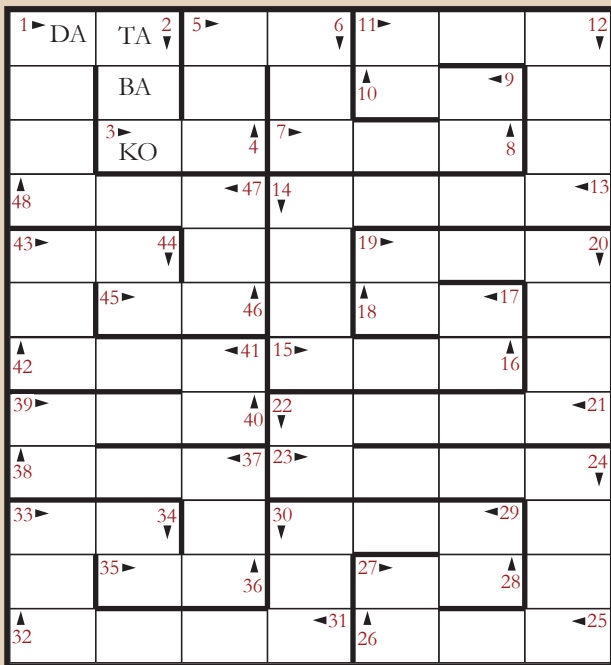
Pastelaren hizkiak erabiliz, aurki itzazu 19 hitz. Hitz bakoitzak lau hizki izan behar ditu gutxienez, horietako bat erdiko.

1. _____	11. _____
2. _____	12. _____
3. _____	13. _____
4. _____	14. _____
5. _____	15. _____
6. _____	16. _____
7. _____	17. _____
8. _____	18. _____
9. _____	19. _____
10. _____	

Hitz-labirintoa

Bete ezazu gurutzagrama hau zenbakidun laukitik hasita eta gezi-zenorabidea jarraituz. Lauki bakoitzari silaba bat dagokio.

1.- Gertaera bat jazotzen den eguna. 2.- Erretzen den landare. 3.- Edalontzi oinduna. 4.- Pagoz osatutako baso. 5.- Bizkaiko herria, Arratien. 6.- Egur-zati mehea eta luzea. 7.- Ganibet tolesgarria. 8.- Guztiz txikia dena. 9.- Soinu-ikur. 10.- Arto-irinez egindako opil. 11.- Lo hartu. 12.- Bat-bateko. 13.- Helburu beraren alde diharduen pertsona talde. 14.- Boligrafoa. 15.- Mahatsondoak landaturik dauden saila. 16.- Gorpuzaren erantzun immunitario gehienak kontrolatzen dituen guri. 17.- Klase, era. 18.- Funts, ganora. 19.- Xume bihurtu. 20.- Ibaika. 21.- Kafea eta bestelako edariak zerbitzatzen eta hartzen diren etxe. 22.- Liburu lagungarri. 23.- Zuloak egiteko esku-tresna. 24.- Lumarik ez duena. 25.- Berant, behar den uneaz geroago. 26.- Haizeak edo urak garraiatutako harezko muinoa. 27.- Zelaia, toki laua. 28.- Badago. 29.- Dama gazte. 30.- Kanila. 31.- Zuloetan bizi den armiarma; bere eztenkada arriskutsua da. 32.- Lanean hartzen den atsedena. 33.- Seta. 34.- Hildako pertsona baten agerraldi. 35.- Sudurretik dariona. 36.- Kilika. 37.- Okerka. 38.- Edari bizigarri. 39.- Laztan. 40.- Bi etxe lerroren artean doan bidea. 41.- Aterpe. 42.- Oinazetu, nekea eman. 43.- Karta joko. 44.- Doktoretza lortzeko aurkeztzen den ikerketa-lan. 45.- Lehor. 46.- Goialdea, gailurra. 47.- Nafarroako herria, Artzibar udalerrikoa. 48.- So.

Amodioz beterik

Zalantza guztiak uxatu eta gero, Gorkak Yolandari deitzea erabaki du.

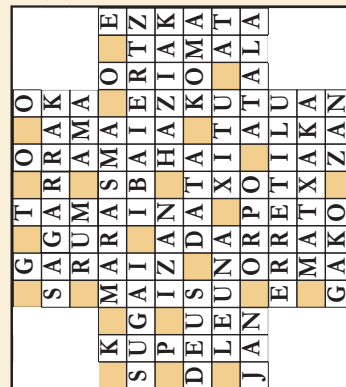
– Kaixo, Yolanda?
– Bai?
– Yolanda... Ezin dut gogotik kendu elkarrekin igaro genuen une ahaztezina. Ezin dut gehiago lorik egin, ezin dut gehiago jan, ez naiz sosegatzen... Ez dut besterik gogoan: zure aurpegia, zure begi ederrak, zure adatsa... zure gorpuzta nire besoen artean... Yolanda... Yolandaaaa... Maite zaitut!

– Ondo da, ondo da, baina... nor zara?

Soluzioak

AKROSTIKO:

1. Data. 2. Tabako. 3. Kopa. 4. Pagadi. 5. Dima. 6. Makila. 7. Labana. 8. Nano. 9. Nota. 10. Talo. 11. Lokartu. 12. Tupusteko. 13. Koktribo. 14. Bolaluma. 15. Mahasti. 16. Timo. 17. Mota. 18. Taxu. 19. Xumetu. 20. Turrusaka. 21. Kafetegia. 22. Gida. 23. Daratulu. 24. Lumagabe. 25. Berandu. 26. Dura. 27. Naba. 28. Bada. 29. Damatxo. 30. Txorrota. 31. Tarrantula. 32. Lanarte. 33. Terra. 34. Mamu. 35. Maki. 36. Klima. 37. Makurka. 38. Kafe. 39. Feska. 40. Kale. 41. L. chorpe. 42. Peratu. 43. Tute. 44. Tesi. 45. Silku. 46. Kukula. 47. Lakabe. 48. Begirada.

PASTELA:

ADREILU -
AIERU - EDARI
ERAIL - IELDU
IRULE - LEIAR
UDARE - ADEI
AIRE - ALDE
ELAI - ELUR
ERDI - ERDU
EULI - EURI
LEIA - URDE
(Gehiago egon ditzake).

3	9	5	8	6	1	7	4	2
8	4	2	9	5	7	6	1	3
7	6	1	2	3	4	8	5	9
2	8	4	3	1	9	5	7	6
9	5	7	4	2	6	3	8	1
6	1	3	5	7	8	2	9	4
5	7	9	6	4	3	1	2	8
4	2	6	1	8	5	9	3	7
1	3	8	7	9	2	4	6	5

gure!
arteana!
euskaraz

BFA
DFB

Bizkaiko Foru
Aldundia
Diputación
Foral de Bizkaia

Ihesi

Euskal Herria ezagutuz

ARGAZKIAK ETA TESTUA:
GORKA AZKARATE

Gipuzkoa-Bizkaia muga (II)

Egoarbitza-Intxorta

Ibilbide historikoa

Elgetako mendietan

Ia bostehun metroko garaieran kokaturik, Bizkaia eta Gipuzkoa banatzen dituen mugatik oso gertu, Gipuzkoako udalerririk altuenetakoa da Elgeta eta hamaika mendi tontorrez inguraturik ageri da. Nola bestela. Ez da, alferrik, euskal mendizaletasunaren ohorezko hiriburu. Espainiako gerra zibilak gure herrian bizi izandako gerra pasarte gogoratuenetako batzuren lekuko izan ziren mendiak bisitatuko ditugu ibilbide zirkular eder honetan. Historia dario alde guztietatik mendigune honi. Gure herriaren historia.

Elgeta, Mendizaleen plaza.

Elgetako (462m) Mendizaleen plazan hasiko dugu txangoa; Karabieta mendatea igaroz Eibarko sakonera amiltzen den errepidea jarraituz osatuko ditugu ibilaldiaren lehen metroak, harik eta, etxalde batera heltzean Larrabitzearrako parajera doan errepidea eta ezkererantz okertuz basoan barneratu arte.

Kalamua edo Akondia mendiak ditugu parez-pare, baita Karakate, Atxolin, Izarraitz edo Irukurtzeta, behakoa Gipuzkoa aldera okertuz gero, edo Durangaldeko gailur guztiak (Udalaitz, Anboto, Alluitz, Untzillaitz, Mugarra, Gaintzorrotz, Urtemondo edo Oiz), Bizkaia aldera begiratzuz gero. Kontu handiz, azken metroak

igotako bide beretik desegin eta zelai atsegina dagoen lepora itzuliko gara.

Egoarbitzari azken begiratua bota ondoren, maldan behera abiatuz emango diogu ibilaldiari jarraipena; Aixolako urtegiko zulora jaitea da jarraian egin beharrekoa, eguneko punturik baxuena –kontuan hartu behar da Elgeta 400 metrotik gora

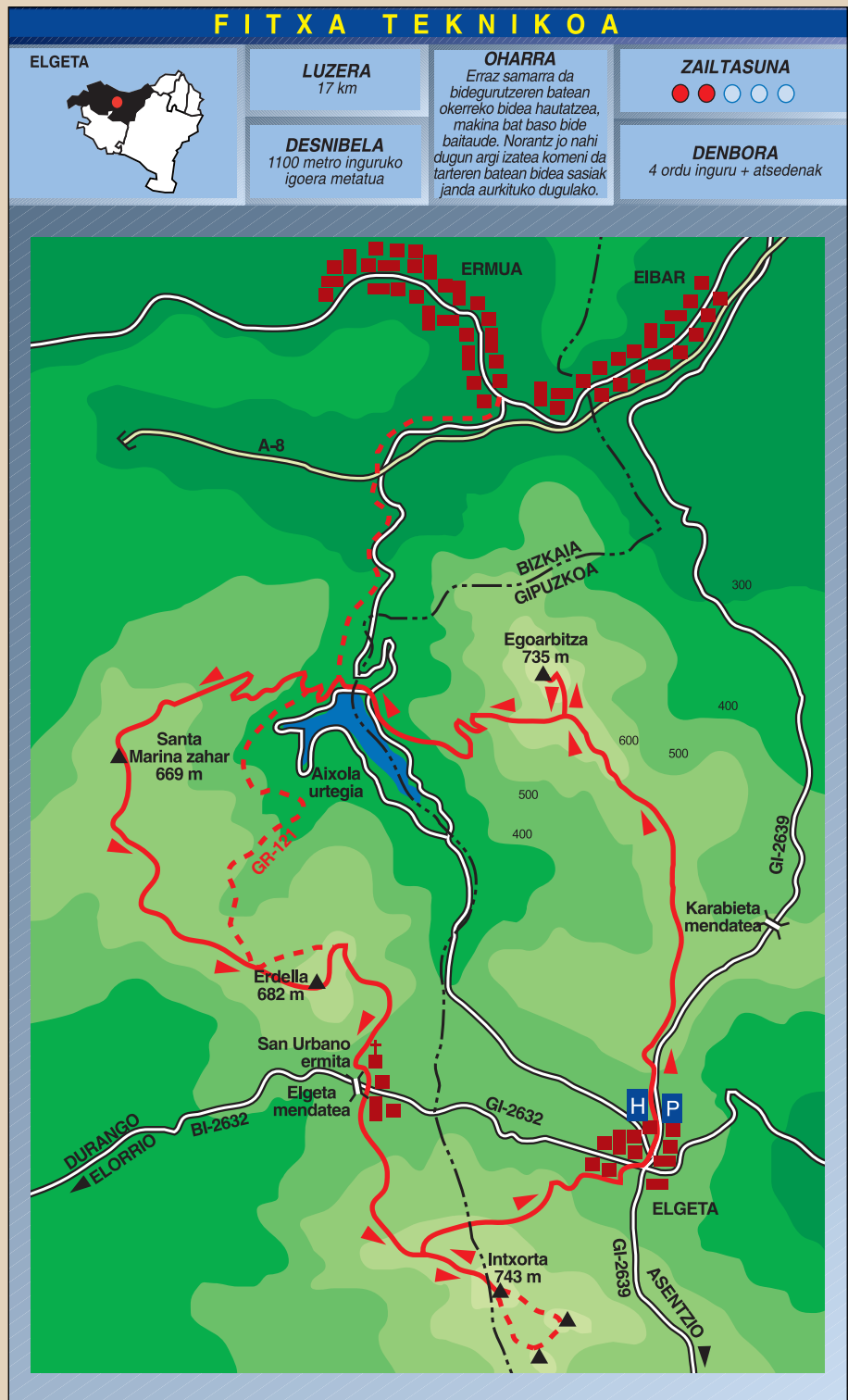
Aurreneko helburua: Egoarbitza

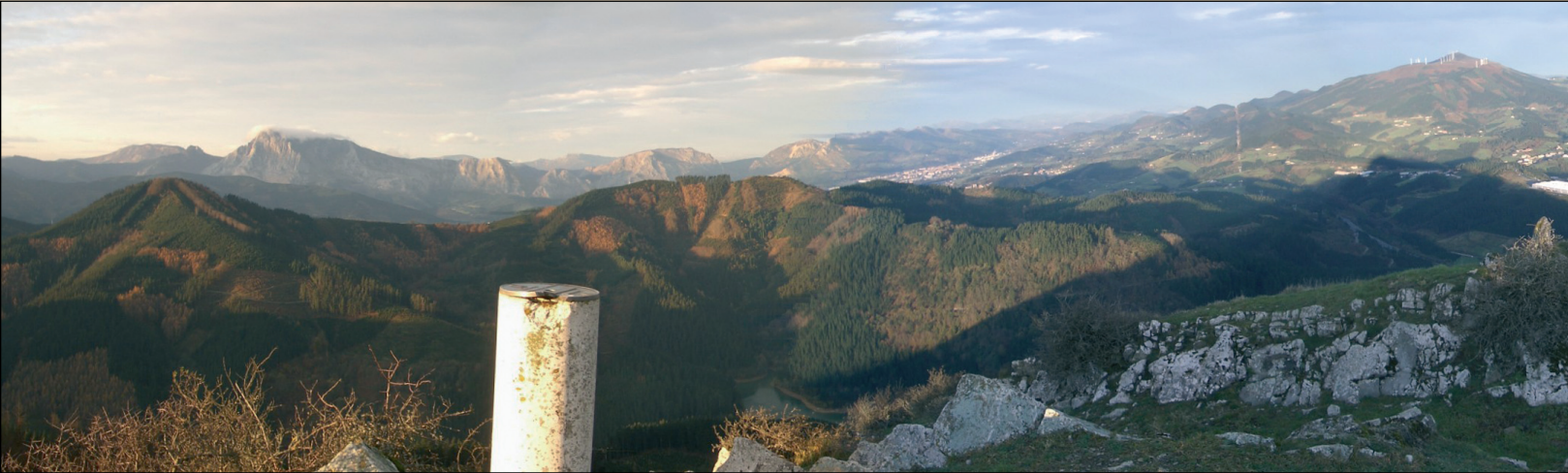
Garaiera aintzat hartuz apal xamarra izanagatik (735m), gailur berezia da Egoarbitza, urrutetik erraz ezagutu daitekeena, pinua errege den eremuan harritzko tontortxo duen bakanetakoa delako. Elgetatik Eibarrera doan errepidearen ezker aldean dago gainera Egoarbitza, gainerako gailur ezagunenak –Azkonabieta, Topinburu, Galdaramuño edo Krabelinatx, esaterako– errepidearen eskubi aldean dauden bitartean. Beste gailur horiek, Soroluzetik erraz igo daitezkeenak, pinudi itxiek estaltzen dituzte ikuspegia zeharo murriztuz –Azkonabieta gailurreko antena aipatu gabe...–. Egoarbitzak, berriz, soila du guztiz gailurra eta ikuspegi benetan ederraz gozatu ahal izango dugu bertara igotzeko ahalegintxo eginez gero.

Basoak eskaintzen dituen soilu- netan barrena pauso arinean goazela, Egoarbitzako gailur harkaitzua izango dugu, tarteka, begien aurrean; luze baino lehen, gailurrera heldu aurreko azken maldaren oinarri helduko gara. Zelai goxoan atsedean hartu ondoren, Egoarbitzako gailurrera igotzeko prestatuko dugu geure burua. Parez-pare ikusirik, oso zaila dirudi harritzarraren gainera igotzea, baina xendak eskuinaldetik inguratzen du igoera bide errazaren bila. Euria eginez gero kontu handiz igaro beharreko harri leuneko zenbait pasabide gainditu ondoren, buzoia eta erpin geodesikoa topatuko ditugu.

Egoarbitza, 735m

Maltzagara iristearekin batera Deba ibaian hilko den Ego erreka bustitzen dituen Eibar eta Ermuaren gaineko ikuspegia zoragarria da gailur honetatik. Urko,

Egoarbitzako tontorretik ikuspegia. Anbotoko gailurreria, Erdella, Santa Marina Zahar, Oiz, Urko eta Akondia mendiak eta Ermua eta Eibar herriak.

kokatzen dela eta Aixolako urtegia, berriz, Eibartik oso gertu, 300 metroko garaieran—. Jaitsiera honetako lehenengo zatia, denboraren joanak sasiz ia guztiz estaliriko bidezidor bati jarraiki osatuko dugu. Benetako mendizalea zeharo penatu ohi du betiko bide ugari, mendi puntetara igozteko garai batean erabili ohi ziren bidezidor zahar asko, galtzen ari direla horietan inork ibiltzen ez delako. Egoarbitzatik Aixolako urtegia jaisteko bidearen lehenengo zatia horietako bat da. Sasiak halamoduz saihestuz, porlanezko mendi bide zabal batera helduko gara. Bide hau, edo bideak egiten dituen bihurtune zabalak, saihestu asmoz pinudian behera abiatzen diren laster-

bideak hautatuz segituan helduko gara Eibarko ibarra urez hornitzen duen Aixolako urtegia (300 m).

Urtegiko ura eusten duen horma zeharkatu eta Aixolako harantxoaren bestaldera igaroko gara; Egoarbitzatik

Intxortako gailurren inguruan osau ziren 1937ko udaberrian gudatalde frankistei aurre egiteko defentsa lerro luzeak

behera erraz galdu dugu altuera, eta galdutako metroak berreskuratu beharko ditugu orain, Santa Marina Zahar eta Erdellako maldak igoaz. Urtegiaren bestaldean, GR-121

(Gipuzkoako Bira) ibilbide luzeari dagozkion margo ikur zuri-gorriekin egingo dugu topo, Erdella saihestuz Elgeta-Elorrio errepedera, lehenik, eta Intxortako tontorrera, ondoren, doazenak. Margo ikur hauek jarraituz ibilbidea apur bat mozteko aukera dago. Guk ordea, pinudian gora egingo dugu, zeta zabalak marraztuz, uneoro biderik onena hautatuz. Izerdi pixka bat isuri ondoren Santa Marina Zaharreko gailurrera helduko gara. Gailur honek eskaintzen duen ikuspegia paregabea da.

Durango, Berriz, Zaldibar, Ermua, Eibar eta inguruko mendi hegaletan barreiatutako hamaika auzo eta base-ri. Durangaldeko mendiak, Udalaiz eta Anbototik Aramotzera, Oiz, Urko, Karakate... Zoragarria. Jarraian igoko dugun Erdella ere, inoiz baino gertuago somatuko dugu.

Altuera askorik galdu gabe, aurrera egingo dugu gure ibilia zuzenean Erdellako muinorantz zuzenduz; azken maldak igo aurretik, Aixolatik zuzenean datozen GR-121 ibilbide luzearen margo ikur zuri-gorriekin egingo dugu berriz topo. Margo ikur hauek Erdellako tontorra (682 m) ezkerrean uzten dute eta nekatuta egonez gero ibilbidea leuntzeko aukera da hori. Guk, indartsu eta sasoiko, zuhaitzez estalitako puntara goitzeko ahalegintxoak egingo dugu. Erdellak ez du, tamalez, ikuspegi zabala eskaintzen eta beheko bideari ekingo diogu arnasa pixka bat berreskuratu bezain laster.

Intxortako gailur historikoa da ibilbide zirkular eder hau osatzeko falta zaigun bakarra; Elgeta-Elorrio errepedea gurutzatu eta Intxortako maldetan gora abiatu aurretik ordea San Urbanoko (Santruan) ermita paretik igaroko gara. Garai batean, maiatzaren

Elgeta, Mendizaleen plaza

EUSKAL MENDIZALE-TASUNARENTZAT toki esanguratsurik bada, Elgetako plaza da, zalentzarik gabe, horietako bat.

Elorrio eta Bergara batzen

dituen errepedea arku baten azpitik igarotzen da Elgetako sarreran, garai batean arbitrio etxea izandakoaren petik. Udaletxearen eraikina da Elgetako plazako buru eta plaza honetatik osteratxo bat egitea, historian atzera, eta euskal mendizaleetasunaren historia sentimentalean barrena bidaiatzea da. Udaletxearen karrerapearen gainean, zenbait plaka dago honako hitz hauek irakur daitezkeelarik: *Federación Vasco Navarra de Montañismo, 1924-1974; Federación Vasco Navarra de Montañismo, 1924-1999*. Izan ere Elgetako plazaren gaur egungo izena

bera "Mendizaleen plaza" da izan (1926an *Plaza del Alpinismo* izenez bataiatu eta 1978an moldaturiko izena). Udaletxearen parean dagoen Oskarbi Elkartearen aurrealdean, berriz, beste plaka batek toki horretan, 1924ko maiatzaren 18an, Euskal Mendizale Federakundea sortu zela gogoratzen du (*Federación Vasco Navarra de Alpinismo*, hastapenean).

Elgetako plaza, beraz, mendizale federakundearen abiapuntua da; ordura arteko elkarte txikiak elkartu, helburuak bateratu, eta ekimenak elkarrekin sustatzeko aukera eman zien federazioak. Helburu hori ongi zehaztuta dago ezarri zuten arautegiaren lehen artikuluan:

Baskongadetako hiru probintzietako eta Nafarroako mendi eta txangozaletasun-elkarte guztiak biltzen dituen erakunde komun eta nagusia da, mendiarekin eta txangozaletasunarekin zerikusia duten gai interesgarri guztiak sortu, gestionatu eta antolatzeaz arduratzen dena.

25ean (santuaren eguna) meza eta erromeria ospatzen omen ziren ermita honen inguruan. Ohitura hau, ordea, aspaldi galdu zen. Oso negartiak ziren haurrak ekartzen omen zituzten antzina, ermita honetara, santuari kandela piztuta formalduko zirelakoan.

Intxortako gerra usaina

Bihotz taupaden maiztasuna bizkortuko zaigu oharkabea Intxortako gailurraren bila abiatzarekin batera; tontorrera hurbiltzen goazen neurrian, gure urrats bakoitza Euskal Herriko mendigune zirrarragarri batean ematen ari garela hauteman-

go dugu. Izan ere Intxortako gailurren inguruan osatu ziren 1937ko udaberrian gudatalde frankistei aurre egiteko defentsa lerro luzeak. Bizkaiko ofentsiba deiturikoa, 1937ko martxoaren azken egunetan hasi zen, eta borroka latzen ondoren, apirilaren 24an, ekialde eta mendebaldetik ekin zioten frankistek Intxortako lerroa eurenganatzeko oldarraldiari. Fronteari gehiago eustea ezinezkoa zela ikusirik, pasabide estu batetik Ermua aldera erretiratzea erabaki zuten Beldarrain eta Plazaola komandanteek.

Garai bateko kontuak buruan, Intxortako gailurrera helduko gara, luze baino lehen. Gutxi falta da berriz ere Elgeta aldera inguratze-ko. Gailur nagusiaz gain (743 m) beste bi muino ere baditu Intxortak,

Intxorta txikia (715 m) eta Gaztelu haitza (718 m). Elgetara itzultzeko Intxortako maldako azken metroak desegin eta igoeran igarotako bidegurutze batera itzuliko gara. Margo ikur zuri horiak jarraituz bizkor egingo dugu, Joseba Tapiaren *Agur Intxorta maiteko* doinu gogoangarriak txistukatuz, Elgetarako bidea. Agur, Intxorta maite. ■

Intxortako atea, oroimena gerrari ez zarratzeko

DATORREN HILABETEAN ekitaldi sorta egingo dute Elgetan gerrako gertaerak gogoratzeko. Egun nagusia martxoaren 25a, igandearekin, ospatuko dute.

Juan Jose Aranguren *Intxortako Atea* eskultura egin du eta Euzko Gudarostearen defentsa lerro nagusia zegoen gunean jarriko dute, Asentzioko ermitatik hurbil, Partaitxikin. Ezkerreko argazkian, Partaitxikik orain 70 urte zuen itxura. "Erasoengandik babesten gaituen horma irudikatu nahi izan du" egileak, "segurtasuna eskaintzen duena, ate bat eraikitze-ko horma bat apurtzetik jaiotzen dena".

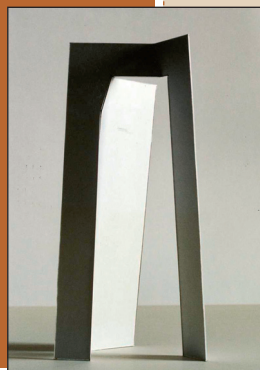
36ko Gerran Elgetako frontean jazotako en inguruko erakusketa ere egingo dute Espaloia Kafe Antzokian. Gainera Intxortako frontea defendatu zuten gudari eta miliziarrei

omenaldia egingo diete herriko plazan; Intxorta erasotu zutenak ere gonbidatuko dituzte. Horren ostean bazkaritara bilduko dira pilotalekuan. 2.000 lagun bildu gura dituzte.

Martxoaren 22an, ekitaldien atarian, Jesus Gutierrezen *La guerra civil en Eibar y Elgeta* liburua aurkeztuko dute udaletxean.

Eskuinean Intxortako Atea eskulturaren maketa. Orijinala Altzairuzko pieza da eta zazpi metro pasa izango ditu luzean.

HISTORIA GARAIDIKO BIDASOA INST.

TXIKIPOLIT JATETXEA

Musika plaza.
20800 Zarautz
Tel: 943 83 53 57
e-posta: info@txikipolit.com
web orria: www.txikipolit.com

Makina bat kontu

JOXERRA AIZPURUA

KLIMA

Aldaketa klimatikoaren “2007 txostena”

OTSAILAREN 2AN GIECeko (Klima Aldaketa Ikertzeko Gobernuarteko Aditu taldea) 400 adituk aldaketa klimatikoari buruz argitara emandako txostenean lehen aldiz, guztien adostasunarekin, azken 50 urteko berotze klimatikoaren errudun nagusia gizakia izan dela baieztatzen da.

Aditu-taldea 2001ean hasi zen txostenak argitaratzen eta, urtez urte, erabili dituzten analisirako tresnak hobetzen joan dira.

Honatz txosteneko daturik aipagarrienak:

- ✓ Azken hamabi urteetatik hamaika izan dira 1850etik neurtutako urterik beroenak.
- ✓ Atmosfera osoko tenperaturen igoera lurrazalekoen antzekoa da.

Grossglockner glaziarrak (Austria) nabarmen egin du atzera urte gutxian.

Osasuna

JABIER AGIRRE

Arraina kontsumitzearen mesedeak

ARRAINA jateak osasunarentzat dakartzan mesedeak aspalditik dira ezagunak, hainbat ikerketak argi eta garbi frogatzen duen bezala. Arrainek proteina asko dituzte eta lehengai horiek funtsezkoak dira gure hezurren osaketarako, beste hainbat eginkizun betetzeaz gain. Baina ez dira protei-

nak bakarrik. Gaur egun balio handia ematen baitzaie arrainetan aurkitzen ditugun omega 3 izeneko gantz-azidoi, bihotzeko gaitzen kontra egin dezaketen mesedeagatik.

Azken urteotan, ordea, itsasoak gero eta kutsatuago daudenez, produktu kimiko ugari aurkitu dira kontsumitzen ditugun arrainetan —merkurioa, dioxinak....— eta horrek kezka sorrarazi du zenbait aditurengan. 2004. urtean Elikagaien Segurtasunerako Europako Batzordeak kezka hori plazaratu zuen, batik bat bularreko haurrenga-

tik arduratuta, metil merkurioak haur jaioberrien garapen neuronala kaltetu dezakeelako.

Horregatik guztiagatik Harvard-eko Osasun Publikoko Eskolan ari den ikertzaile-talde batek arraina jateak osasunarentzat dakartzan mesedeei eta sor ditzakeen kalteei buruzko ikerketa zientifiko guztiak —edo gehienak bederen— berrikusi ditu. Orain aste batzuk argitaratu dituzte azterketa horren emaitzak Ameriketako Elkarte Medikoa-ren aldizkarian.

Adituek diotenez, kutsatzaile posibleen arriskuak onartuta ere, arraina kontsumitzeak dakartzan mesedea askoz ere handiagoa da arrisku potentziala baino. Arraina asteen behin edo bitan jateak, batez ere omega 3 gantz-azido asko duten arrainak —izokina edo antxoia esate baterako— % 36 gutxitzen du heriotza koronario arriskua, eta % 17 heriotza-arriskua orohar. Arrainean dagoen merkurioaren albo-ondorioak jasateko arriskurik gehien dute nentzat —haurdun dauden emakumeentzat eta haur jaioberrientzat bereziki—, asteen pare bat aldiz izokina bezalako arrainak jatea gomendatzen dute, arrain horiek haurren garunaren garapenean dituen eragin mesedegarriak aprobetxatzeko; eta hegaluze kontsumoa murriztea merkurio gehiago izan ohi duelako.

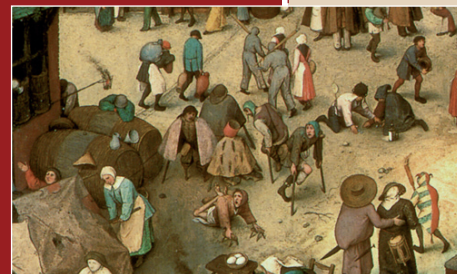
landareak

JAKOBA ERREKONDO

mandio@zerain.com

Zikirioaren lilura

1951N FRANTZIAN, nioen bai, zekaleriak edo ergotismoak ganadua jo eta gero ehunka lagun kutsatu eta dozenatik gora hil ziren. XI eta XVI mendeen artean izurri ikaragarriak eragin zituen lurralde hotzetan. Orduz geroztik oso tarteka azaldu izan da. Izen ugari du gaitz honek: su sakratua, infernuko sua, San Antonioren sua...

Pieter Bruegel-en *Inauteri eta garizumaren borroka*. Erdi Aroan elbarri asko eragin zuen ergotismoak.

Azken hau XI mendetik dator, santu honenganako zaletasuna zela-eta gaixoak jaso eta artatzeko monasterio mordoxka bat ireki baitzituzten bere jarraitzaileek; harrez gero santua eskuan sua duela irudikatu izan da eta T itxurako makila du, gaixo horiek maiz behar zuten makuluaren irudi, apika...

Mirakulua 1597an gertatu zen, ordea; ez, baina, santu baten gonapean, Marburgoko (Alemania) Medikuntza Fakultatean baizik: gaitza ainoak kutsatutako zikirioz egindako ogi beltza jatetik soilik sortzen zela aurkitu zuten. Benetako mirakulua izan zen eta laster zabaldu zen berria. Geuregana prantsez-haizeak ekarriko zuen, noski; eguneroko oinarritzko jakiak, zikiriozko otasa beltzak eragiten zuen gaitz beldurgarria, hau da, gaitzik ez izateko ogi zuria jan behar zen. Hortik ote dator jende zaharrak ogi beltzari dion nazka? Orduan are eta gehiago zabaldu ote zen taloa eta artoa jatea? Handik aurrera gosete eta premia latzeko garaitan berpiztu izan da, tarteka-marteka, han-horka, San Antonioren sua.

Behin pozoia ezagututa, dosia gora-behera, bere alde onak miatu zituzten, eta baita argitu ere. Mendetan erabili izan da haurdunari umea galdu arazteko, erditu ondorengo odol-jarioa lehortzeko, edoskitzaroko esnearen emana eteteke, buruko min gorrietarako, hipotentsioa oneratzeko... Eta zikirio-ainoaren mirakulutea ez da amaitu. Bere osagai bate-tik abiatuta Parkinsona tratatzeko botika bat sortu da. Hau ez da, ordea, ezagunena. 1943an Albert Hofmann kimikari suitzarrak, ez si eta ez no, azido lisergikoaren dietilamina edo LSD-25 aurkitu zuen. Hau droga haluzinogenoen prototipo, mundu osoan, kultura guztietan sormenaren akuilu baliatzen diren drogen eredu da egun. Haluzinazioak goiti-beheiti, aurkikuntza berrien arabera soroetako kupre eskasiak ainoak zikirioa kutsatzea errazten duela badakigu.

✓ Itsasoetako batez besteko tenperatura hazi egin da 3000 metroko hondoetan barne. Eta horren eraginez itsas maila 1,8 mm hazi da 1961 eta 2003 urteen artean.

✓ Glaziar eta izotz-guneen azalera gutxitu egin da planeta guztian.

✓ Karbono dioxido eta metanoaren kontzentrazioak azken 650.000 urteetako handienak dira. Industrializazio aurreko garaian karbono dioxido kontzentrazioa 280 ppm (milioika partikuletatik hainbeste) zen; 2005ean 379 ppm-koa.

✓ Atmosferako karbono dioxido hazkundeak azken hamar urteotan areagotu egin da erregai fosilen erabileragatik eta lurren ustiapen eragatik.

✓ Groenlandian eta Antarktikokoan egindako azterketa paleoklimatikoen bidez baieztatu da XX. mendeko bigarren erdiko berotzea ezohikoa dela azken 1.300 urteekin alderatuz.

GIEC-en web gunea.

Berotzearen eragilea gizakia izateko %90eko aukera dago GIECen arabera. Horratz XXI. mendeko egin dituzten iragarpenak, beti ere egun dagoen emisio maila mantendu edo hazten bada:

✓ Lurreko tenperatura 1,8°C eta 4°C artean haziko da.

✓ Itsasoen maila 18 eta 59 cm artean igoko da.

✓ Orohar lur altuak eta latitude altuetako lurralak jasoango dituzte aldaketa handienak.

✓ Latitude baxuagoetan euriteak ugarituko dira.

✓ Itsasoetako korrante naturalak ez dira desagertuko, baina aldaketak gerta daitezke bai abiadurari bai ibilbideetan.

✓ Berotzearen aurkako neurriak indarrean jarri arren berotzea mantendu egingo da. Eta aldaketa positiboak, ematekotan, oso motel gertatuko dira. Sortu dugun dinamika inertzia izugarria duenez oso nekeza izango da joera itzularaztea. ■

Web, CD-ROM eta paper formatuetan soluzioak alor guztietan

Ikerketa

Erremintak

Soluzioak

Zerbitzuak

INFORMAZIOAREN UNIBERTSOA

Adur SOFTWARE PRODUCTIONS

Adur Software Productions, S. Koop. (ASP)
 Industrialdea 1, 20160 Lasarte-Oria
 Tel: 943.37.18.49
 e-mail: adur@adur.com

Denboraren makina

NAGORE IRAZUSTABARRENA

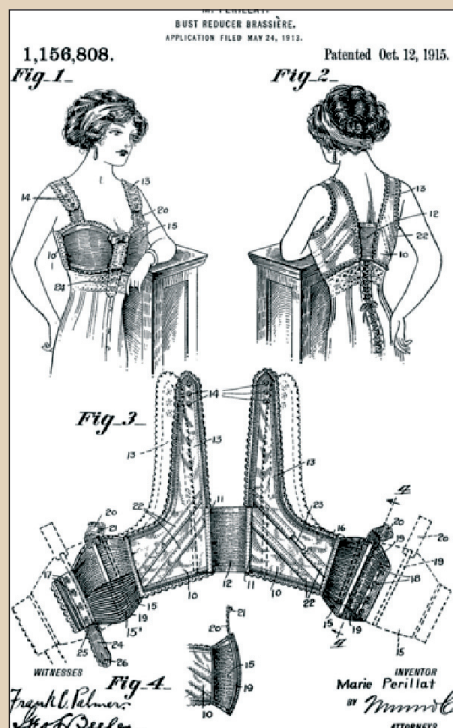
100 urte bularrei eusten

PARIS, 1907. *Vogue* moda aldizkariak emakumeen bularra eusteko asmakizun berria aurkeztu zuen. Bularretakoa jaio zen, ofizialki behintzat.

Milurte batzuk lehenago, aro minoikoan, bazuten antzeko zerbait. Kretan aurkitutako pintura batzuetan, atletak diruditen emakume batzuek bularretakoa daramate. Adituen esanetan, ordea, ez dirudi duela 4.000 urte bularretako horien erabilera gizartean zabaldua zegoenik; soilik kirola egiteko eta erritual erlijiosoetan erabiltzen omen zuten.

Oro har, ia zibilizazio guztietan, emakumeak ez du bularrari eusteko arropa berezirik eraman. Mendebaldean ere hala izan zen mendeetan, XVI. mendean kortsea erabiltzen hasi ziren arte. Baina gerria estutu eta bularra eusten zuen asmakizun deseroso honen erabilera ere ez zen gizartean zabaltu, nobleziara mugatu zen. Arrazoi sinplea da: kortsea soinean, ez zegoen laborantz lan egiterik.

XIX. mendean Aro Viktoriarraren moral estuak are gehiago estutu zuen emakumea bera eta haren gerria. Kortsea burgesian ere zabalduta zegoenean, ordea, tortura haren aurkako ahotsak entzuten hasi ziren. Bi esparru ezberdinetatik, gainera. Batetik, hainbat mediku kortseak osasunari zekarzkion kalteengatik euren kezka azaltzen hasi ziren. Bestetik mugimendu feministaren hastapenetan, emakumeek uste zuten, gizartean euren partehartzeak gero eta zabalagoa eta askeagoa izan behar bazuen,

Bularretako honen patentea AEBetan erregistratu zen 1913an.

lehenik kortsearen kaiolatik irten behar zutela.

XIX. mendean hainbat bularretako patentatu zen. Henry S. Lesherek, esaterako, egungo begiekin begiratuta oso deserosoa dirudien sostena patentatu zuen New Yorken 1859an. 4 urte beranduago Luman L. Chapmanen patenteak gehiago findu zuen asmakizuna eta historialarientzat "proto-bularretakoa" da New Jerseykoaren lana. Baina askorentzat lehen bularretako modernoa Hermine Cadolle-k 1889an Frantzia patentatutakoa da. Cadollek kortsea bitan banatu zuen eta goiko zatia sorbaldan eusteko bi oihal zati ipini zizkion. Hauek guztiek emakumea kortsetik askatzeko helburua zuten, baina ez zituzten merkaturatu.

Duela 100 urteko *Vogue*ko artikulua hark zabaltu zizkion lentzeria pieza berriari merkatuaren ateak. Agian horregatik aukeratu dute data

hori bularretakoaren jaiotza urtea bezala.

Bularretakoaren industria 30eko hamarkadan izugarri hazi zen, Warners etxea oihal elastikoa erabiltzen hasi zenean. 40 eta 50eko hamarkadatan Hollywoodeko filmek eta egutegietako *pin-up* neskek, bularretakoa "feminitatearen" sinbolo bihurtu zuten. Edo, beste batzuen ustez, emakume-objektuaren sinbolo. Mende bat lehenago askapenaren ikur izan zena, emakumeen errepresioaren ikur moduan erre zuten mugimendu feministako hainbat kidek 60ko hamarkada amaieran. ■

ARRASTOAK

ERROMAKO ITUNAK eta, beraz, Europaren batasun prozesuak 50 urte beteko ditu. 1957ko martxoaren 25ean 6 estatuk ituna sinatu zuten Italiako hiriburuan integrazio ekonomikoa bultzatzeko asmoarekin (argazkian). Urtebetetzea dela eta mende erdiko ibilbidea web gune batean bildu dute orain, www.ena.lu helbidean, European Navigator (ENA) ezagutza bankuaren orrialdean.

7.000 dokumentu daude bertan, 1945etik hona erakunde europarrei erreferentzia egiten dietenak guztiak: argazkiak, bideoak, audio zatiak, prentsa artikulua, karikaturak, itunak, eskuizkribuak... Tresna praktikoa izatea nahi dute eta horregatik kontsulta sistema ezberdinak eskaintzen ditu orriak: aurkibide kronologikoa, gaikakoa, bilaketa motorea, mediateka...

Jose Antonio Pastor

«Ez dago prozesurik, ez ofizialik ez ofiziosorik, ez kontakturik»

Ortuellan jaio zen (Bizkaia), 1959an. PSE-EEko Bizkaiko idazkari nagusia eta Eusko Legebiltzarrean bozeramalea da Euskal Sozialistak taldearen izenean. *The Times* egunkariak Iñaki de Juanarekin egindako elkarrizketa ezagutu aurretik aritu ginen, eta Batasunak Hego Euskal Herrirako autonomia proposamena egin baino lehenago. Bake eta normalizazio prozesuari buruzko bere berbak irmoak izan dira.

MIKEL ASURMENDI

Argazkiak: Iñigo Azkona

Barajasko atentatuaren ondoren, Batasunak ETari su-etenari eutsi ziezaion egindako eskaera berritzailetzat jo du batek baino gehiagok. Zuk zeuk?

Mundu horretan mugimenduak daude, antza. Horiek jarrera aldaketa eragitea besterik da ordea. Otegik edo Diez Usabiagak bake prozesu bat ezin dela

bonbekin garatu diote, nahiz eta hori esan ostean ohiko diskurtsoa gehitu. Alabaina, egundaino ez bezala, eztabaida ageri da, lehen ez zen horrela. Eztabaida sortzea, hauek kanporatzea eta kontraesanak agertzea ona da. Orain arte erabat jarraitzen zioten ETari, edota horrela ez bazen, kontrakorik ez

zen inon ageri. Egun mugimenduak antzematen dira, zoritxarrez, gauzatu gabeak.

ETak su-etenari eusten diola esan zuen azken agirian.

Eta agiria oso txarra da. Txarra zentzu guztietan, eta bereziki ETak egoera-

FORU ETA UDAL HAUTESKUNDEAK

"Batasunak ezin izango du aurkeztu"

"Batasunak ezin izango du aurkeztu, neure ustea da. Ezker abertzalean hasi dira plataformak osatzen Bizkaian, Nafarroan... Baina euren zerrendak alderdien legearen arabera lupaz begiratuak izanen dira, are tentu handiagoz Barajasko atentatua eta gero. Batasunekoek eurek ez dakite zer egin nahi duten, aurkeztu diren plataformetan Batasuneko jende oso ezagunak daude, jende kualifikatuak, legearen jomugan daudenak. Kasu batzuetan legaltasunaren barruan sartuko dira, udaletxe asko eta txikiak baitira, baina beste askotan legez kanpo geratuko dira. EHAKren kasua ezberdina izan zen. Zerrenda bakarra zen eta alderdi politiko legal bateko kideek osatua. Hemen ehunka dira aurkezten direnak. Alegia, saiatuko dira, baina zaila dute. ETAk bi pertsona hil zituen Barajasen, eta horrek areago larritu du egoera. Batasuna izan zen lehena harritzen, denok espero genuen Batasunean katarsi moduko bat izatea, barne gogoeta. Gaitzespen deklarazio bat egitea zeukan Batasunak. Hau da, "atentatua gaitzesten dugu" esan behingoz eta betiko, baita "heldutasun politikoz jokatu dugu" ere. Baina politikoki ez dira helduak, ez dirudi euren rola jokatzeko ordua iritsi zaienik. Oraingoz, behintzat".

ren tutelajea egiten duelako eta egingo duela argi eta garbi uzten duelako. ETAk "geure gain hartzen dugu erasotzeko eskubidea, baldin eta estatuak ez dakit zer..." dio. Hori Batasunaren flotazio lerro erdi-erdian jotako torpedoa da, datu objektiboa da. Batasunak prozesuan bi errail zabaltzen zirela esan zuen Anoetan, eta politikari buruzko errailean ETArek ez dagokiola hitz egitearik. Otegiren diskurtsoaren apustua zen hori, ETAk erabat deuseztatu duena. Batasuneko kideek anabasa eta zorabioa dutela? Ez naiz harritzen. ETAk esaten eta egiten duena ikusita, ez dute zer esanik erabakitzeke onean.

Espainiako Gobernua eta Zapatero bera nola daude uneon?

Egoera politikoa oso delikatu da. Demagun, Espainiako trantsizio demokratikoa izan zela egoera normala: arazoari aurre egiteko ETArek aurrean batasun demokratikoa zegoen, alegia. Uneon, aldiz, elementu ezberdin bat dago: PPren estrategia. PPk egoerari probetxu atera nahi dio, bere ustez Espainiako Gobernua da prozesuaren eta egoera politikoaren erruduna. Jarre horrek Gobernuaren edozein mugimendu baldintzatzen du.

Batzuek diotenez, prozesuan gertatuak PSE utzi du bereziki gaizki paratuta.

Nik ez dut sententzia hori. Gobernuak eta euskal sozialistek egin duguna, eskubidez eta obligazioz egin dugu. Hau da, bake prozesua aurrera ateratzen saiatu gara. Ez bada aurrera egin

ETAk bonba bat jarri eta bi pertsona hil dituelako da. Ez dut batere barneratua PSE gaizki paratuta atera izana. Halaber, ez da zuzena Zapateroren aurretik ibili garela esatea, ezta alderantziz ere. Zapatero ez da PSEren atzean ez aurrean ibili. Prozesuari buruzko ikuspegi ezberdinak daude, bakoitzak ordezkatzeko duen esparrutik eginak. Zapaterok PSE baino zuzenagoa jokatuta ote duen? Ez. Ez dadila uste oker hori zabaltzea, ez da zuzena eta.

Badago beste uste edo pertzepzio bat: alderdien erraila ETArek eta Gobernuaren artekoa baino haratago joan zela.

Baliteke. Alderdien artean kontaktuak izan ziren, gutxi gorabehera ofiziosoki, diskretuak, elkarrizketen markoa planteatzeko edo mahaiaren metodologia zehazteko, betiere mahaiaren biolentziarik gabe abian jarriko zela ulertuta. EAJk, lehendakariak, guk geuk eta ia denok hobetsi genituen premisa horiek. Areago, metodologiak gain, akordioek transbertsalak izan behar zutela eta inork ezin zuela ezer inposatu hobetsi zen. Baina, udaldian, Espainiako Kongresuaren baimenarekin Zapaterok ETArekin kontaktuak hasiko zituela aditzera eman zuenean, kontaktuak ez ziren eman, eta alderdien mahaiaren inguruan ETArek interferentzia hautematen hasi zen.

Zein eratan?

Esate baterako, Batasunak presoen gaia prentsara atera zuen. Prozesua hasi zenetik behin ere aipatu ez zuena. ETAk, berriz, komunikatuak bidez eta

barne agiritan alderdien mahaiari buruzko gogoetak plazaratu zituen. Anoetako teoriaren arabera, ez dagozkie kontuetan sartu zen ETA. Eskemak nahasten hasi ziren eta gainbehera azkartzen.

Joanak joan, batzuen ustez alderdien arteko zubiak ez dira erori.

Zubiak erori dira, Kwai ibaiaren gaineko zubia erori zen bezala. Ez dago prozesurik, ez ofizialik ez ofiziosorik, ez kontakturik ez elkarrizketarik. Berba batean ez dago horretarako egokierarik.

Justizia esparrura pasako gara. Zer deritoxu Ibarretxe lehendakariaren auzipetzeari?

Lehenik: lehendakariaren auzipetzea antzinako Batasuneko Otegi, Barrena eta Petrikorenarekin Ajuria Enean izan zuen bileraren ostean etorri da. Batasuneko kideen eta Patxi Lopez eta Rodolfo Aresen arteko bileraren osteko ondoren etorri da. Eta buruzagi nazionalista batzuk bigarren bilera hau ezkutatzen tematzen diren arren, hauen aurkako akusazioa indarrean dago. EAJko batzuek ez dituzte bi auzipetzeak neurri berarekin neurtzen. Bigarrenik: Ibarretxe lehendakariari desobediencia delitua egotzi zaio, Lopez eta Aresi, berriz, Batasunarekin kolaboratzearen delitua. Ez da bilera horiek debekatzeko inongo agindu judizialik izan. Areago, Lopez eta Aresen kasua larriagoa da, bilera egiteko Garzon baimena izan zutelako. Harrigarria da oraingo epaileek egin duten interpretazioa. Eta ez dut zalantzan jartzen legalitatearen arabera egina izatea, baina legeek interpretazio ezberdinak dituzte, hau da, begiratzen den kristalaren arabera. Epaileek erabili duten kristala ez dator une politikoarekin bat.

Bilboko Justizia Jauregiaren aurrean Ibarretxeren aldeko sostenguzko ekimena nola ikusi duzu?

Ez dut ulertzen euren eskubideak erabiltzen dituzten herritar —antzinako Batasuneko kide— batzuekin bilera izanagatik lehendakaria auzipetzea. Baina epaitegiaren aurrean erakutsitako jarra oso okerra da, EAJk modu horretako omenaldiak eta kontzentrazioak egiteak ez du jardura politikoa batere laguntzen. Eszenifikatu dutenak

Zuzenbideko Estatua zalantzan jartzen du.

18/98 auzian eta Batasuneko kideen aurkako auzibideetan Garzon epailearen jarrera aldaketa ikusi bide dute batzuek. AEBetara joan aitzineko eta etorri ondorengo Garzonen jarrera aldatu dela dirudi. Baliteke. Orduan, ezker abertzalearekin zerikusia zuen oro, izenik eta abizenik kontutan hartu gabe, ETaren barruan zela zioen. Nahiz eta autoak poliki irakurtzen badituzu, kasu konkrituak ondo bereizten dituen: *Egunkaria* eta Haika-Segi auziak, kasu. Gerora egin dituen erreflexioetan ez du hori gezurtatu, baina ETaren barruan eta kanpoan izan daitezkeenak zehazkiago bereizi ditu. Garzonen oraingo jarrera honek egoera argitzen laguntzen duelakoan nago, eskuin espainiarrak –judikaturako sektore batzuek lagunduta– duen estrategia ageriago uzten duelako. PPren nahia Euskadin gertatzen den guztia kriminalizatzea da, ez bakarrik ezker abertzalea, baita nazionalismo demokratikoa eta alderdi sozialista ere. PPK, komunikabide batzuen laguntzaz, jomuga eta bidea seinalatzen dizkie epailei. Auzitegiak etengabe baldintzatzen eta behartzen ditu. PPren pentsamendu bakarrarekin bat egiten ez duena susmagarria da.

Konferentzia Episkopaleko presidente Ricardo Blazquez kritikatu du PPK, honek Bilbon deitu zuen manifestazioaren kariatara. Zer iradoki dizu kritikak?
Blazquez jauna Konferentzia Episkopaleko buru izendatu zutenean, guk arintze moduko bat hartu genuen. Cañizares eta Rouco Varela hautagaiek jarrera politiko eskuindar eta atzerakoiak defendatzen dituzte. Blazquez jauna, Gobernuarekin diferentzia serioak izanda ere, lasaitasuna eta neutraltasuna gordetzen saiatu da, harremanak nahiko ondo gauzatzen ari dira. PPK, alderdi eskuindarra eta konfesionala, Konferentzia Episkopaleko presidentearekin tirabirak ditu orain, eta kontramanifestazio bat deitzeaz akusatzen du. Gainera gezurra da, Bilboko manifestazioa Madrilgoa baino askoz lehenago deitua baitzen. Zeren kontrakoa egina zen deia? Bidean ez zegoen beste mani-

“Zapatero ez da PSEren atzean ez aurrean ibili. Prozesuaz ikuspegi ezberdinak daude, bakoitzak ordezkatzten duen esparrutik eginak”.

festaziorik. Izatekotan Ermuko Foroko eta Manos Limpiasekoen manifestazioa izan da Blazquez gotzainak deitutakoaren kontrakoa. PP traizionatua sentitzen da, orain gutxi arte gotzainak aliatuak zituelako. Madrilgo azken manifestazioan ez dakit gotzainak egon diren, baina ekuadortarren hildakoen alde egingakoan ez zen gotzainik izan. Adierazgarria eta bitxia, ezta?

Iñaki de Juanaren auziaz zure iritzia jaso nahi nuke amaitzeko.

Auziak ez du zer ikusirik prozesuarekin. ETA beti harro agertu da kide guztiak bere esanen menpe daudelako, ez dagoela irtenbide pertsonalik hartzerik adierazi ohi du. Baina, dirudienez, Iñaki de Juana bere kasa ari da, erabakia oso pertsonala izaki, ETaren diziplinaz kanpo. Bitxia da, de Juanak Auzitegi Nazionalen deklaratzearan erakutsi zuen jarrera ez zen Txapoterena edota Iñaki Bilbaorena bezalakoak izan, hauek jarrera oso gogorrak izan zituzten biktimekiko, Eduardo Madinaren kasua, barne.

“ETAk egiten duena ikusita, batasunak ez du erabakitzerik”

Bake prozesuan eraginik izan al du zure iritziz?

De Juanaren gose grebak prozesuaren egoera txartu du. Hiltzeko prest dagoen pertsonak ez du ezertan laguntzen, eta are gutxiago Estatua. Honen administrazioaren ardurapean dago. Espetxeko arduradunek ahalik eta modu onenean bizirik mantentzearen aldeko ahalegina egin behar dute. De Juanaren gose greba ETaren agindupeko estrategia izan gabe ere, kausaren aldeko martiria izango da. Batasunaren gogoaren aurka izanda ere, denok ezagutzen ditugun sektoreak gose greba bere interesetarako erabiltzen ari dira. Entzutegi Nazionalen gauza harrigarriak gertatu dira, auziko ez diren epaileek esku hartu eta osoko bilera bat eskatu zuten, de Juanaren espetxealdia leundu duen erabakia hartzearen beldur. PPren eskua egon da horren guztiaren atzean. Eta herritarrak nahastu egiten dira, epaileek zuzenbide estatuari eusten zioten bitartean Gobernuak legea saihestu nahi duela dirudielako, Gobernuak de Juana etxera bidali nahi duela. Eta ez da horrela inondik ere. 12 urteko zigorra ipini zuten hiru epaileek berek De Juanaren egoera birplanteatu zuten. Berberek espetxe leuna ezarri nahi zioten. Iñaki de Juanaren kasuaren inguruan irudi faltsua zabaldu da. ■

Siderurgia

India eta Brasilen esku

2007tik aurrera, atzerriko bi multinazionalak bereganatu dute jada euskal siderurgiaren zatirik handiena. Batetik, Gerdau brasildarrak dagoeneko kontrolpean ditu altzairu berezien taldeak (Sidenor eta GSB) eta bestetik, Mittal Steel indiarrek Euskal Herrian lantegi garrantzitsuak dituen Arcelor talde europarraren kapitalaren ia %100 lortu du.

DANIEL UDALAITZ

PASA DEN MARTXOAN, aldizkari hone-tan bertan adierazi genuen euskal siderurgia atzerriko multinazionalen esku geldituko zela. Artikuluari hona-ko izenburua eman genion: *Euskal siderurgia urakanaren begian*. Hilabete batzuk geroago, aurreikuspen hori betetzen joan da. Euskal siderurgiaren zati handi bat Indiak eta Brasilek kontrolatzen dute; Indiako (Mittal Steel) eta Brasilgo (Gerdau) multinazionalak Arcelor talde europarra –Euskal

Herrian lantegiak ditu– eta Sidenor eta GSB erosi izanari esker. Bi taldeen euskal lantegien erabaki guneak oso urruti daude gure herritik, beraz. Eta haien etorkizuna bi multinazionalen behar eta planen baitan egongo da. Euskal lurretako siderurgia lantegietako 10.000 lanpostu baino gehiago multinazional horien esku egongo dira hemendik aurrera.

Euskal siderurgia tradizionalen, oraingoz, altzairuzko hodian sektorea

gelditzen da –Tubacex eta Tubos Reunidos, enpresa laguntzaile edo elkartuekin batera–, eta Euskal Herritik bertatik kontrolatzen da. Altzairu arruntaren sektorea, adibide nagusitzat Ezkerraldean dagoen Nervacero euskal lantegia duena, Celsa talde katalanaren esku dago duela urtebetetik. Hemen jarraitzen duten eta talde ezberdinekin harremanak dituzten isolatutako beste euskal enpresa batzuk ere badira; hala nola, Inox Ola-

Tubacex-ek eta Tubos Reunidos-ek independente eusten diote

Euskal siderurgia sektorearen bi enpresa garrantzitsu dira Tubacex (TU) eta Tubos Reunidos (TR), Laudion eta Amurrión dituzten lantegi nagusiekin, eta, oraingoz, modu independentean jarraitzen dute, inolako multinazionalen kontrolik gabe. Haien kapitala euskal familia eta erakundeen esku dago, eta, TRren kasuan, Neguriko oligarkiako familien esku, bereziki. Nazioartean proiektio handia duten enpresak dira eta soldadurarik gabeko hodiak ekoizten dituzte. Zenbait unetan bi enpresa hauen bat-egiteari buruz hitz egin den arren, beti ukatu izan dute aukera hori. Dena dela, jakina da TRren erreferentzia diren akziodunak, BBVA buru dutela, aztertzen ari direla beren partaidetzak saltzeko aukera. Urte hau maila altuko operazioen baterako unea izan daiteke.

Tubacexek (1.650 langile) ekoizpen industrialeko lantegiak ditu Laudion, Amurrión eta Artziniegan, baita beste bi

Austrian eta AEBetan ere. Beste hiru enpresaren bidez merkaturatzen ditu produktuak; bata Bartzelonan, bestea Amurrión eta bestea Lyonen. Tubacex-ek salmenta errekorra lortu zuen 2005ean, 460,50 milioi euroekin eta 2006ko datuek (oraindik ez dakizkigu) aurreko urteko errekorra gaindituko dute. 2005eko datuen etekin gordina 25,4 milioi eurokoa izan zen, aurreko urtekoa bikoiztuz.

Tubos Reunidos-ek (1.726 langile) soldadurarik gabeko hodiak ekoizten dituzten lantegiak dauzka Amurrión eta Trapagaranen, Bizkaian. Automobilgintzako produktuak egiten dituzten beste lantegi batzuk Amurrión eta Iruñean daude (Acesca). 2006ko datuak ezagutzeko gauden honetan, Tubos Reunidos-ek 2005ean 515 milioi euroko fakturazioa lortu zuen. Etekin gordina 32,1 milioi eurokoa izan zen, 2004ko etekina hirukoiztuz. Urte horretan bertan, 22,2 milioi euro inbertitu zituen.

rra, Layde, Arania Bizkaian; Theis Araban; Perfinasa Nafarroan; Garay eta Chinchurreta Gipuzkoan.

Sidenortik Gerdaura GSBtik pasatuta

Une honetan, ia-ia bukatuta dago euskal altzairu berezien sektorearen kontzentrazio prozesua, eta Brasilgo Gerdau multinazionalaren eskuetara pasatu da. Duela urtebete hartu zuen Brasilgo multinazionalak Sidenor taldearen kontrola. Talde hori Euskal Herrian zeuden altzairu bereziatako enpresen kontzentrazioetik sortu zen (SA Echevarria, Aceros de Llodio, Olarra, Forjas Alavesas). Sidenor baino lehen, Aceralia eta Acenor talde publikoak izan ziren. Orduan, Bizkaiko altzairu berezien taldearekin, GSBrekin, kontzentratzeko saiakera egin zen, baina operazioak porrot egin zuen eta bakoitzak bere bideari jarraitu zion. 1995ean, pribatizatu zenean, Sidenor sortu zen, eta 11 milioi euro ordaindu ziren harengatik. Enpresaren buru EAJtik zetorren Sabino Arrieta egon zen. Duela urtebete enpresa multinazional brasildarri saldu zion 443,8 milioi euroren truke. Sidenorrek 2.300 langile ditu euskal lantegietan eta Espainiar Estatuko gainerako lantegietan. Haren

ekoizpenak 800.000 tona gainditzen ditu urtean.

Pasa den azaroan, Sidenor-Gerdau taldeak CIE Automotive-ren esku zegoen Azkoitia-Legazpiko GSB altzairua erosiko zuela esan zen. Operazioa 125 milioi euro kostatu da eta urte berri honetan Brasilgo multinazionalak kudeatu eta kontrolatzen du Azkoitik altzairu berezien enpresa. Horrela ixten da euskal altzairu berezien sektorearen kontzentrazio prozesua. Ez da ahaztu behar sektore

Euskal siderurgia
tradizionalean, oraingoz,
altzairuzko hodian sektorea
gelditzen da, eta
Euskal Herritik bertatik
kontrolatzen da

honek Espainiar Estatuan dituen lantegi gehienak euskal lurretan daudela. GSB altzairua 1993an sortu zen Azkoitiko Acerías y Forjas (Aforasa) eta Patricio Echeverría Aceros enpresen bat eginda. Lantegiak ditu Azkoitia eta Legazpin; bertan, 700 pertsona inguruk egiten dute lan, eta

200.000 tona inguru altzairu berezi ekoizten ditu urtean. Sindikatuek kezka adierazi dute, lantegien eta lanpostuen mantenua dela-eta.

Indiako multinazionalak Arcelor kontrolatzen du

Europako Arcelor taldea, Euskal Herrian hamaika lantegi dituen eta 4.000 pertsona baino gehiagori lana ematen diena, Mittal Steel Indiako multinazionalaren kontrolpean gelditu da. Honek Herbehereetan du egoitza, eta duela urtebete EEP (OPA) areritsua egin zuen Europako taldearen aurka; ondorioz, Arcelorren ia %100 kontrolatzen du. Arcelor 2002an Aceraliak (Espainiar Estatu) Usinor-ek (Frantzia) eta Arbed-ek (Luxenburgo) bat egitearen ondorio da.

Arcelorrek Euskal Herrian dituen lantegiak honakoak dira: ACB (AHVren ordezkoa) eta Aceralia-Planos, Bizkaian; Esteban Orbegozo, Marcial Ucin, Olabarría-Arstrain, AHB-Arstrain eta Mallas Ucin, Gipuzkoan; Aceralia-Laminación eta Aceralia-Construcción, Nafarroan; Acería del Atlántico eta ADA, Lapurdin. Azken lantegi hori orain dela gutxi saldu diote Frantziako talde bati. ■

Etorkinak eta agente organoen demokratizazioa helburu

Udalerri Euskaldunen Mankomunitateak (UEMA) 16 urte daramatza Euskal Herriko hainbat udalerritan euskararen egoera normalizatzen. Aurtengorako bi helburu nagusi finkatu ditu: etorkinen euskalduntzeari buruzko plana osatzea, eta udal hauteskunderen ostean, UEMAko agente organoak modu demokratikoan eta normaltasun osoz aukeratu ahal izatea.

JON GONZALO

Argazkia: Gari Garaialde / Argazki Press

EUSKARA PLANAK LANDU

eta ebaluatu, langileak euskaldundu, merkataritzako errotuloak euskaratu... UEMAk urtero egin ohi dituen lanak dira horiek, euskararen normalkuntzarako behar-beharrezkoak. Ohiko lan horiez gain, ordea, aurtengo urterako beste bi helburu finkatu dituzte: etorkinen gaineko euskara planaren diseinua eta udal hauteskunderen ondoren, UEMAko agente organoen demokratizazioa. Kontxi Gabantxo UEMAko lehendakariak hala esan digu: "Euskal Herrian, Europako beste hainbat herrialdetan bezala, gero eta etorkin gehiago daude, eta UEMAn konturatu gara euskararen normalizaziorako oso garrantzitsua dela beraien euskalduntzea. Iazko

abenduan gai horri buruzko jardunaldiak egin genituen, eta Kataluniak gai horretan duen politika aztertu genuen. Ildo bera jarraituz, gure herrietan plan integrala martxan jartzea erabaki dugu". Kataluniako Generalitateak orain dela urte batzuk etorkinentzat martxan jarri duen plan bereziak helburu garbia du: etorkinen harremantarako hizkuntza katalana izatea. Horretarako beharrezkoa da etorkinekin komunikazio eraginkorra berma-

laz quoruma osatzen ez zela arrazoituz, ez Alegian ezta Zestoan ere ez zuten lortu batzar nagusia egitea. Otsailaren 3an, Zestoan, egin berri dute batzarra eta etorkizuneko egitasmoak eta aurrekontua onartu zituzten. Bestalde, Alegia UEMAko kide berri izatea onartu zuten eta Kontxi Gabantxo Bermeoko EAKo zinegotzia lehendakari hautatu zuten.

tzea, informazioetara eta zerbitzu publikoetara berdintasunez irits daitez bideak erraztea eta beraien autonomia, kultura eta hizkuntza errespetatzea. Hori lortzeko etorkinen beharrezko aurreratzen saiatzen dira, materiallean eskaintzen dute, etorkinei harrera egiteko protokoloa prestatu dute eta itzulpen zerbitzuak eskaintzen dituzte.

Halaber, aurtengo beste erronka hauteskunderen ostean, UEMAko agin-

te organoak modu demokratikoan eta normaltasun osoz aukeratu ahal izatea da. UEMAko kide diren udal batzuetan hauteskunderak irabazi zituzten plataformak ez legezkotzat jo zituzten eta oraindik orain gestorek dute udalen ardura. Beste batzuetan, berriz, ez legezko izendatu zituzten plataformetako kideek ezin izan dute zinegotzi lanetan aritu eta horrek arazoak sortu ditu udalbatzarretan. Horregatik guztiagatik, Kontxi Gabantxoren esanetan, "gaur egun

Oiartzun, Oarsoaldeko irla

1998tik UEMAk kide da Gipuzkoa-ko Oiartzun. Herriko biztanleen %80 baino gehiago euskalduna edo ia euskalduna da, eta hori salbuespena da Oarsoaldean. Errenterian, Lezon edo Pasaian kopuru horretatik oso urrun daude, eta horregatik batzuetan zaila da eskualdeko gainontzeko herriekin euskara normalizatzekeko politika bateratuak egitea. Aitziber Arnaiz euskara teknikariak hala esan digu: "Oiartzunentzat oso onuragarria izan da UEMAn sartzea, Mankomunitateko gainontzeko udalerriekin euskararen aldeko ekimen bateratuak adostu ditugu, eta antzeko kezka edo arazoak ditugu. Gure eskualdean, berriz, gainontzeko udaletan abian jartzen diren ekimen guztiek ez dute guretzako balio, modu berean lantzeko behintzat. Oarsoaldean, euskarari dagokionez, besteengandik urrun dagoen irla da Oiartzun".

UEMAk Euskal Herriko udalerrietan urte hauetan guztietan egin duen lana biziki goraiatu du Arnai- zek: "Lan ikaragarria egin da. Euskararen erabileran izan den gorakada UEMari zor zaio hein handi batean. Besteak beste, erabilerarako planak egin ditugu, langileei ikastaroak eskaini dizkiegu eta dokumentu-ereduak sortu ditugu". Halaber, herri bakoitzak norbere egitasmoak landu ditu, eta Oiartzunen egitasmo asko sortu dira,

"batzuetan eskualde mailakoak eta beste batzuetan guk sortuak". Guraso eta seme-alaben artean euskararen transmisioa bermatzeko plana, bikote euskaldunetan hizkuntza ohiturak sendotzeko ekimena, Ttur-ttur euskaltzaleen bilgunearekin sinatutako lankidetz hitzarmena, merkataritza eta elkarreetan euskara sustatzeko egitasmoa edo bereziki garrantzitsua den Ola plana. "Ola planari esker eskualdeko enpresa handietan –Alcampo edo Niessen, esaterako– euskara normalizatzekeko aurrerapausoak eman dira, eta enpresen mundua oso garrantzitsua da euskara normalizatzeke", azpimarratu digu Arnai- zek.

Arestian esan bezala, etorkinen gaia UEMAk aurtengo erronka handienetakoa da eta Oiartzunen gertutik ezagutzen dute gaia. "Oiartzunen oso esperientzia ona izan dugu etorkinekin. Eskualdeko gainontzeko herrietako etorkinek ez dute euskara ikastea hain beharrezkotzat jotzen, baina Oiartzunera etortzen direnek euskara ikasteko gogoia erakusten dute. Izan ere, konturatzeko diran herrian integratzeko euskara beharrezkoa dutela eta ikasteko aukera gehiago dituztela. Udalerri euskaldunentzat etorkinen etorrera berria zerbait onuragarria dela ulertu behar dugu".

indarrean dagoen alderdien legeak UEMaren funtzionamendua baldintzatzen du, eta hauteskunde osten egoera hau aldatzea onuragarria litzateke".

UEMAk 16 urte

Udalerri Euskaldunen Mankomunitatea 1991. urtean sortu zen, eta geroztik Euskal Herriko hainbat udalerritan euskararen egoera normalizatzeke

lanean aritu da. Bi xede ditu UEMAk: bata, udalerri euskaldunetan herritarrek euren bizitza sozial, publiko eta pribatua euskaraz egin ahal izatea; bestea, Euskal Herriko udalerri euskaldunak bat egin eta euskara nagusi izango den lurgunea osatzea. Kontxi Gabantxo UEMAk lehendakariaren ustez, mankomunitateak sorreratik egin duen lana oso garrantzitsua izan da: "Admi-

nistrazio publikoak mendeetan erdaraz funtzionatu arren, urte hauetan gauza izan gara egoera hori irauli eta euskaraz funtzionatzen jartzeko; hau da, euskara lan hizkuntza bihurtzeko. Euskararen kalitateak hobera egin du: inprimakiak, dokumentuak, baimenak... gaztelaniazkoak baino ulergarriagoak eta errazagoak dira hizkuntza aldetik. Gainontzeko administrazioaren aurrean eredu eta akuilua izan da mankomunitateak egindako lana".

UEMAk euskaraz funtzionatzeko eta kalitatezko zerbitzuak eskaintzeko euskara erabilera planak eta ebaluazioak egiten ditu hiru urterik behin. Horrekin batera honakoak ere lantzen dituzte: langileak trebatu, euskarazko materiala prestatu, profesional euskaldunak topatu, merkatarien errotulazioa euskaldundu, euskal kultur produkzioa bultzatu, bertako artistak promozionatu...

50 udalerrik osatzen dute gaur egun mankomunitatea, baina atea zabalik dago UEMAk kide izan nahi duten udal-entzat. Bete beharreko baldintza bakarrak bi dira: udalerriko herritarren %70 baino gehiago euskalduna izatea eta euskaraz funtzionatzeko borondate politikoa. Kontxi Gabantxoren esanetan, "borondate politikoa oso garrantzitsua da, Euskal Herriko egoera politikoa UEMaren lana erabat baldintzatzen baitu. Orain arte lanerako izan ditugun zailtasun gehientsuenek jatorri politikoa dute. Espainiako justiziak, behin eta berriz, gure udalek hartu dituzten erabakien kontra egin du. Esate baterako, Ondarroa eta Lekeitio UEMatik kanpo utzi zituen, mankomunitateko kide izateko hartu zuten erabakia ez legezkoa zela argudiatuz. Beraien esanetan, mankomunitateak zerbitzuak emateko dira, eta euskara ez dute zerbitzu bezala ulertzen. Beste alde batetik, alderdien legea ere ezin da ahaztu. Lege honek eragin handia izan du UEMaren funtzionamenduan, hainbat udaletan ezin izan baita arazoa gainditu". ■

Babeslea: Hernaniko Udala

Hernaniko Udala

Euskararik egokiena, erabiltzen dena
www.hernani.net

Bero-beroan

ONINTZA IRURETA

Hitzarmena EEPk eta Eusko Jaurlaritzak

EUSKARAREN ERAKUNDE PUBLIKOAK

eta Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak euskara eta hizkuntza politika gaitan elkarlanean aritzeko hitzarmen-mar-koa sinatu berri dute. Hitzarmenak, batetik, erakundeek berek burutuko dituzten xedeak jasotzen ditu. Bestetik, eragile pribatuen lana finantzatzeko fondoa zehazten du. 2007rako onartu duten fondoa 1.450.000 eurokoa da. Hitzarmenak lau urteko iraupena izan- go du.

Hizkuntz ereduak eta alderdien iritziak

ZAIN GAUDE, ea Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza Sailak zein hizkuntz eredu sistema proposatzen duen. Hainbat alderdi politiko eta sindikatu hasi da proposamenak egiten. Hona horietako batzuk: PSE-EE alderdiko Isabel Celaak jakinarazi duenez, euskara,

gaztelania eta ingelesa irakatsiko dituen hezkuntza eredu bakarraren alde egingo dute. UGT sindikatuak ere proposamen bera egingo du. Eredu hori ikastetxeen autonomiaren arabera egituratuko litzateke eta eredu hirueledun berriak errealitate soziolinguistikoa kontuan hartu beharko luke. Batasunaren ustez, Euskadiko Eskola Kontseiluak egin- dako eredu bakar eta malguaren pro- posamenak “iruzur berri bati” bide emateko aukera zabaltzen du. Batasu- naren ustez, eredu zorrotzak behar dira, hau da, tokian tokiko egoera soziolinguistikoa, sozioekonomikoa eta soziokulturalaren azterketatik erato- rritako murgiltze osoko ereduak (eremu erdaldunetan) eta mantentze eredu egokiak (eremu euskaldune- tan). EAKo legebiltzarkide Onintza Lasak iradoki du euskaraz irakatsiko duen hezkuntza eredu baten alde egingo dutela eta oraingo hizkuntz ereduaren sistema gainditutzat jo du. EILAS sindikatuaren ustez, tokian

tokiko hizkuntza egoera aztertu ostean, ikastetxeetan eraturako eus- kararen normalizazio plan eraginko- rrak jarri behar dira abian. PPko lege- biltzarkide Iñaki Oñativak “Eskola Kontseiluan dauden euska- raren talibanen kontra” arituko direla azaldu du.

Toponimia ezagutzeko ibilbideak Altsasun

ALTSASUKO Kima Euskara Elkarteak toponimia ibilbideak antolatzen ari da. Horien bidez, Altsasu ezagutzeko modu ezberdina eskaini nahi du, arba- soek ingurua nola eta zergatik izenda- tu zituzten jakiteko modua eman nahi du. Herritarrekin zein bisitariekin egindako hiru ibilbidetako materiala Interneten eskegita dago (www.altsa- sukokima.com). Martxorako eta apiri- lerako irteera bana aurreikusita ditzu- te. Ibilbideen materialaz gain, Altsasuko euskarari buruzko doku- mentu sorta jarri dute sarean.

BAHEA

Zergaren erreforma antisoziala

Bizkaia, Gipuzkoa eta Arabako Foru Aldundiek Sozietateen gaineko Zer- garen Erreforma Proiektua onartu zuten aurreko astean. Honek enpre- sek euren onurengatik ordaintzen dituzten zergak gutxitzen ditu. %32,6tik %28ra jaitsi dute, nahiz eta zerga eraginkorra, 2003an dagoene- ko, %14,4 eta %21 artean ezarria egon. Neurri horrekin diru-kutxa publikoek, Nafarroakoa barne, 230 milioi euro gutxiago jasoko dituzte (Bizkaian 75 milioi, Gipuzkoan 81, Araban 40 eta gainontzekoa Nafa- rroan). Nafarroako Gobernuak ere zerga hau %30a arte gutxitzea onar- tu zuen, nahiz eta zerga eraginkorra lehenagotik %21ekoa izan. Behera- pen hori enpresen onurak handie- nak direnean gertatzen da, hain justu. Erreforma hori uler zitekeen beharpen horiek lan-prebentzioan, lan-trebakuntzan, lanpostuen man-

tenuan, lana eta bere kalitatea gehi- tzen, laneguna gutxitzen edota sol- datak hobetzen inbertsio handiagoa ekarriko balu. Enpresek, batez ere handiek, ez dituzte euren onurak produkzio inbertsioetara bideratzen, finantza inbertsioetara baizik. Bil- tzen ez den dirua (oraingoan 230 milioi euro baino gehiago Hego Eus- kal Herrian) ez da inbertituko herri- tarrentzako gizarte hobekuntzetan. Europarekin bat egin nahi da enpre- setako zergei dagokionez, baina ez dio axola gero eta gehiago urrun- tzen baldin bagara Europako gizarte bateratzetik. Hori da zergaren erre- forma erabakitzen dutenen politika; enpresaburu batzuen zerbitzura dagoen politika eta ez herritarren zerbitzura. Zergaren erreforma anti- soziala da nabarmen.

Juan Mari Arregi

Andoni Sagarna euskaltzaina itzul- tzaile automatikoari buruz *Noticias de Gipuzkoan*: “Itzulpen automatikoa hizkuntzaren erregeletan eta anali- sian oinarritua, ez da arrakastatsua izan. Ez euskaraz, ezta ingelesez ere, eta urteak daramatzagu asmo horre- tan. Itzultzaile automatikoak ez dira txorixoak egiteko makina, hau da, alde batetik txerria sartu eta bestetik txorixoak ateratzea. Itzultzailea laguntzaile handia da eta itzultzaileen lana dezente arintzen du. Euskaraz, arlo honetan, jende franko ari da lanean eta maila handian gainera. Prozesu luzea dugu aurretik, oinarri ugari jarri behar baititugu azpitik”.

Mikel Lakasta eta Bea Arana, LAB Irakaskuntzako kideek esana *Garan*: “UPNk irakaskuntza publikoa etor- kinentzako ghetto bihurtu du, eta haren barruan, D eredu indigenen erreserba. Aldi berean, irakaskuntza pribatua bultzatu, subentzionatu eta saritu du, jabetza publikoko zentroen aurrekontuen kaltetan”.

Negoiazioa berbidera dezakeen proposamena

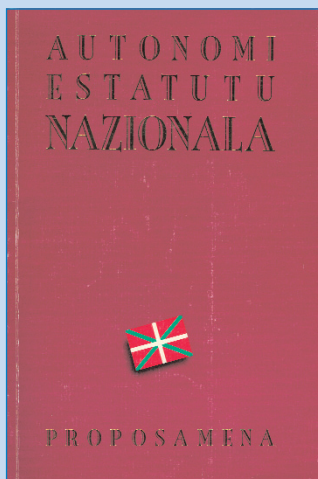
"AUTONOMI ESTATUTU nazionalaren aurkezpena egiteko fase berri bat zabaltzen da, laborazio prozesu herritar baten bidez, parte hartzekoa eta irekia. 1990. urtean burujabeta-sunerako estatutu nazionalerako proposamena egiten dugu, berez, aurrerapen kualitatibo garrantzitsua bait da. Erregionalismoa bultzatzen duten estatutuen bidea hausten dugu, euskal nazioaren burujabeta-sun oinarritzat duen estatutu nazional baten alde apostu argia egiten dugularik, independentziarantz tresna eta bidea izan dadin. (...)

Nazio eta herrien arazo zailak ekimen jatorrak eta ausartak eskatzen dituzte. Ekarpen hau ez da izanen, ziur asko, arazo guztien konponbide bikaina, baina ahalegin garrantzitsua da, Hego Euskal Herriaren nazio eta gizarte askapenaren zutarrria bihurtuko dena".

Ezker abertzaleak 1990ean egindako Autonomi Estatutu Nazionala izeneko proposamenaren zati bat da kronika hau zabaltzen duen testua. Negoiazio politikoari ateak irekitzeko ahaleginean dabilen Batasunak une honetan erabiliko ez lukeen hizkuntza eta kontzeptu ugari darabil proposamenean, baina aldi berean helburu taktiko gisa autonomiari zenbaitetan eman zaion erabileraren erakusle ere bada.

Autonomia ez ohi da izan Hegoaldeko ezker abertzalearen etengabeko lan tresna, aitzitik, autonomiaren aurkako kultura barreiatu du bere mezu orokorrean, egun indarrean dauden marko autonomoek Hegoaldeko egituraketa juridiko-politikoaren zatiketa egiaztatzen dutela etengabe salatuz. Hala ere, noizean behin erabili duen osagai taktikoa da.

Berrikuntza, beraz, ez dago autonomismoaren erabilera taktikoan, orain dago desberdintasun nagusia, orain arte publikoki argi eta garbi onartu

1990ean ezker abertzaleak aurkeztutako "Autonomi Estatutu Nazionala" biltzen duen liburua.

bako kontzeptu batean baizik: egungo errealitatetik abiatzea onartzen da, eta EAEren eta Nafarroako Foru Komunitatearen erabaki esparruak onartzen ditu. Orain eskatzen du Estatuak ere bere ondorio guztiekin onar ditzala (Konstituzioaren IV Xedapen Iragankorrak ere hori ote dio?) Oso pauso politiko garrantzitsua da alde horretatik, mugarri izango dena. Sinn Feinek beste horrenbeste egin zuen Ostiral Santuko Akordioetan. 2005ean Batasunaren Bide Eginez ponentzia politikoan iradokitzen zen hau berau eta EAJ eta PSE-EErekin izandako elkarriketetan hitz egin da horretaz, baina publikoki orain onartu da.

BERRIKUNTZARIK EZ dagoela esan liteke, beste alderdi abertzale batzuek bide horretan aspaldi abiatu zirela. Eta alde batetik egia da, alderdi abertzale denetan bila daitezke gisa honetako proposamenak... baina ez zuten balio izan gatazka gainditzeko. Hor dago desberdintasun nagusia, orain balio dezakeela, une honetan gataz-

karen mutur politikoetako bat prest dagoelako hari horretatik tiraka borroka armatua alboratu eta bere helburuak eguneroko joko politikoan integratzeko.

Iritzi publikoari begira aritu beharrak justifika dezake une zehatz batean proposamenari aurre egitea, baldin eta ondoren –beste askotan egin den bezala– sekretupeko elkarriketetei tinko heltzen bazaie. ENAMen suntsipena helburu ez duen orok heldu leku aproposa du negoziazio bidez alde guztientzat duina izango den irteera jorratzeko. ETAren suntsipena besterik nahi ez duenak, hor du Barajasko T-4a.

18/98 MAKROAUZIA bere azken txanpan da eta fiskalaren zigor eskari berriak auziaren hasierako gogortasun bertsua erakutsi du. Bai, gutxi gora-behera erdira jaitsi ditu eskaerak, baina hasierako eskaerak horren neurritz kanpokoak ziren... Iñaki de Juanaren kasuan bezala: 96 urteko kartzela zigorra eskatuta, 13koa jaso zuen eta pozarren beharko lukeela dirudi. Kartzela urteen zenbatze kontuetan perspektiba erabat galdua dago euskal herritarren artean, espetxean hilabete igarotzea latza denean, zortzi urte egitea gutxi dela iradokitzen digute fiskalek etengabe beren eskariekin.

Dena izan da neurritz kanpoko 18/98 auzi honetan, eta egungo giro politikoan bada ezkorra izateko arrazoirik: area eta karearekin ari da aspaldi botere judiziala eta oso posible da zigorretan ere formula hori erabiltzea.

Bada fiskaltzaren eskari berrietan keinurik ikusi duenik ere, PPren presio gupidagabearen aurrean hori bera ere urratsa delako. Hobe hala balitz.

Munduko Gizarte Foroa Nairobini: balantze bat

Afrikako Nairobini urtarilaren 20-25ean Munduko Gizarte Foroa burutu da zazpigarrenez. Hara bildutako militante altermundialista, Gobernu Kanpoko Erakunde, sindikatu, alderdi, mugimendu eta komunikatzaileek eginiko balantzeen artean, "OpenDemocracy" k egin duena dakargu orriotara.

OPENDEMOCRACY INTERNETEN plazaratzen den komunikabide prestigioak da, munduko ezkerrearen, aurrerazale-jendearen eta altermundialisten artean paper bat jokatzeko duena. Anthony Barnett erredakzio-burua bidali du Nairobini burutu berria den Munduko Gizarte Foroaren (MGF) zazpigarren ediziora, eta hark eskaini duen balantzean berak ikusitakoez gain beste zenbait komunikatzaile eta gune erreferentzialak idatzi dutena ere hartu du aintzat.

Militante altermundialistek sarri esan dute Foro honek helburu hiru koitza lortu nahi duela: protesta, harremanak eta proposamenak egitea. Barnettek oroitarazi du Foro hau beste foro baten kontrako protesta gisa hasi zela. Urtero Suitzako Davos herri turistikoan munduko agintedunek ospatzen dute World Economic Forum (WEF); hau bihurtu zen kapitalismo neoliberalaren ikurra, munduan agintzen dutenak gobernuak ez baina merkatuko enpresa nagusiak direla harrokeriaz adierazten duen sinboloa. Bide batez, munduan gero eta handiagoa den txiroen eta aberatsen arteko leizearena ere bai.

Davosko WEFari kontrajarri ziztaion World Social Forum (WSF) ingelesezko sigletan eta MGF euskarazkoetan) 1999an AEBetako Seattle hirian Merkataritzaren Munduko Erakundeak zeukan bilkura nagusia

nahastea erdietsi zuten erakunde berriak bildutako militante eta manifestariek. Seattleko argazkiek islatzen dute munduan ezarri den gobernu ekonomiko berriari herrien izenean egiten zaien ukoa.

2001etik aurrean arte MGF hazi egin da eta munduaren gobernu ekonomikoa erabakitzen duten agintariek indar sozial berri horren eragina sentitu dute beren agendak osatzerakoan. 2004an Mumbai egin zen eta bertan Indiako gizarte mugimenduen mobilizazio ahalmen handia erakutsi zuten. 2005ean Porto Alegre itzuli zen Foroa, eta 2006an era "polizentrikoa" antolatu zen, Venezuela, Pakistan eta Malin. *OpenDemocracy* ko idazle honen aburuz, hori hala izan zen aurrean Kenyan antolatu behar zutenei denbora gehiago emateko, begibistakoa baita Afrikako edozein herrialdek horrelako ebento bat prantatzeko daukan zailtasun pila.

Kenya aukeratzeak sinbolikotik ere bazuen zerbait: bertako Rift Valley eskualdean datzate gaur "gizakia" deitzen dugunaren lehen arrastoak. Gainera, eta Afrikan izanik, protesta tonu positiboan egin nahi zen, pobrezia-ekin borrokan ari diren pertsona eta erakunde ezagunei omenaldi egin nahi zitzaienten, eta ahotsik gabeei ahotsa emateko aukera baliatu nahi zen.

"Baina asmo horiek tamalez bete gabe geratu dira Karasani estadioan",

Eskuineko beheko aldean, Nairobiko karrika nagusietako bat Munduko Gizarte Foroa ospatu zen egunetan, planeta osotik etorritako militante altermundialistaz beteta. Pankartak dio: "Ez bakerik, ez justiziarik, zorraren menpe egonik". Beste bi fotoak Kenyako hiriburuko Kibera txabolategian daude eginak. Batean sasi-kalea ikusten da eta auzotarrak xaflaz egindako etxolen artean. Goikoan, Gobernu Kanpoko Erakunde batek antolatu duen eskola bateko haurrak. Barrio honetako irudiak ikusi ziren munduko telebistetan Foroak iraun zuen egunetan; gizadia miseria horretaz jabetzea lortu zuten altermundialistek. Aldiz, antolatzaileek ez zuten ondo bideratu bertako biztanleekiko, eta batik bat, militante eraginkorrenetik harremana, eta Kiberako biztanle andanak protesta egin zuen hiriburuko ospakizunetan parte hartzea garestiegi zitzaielako.

idatzi du mikatzasunez Barnettek. Hutsegiteen zerrendari ekin dio: sistemaren kontrako mobilizazio izan behar zuena "public-relations" mailako hondamendi gertatu da; Kiberako txabolategietako herritarren protesta samindua ikusi dira, estadioko ateak joka, sarrerak garestiegiak zirelako. Beste komunikabide batean, *New Internationalist*-en, idatzi dutena bereganatuz, "bazirudien kutsu enpresarial eta komertzial batek herdoiltzen zituela helburuak".

"Ez dauzkagu 7 dolar sarreratarako"

Altermundialisten artean asko aipatu da Nairobiko estadioaren sarrerako liskarra. Auzo txiro eta txabolategietatik 200 pertsona hurbildu ziren eta protestak hasi, sarrera kostatzen zen 450 txelinak (7 dolar) karioegi zirelako. Istiluak ere izan ziren, eta azkenean antolatzaileek negoziatu zuten herritar horiei sarrera debalde uztea eta kalean edariak saldu nahi zituzten saltzaile txikiak ere baimena ematea.

Istiluak berak baino mingarriago, hala ere, txabolategietako jendeki txiroen buru egiten zuen neska gazte batek, Wangui Mbatia-k, esan ziena izan zen: "Bi egunez egon gara bilduta eta itxaroten kale bazterrean, antolatzaileei esplikatzeko ez genituela sarrerak ordaindu. Ikusi da indarra erabiltzen badugu sekula ez dugula parte hartuko foroan. Haiek etorri

ziren Kibelako txabolategietara eta ikusi dute gure txirotasunaren parterik txarrena. Orain guk hona Forora etorri eta ikusi nahi dugu geure parterik onena”. Inork espero ez zuen talentua duen liderra zeukaten.

Anthony Barnettek *OpenDemocracy*-ko testuan aipatu dituen blogetan zerrendatu dituzte batzuek eta besteek Nairobiko antolakizunaren kontraesanak, direla ekitaldien esponsorrak, ostatu ematen zuten hotelen jabe boteretsu eta susmagarriak, joera monopolistak eta beste. Baina, horiek ahaztu gabe –kronika honen Interneteko bertsiotik loturak badira eztaba-dagune guzti horiekin– interes handiagoa du aurtengo Foroaren balantze orokorrak.

Aho-zapore txarrena utzi duena Nairobin bildutako jende kopurua

izan da: aurrez espero ziren 150.000, gero irekieran aipatu ziren 50.000 eta kazetariak uste du 20.000 baino gehiago ez zirela izango. “Eta hala ere –dio Barnettek– 20.000 lagun ekartzea Afrika ekuatorialera, sekulako garai-pena da”. Horiek mamitu dute foroaren bigarren helburua, harremanak egitea, saregintza edo “networking” delakoa.

Horrelakoetan beti suertatzen denez, informazio trukaketa eta eztabaida mamitsuak gertatu ziren, horretarako antolatutako biltzarretan. “Plataforma publikoen erradarrek ikusi dezaketenenaren azpitik, hasi Habitat International Coalition eta ur iturrien sareraino, paseaz emakumeen eskubideen eta giza eskubideen taldeetatik, harreman berriak egin ziren eta ikusi zen belaunaldi berri bat ari dela nazio-

arteko eszenatokian bere burua erakusten”. Ordainetan, Kenyako partaidetza oso urria deitoratu du Barnettek. “Afrikako ahotsak aktibatzeak aukera historikoa galdu da, nahiz eta harremanak antolatu diren aurretik antolatuta zeuden sareetan”.

Beren buruak gehien erakutsi dituztenak Gobernu Kanpoko Erakunde handiak izan dira batetik, eta elizak bestetik. Caritasen indarra asko nabarmendu omen da Nairobin. Elizen presentziarekin piztu dira sexuari eta erreproduzioari buruzko eztabaida sutuak.

Baina estrategia da altermundialista asko, Barnett tartean, gehien kezkatzen dituen helburua. Thomas Ponniah idazlearen hitzotan bezala: “Zazpi urteotan mundu mailako kontzientzia eraiki dugu. Galdera da: zer egin behar dugu orain?”. Eta erantzunik ez omen dago. Gizarte erakunde kanpainen gobernuen jokabidea aldarazi dezaketela, parte hartzea, pentsamendu kritikoa eta arazoei ikuspegi holistiko batek aurre egitea, eta abar, horretaz asko hitz egin zela baina... “ororen buru, mugimendu mailan, pentsamendu estrategikoa oso ahul geratu da”.

Hurrengo Mundu Foroa leku bakoitzean burutuko omen da. Gaion inguruan ondoko hilabeteotan eztabaidarik ez da faltako. Besteren artean, altermundialista batzuk beldur direlako MGFa esloganetan ez ote den geratuko, eta bitartean Gobernu Kanpoko Erakundeek beste antolakizunen bat burutuko ote duten, hain garrantzizkoa de harreman sarea lantzen segitzeko. ■

<http://www.argia.com/nethurbil>
helbidean, gai honi buruzko informazio
gehiago eta Interneteko loturak.

K A L I T A T E A

**Produkturik
onenak,
Zinkunegi Optikan**

Aukerarik
zabalena
bataurreko graduatu,
ukipen-lente,
audiofono eta
eguzkitako
bataurrekoetan.

**ZINKUNEGI
OPTIKA**

Hernani, 4 - 20004 DONOSTIA
e-posta: zinkunegi@euskalnet.net
TEL.: 943 420 624

Iñaki Mendiguren

Itzali, mesedez!

H

ona hemen azken borondatea: neure etxean hil nahi dut, musika goxoarekin, lagun umoretsuak inguruan, eta irribarre lasaiarekin ezpainetan, *Les invasions barbares* filmeko protagonista bezala. Kontua da ikaragarritzko beldurra hartu diodala telebista goizetik gauera aurrean piztuta dudala, ihes egin ezinik, hil beharrari. Horixe baita, azken aldian ospitalera bisitan joan naizenetan ia beti ikusi dudana. Ene, zer tortura!

Lehenbailehen egongelara joateko arin arin jaten duten haurrak ikusten ditut. Zaharrek Eguneke Zentroetan bazkalostean pare bat orduko atsedenaldia egiten dute... TBren aurrean. Etxe batzuetara joan eta egongelara eramango zaituzte, baina TB itzaltzeko erreflexurik gabe. Badirudi tabernara ez zoazela kafe bat hartu eta bi hitz egitera norbaitekin, baizik eta TB ikustera, dohainik, etxearen opari. Are okerragoa, gero eta jatetxe gehiagotan aurkitzen dut aurre-aurrean edota inguruan ondo entzuteko moduan. Eta zer egiten du gauero piztuta “soziedadeetan”? Ez al dira, bada, lagun-taldeak afaltzera —eta hitz egitera!— joaten txoko horietara? Egungo gizakiaren karikatura egin behar banu 2-3 lagun automobil berean marratzuko nituzke, nor bere sakelako telefonoz telebista ikusten. Ez dela egia amets egiten dut gauetan.

Ez naiz etxean TBrik ez duen horietakoa, nahiz eta irratizaleagoa izan. Baina gehiegikeria zentzugabea iruditzen zait gure bizitzan, ia oharkabea, lortu duen nonahikotasun zaratzatua. Zer gertatu zaigu TBren erabilera hain neurrigabea bihurtzeko gure artean? Zergatik galdu diogu gustua —eta hartu diogu beldurra— isiltasunari edo lagunarekiko elkarriketari? Nola iritsi gara uneak eta lekuak batere ez bereiztera?

Eta programazioaren mamiaz? Ai ene! Honek zerga-ordaintzaile gisa amorratzen nau, bestela konponbide erraza baitu: itzali,

DANI BLANCO

iraungi, amatatu, eta kito! 8:30etan ETB1eko albistegia ikusi nahi izaten dut, baina kirola dagoenean —geroz eta sarriago aste barruan ere!— ETB2ra jotzen dut 9etan. Eta horrela jakin dut zer ematen duen *prime time* batean: lehen *Esta es mi gente*, eta orain amerikar polizia baten istorioak. ETBko bi kateek ikus-entzuleak galdu omen dituzte (*Berria*: 07. 02. 02). Poztuko nintzateke jende hori irakurtzera, ariketa egitera, solasera edo meditaziora igaro bada; beste kate batzuetara aldatu bada... Dena den, nik uste, Kultura sailburuak amesgaiztoren bat izango duela tarteka.

Komunikabideak ezinbestekoak dira, eta askok funtzio bikaina betetzen dute. Ez dut uste manipulazile maltzurak daudenik guztien atzean, baina, kasurik onenean ere, badituzte muga eta arriskuak: 1/ Gure

bizitzan duten larregizko eragina (ia oharkabea, sentitzen, pentsatzen, desiratzen, esan eta egiten duguna baldintzatuz). 2/ Errealitateari buruz sortzen duten distortsioa (hutsalkeriak handietsiz, tragediarik handienak gaur *show* bihurtu eta bihar ahaztuz, mehatxu apokaliptikoekin konbultsiozko izu-ikara kolektiboak eraginez: klimaldaketa dagokigu orain!). 3/ Atsegin morbosoz eskandaluak bilatzea (euskal kulturakoak barne), eta abar. Flasha, irudi bizkorra, lerroburu deigarria... ez dira baliabiderik egokienak nabarduretarako, edo hausnarketarako.

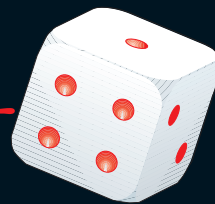
Aitzakiatzeko, esan liteke gizartea bera horrelakoxea dela; bai eta ez. Gizartea hori baino aberatsagoa da, eta alderdi batzuk proportziorik gabe jasotzen dituzte komunikabideek.

Beraz, hedabideak? Antiinflamatorioak bezalaxe, ondo dosifikatuta eta urdaila babestekoarekin! Alegia, gure zorion eta buru-osasunerako hobe dugula horiekin neurritz jokatu. Eta horretan trebatzeko, ikus-entzunezkoei buruzko heziketak lehen mailan egon beharko luke hezkuntza-programetan. ■

« Hedabideak? Antiinflamatorioak bezalaxe, ondo dosifikatuta eta urdaila babestekoarekin! Alegia, gure zorion eta buru-osasunerako hobe dugula horiekin neurritz jokatu. Eta horretan trebatzeko, ikus-entzunezkoei buruzko heziketak lehen mailan egon beharko luke hezkuntza-programetan »

ASTE HONETAKO

zozketak

Arrigorri itsas pentsioa

Gaua eta gosaria
bi lagunentzat

Arrigorri, 3
Ondarroa, BIZKAIA

www.arrigorri.net

1

Fito & Fitipaldis 2006 gira

Martxoaren 2ko
kontzerturako
3 harpidedunentzat
bina sarrera

Anoetako belodromoan,
Donostia, GIPUZKOA

www.lasttourinternational.com

2

Istilu banaketak

4 arropa sorta

Kalamua 25, behea
Elgoibar, GIPUZKOA

www.istilu.com

3

Olaberriako kartinga

5 harpidedunentzat
bina sarrera

Gainera auzoa, z/g
Olaberria, GIPUZKOA

www.vilarinomotor.com

4

Badakit edizio berritua

2 mahai jolas opari

www.argia.com/denda

5

AURREKO ASTEKO IRABAZLEAK

MATTEO JATETXEA

- Andoni Sarriegi Eskisabel (Beasain)

LURDES LERIA STUDIO

- Oihane Zabaleta Mujika (Urretxu)

SINONIMOEN KUTXA

- Aitor Bravo Encinas (Getxo)
- Juan Ignacio Elozegi Aldasoro (Berastegi)
- Pili Manterola Iribar (Getaria)
- Francisco Javier Zuberogoitia Espilla (Markina-Xemein)

- Inigo Elozegi Alaba (Donostia)

UZTARTZA ATERPETXEA

- Jon Etxabe Jauregi (Elgoibar)

ERLEA GURE SENDAGILE

- Sabin Martiartu (Arrasate)
- Easo LH Errekurtso Gela (Donostia)
- Primitiba Eizagirre Zinkunegi (Ordizia)
- Julen Albizbeaskoetxea Hormaetxea (Forua)

diseinu grafiko eta editoriala

webguneak eta cd multimedia

inprimategia

produktu eta zerbitzuak

- irudi korporatiboa
- logotipoak
- papeleria
- katalogoak
- publizitate foiletoak
- aldizkariak
- buletinak
- liburuak
- kartelak
- panelak
- webguneen diseinua
- web ostatua
- aplikazio interaktiboak
- joku hezitzaileak

komunikatu_nahi?

antza
komunikazio grafikoa

Zirkuitu Ibilbidea, 2 / 2, pabilioia · 20160 Lasarte-Oria_Gipuzkoa
☎ 943 370 738 · Faxe: 943 372 226 · info@antza.com
www.antza.com